

Hvor er de digitale nabokjerringene?

En komparativ studie av ytringsmot i nettdebatt

Hansine Korslien

Masteroppgave i medievitenskap
INSTITUTT FOR MEDIER OG KOMMUNIKASJON
Universitetet i Oslo

Desember 2013

Sammendrag

Tittelen "*Hvor er de digitale nabokjerringene?*" henviser til en retorisk etterlysning av mennesker som tar til motmæle mot hatefulle ytringer i mørke krokar på Internett. Oppgaven belyser forhold for normen om å ta til motmæle blant befolkningen og i kommentarfelt under nyhetssaker i norske nettaviser. Gjennom kvantitative og kvalitative analyser av undersøkelsen Ytringsfrihetsbarometeret og seks digitale kommentarfelt tar oppgaven sikte på å vise at nettdebatten i hovedsak består av motytringer med argumentasjon. Resultatet svekker den seiglivet myten om at nettdebattene består av hets og hat. Jeg setter et kritisk blikk på om de mange påstandene nettdebattens innhold i den offentlige debatten faktisk bidrar til å svekke deltakelsen og dermed nettdebattens betydning som arena for debatt og deliberasjon. Masteroppgaven viser at vi ikke trenger å etterlyse digitale nabokjerringer i debatten. De er der.

Abstract

The title "*Where are the digital gatekeepers?*" refers to a rhetorical inquiry of people who opposes hate speech in dark corners of the Internet. The thesis highlights the conditions for counter-speech in online debates. Through quantitative and qualitative analysis of a freedom of speech survey and six digital comment sections beneath articles in Norwegian newspapers, the thesis aim to show that the debates mainly consists of counter-speech. The results weaken the persistent belief that online debates consist largely of hate speech. I make critical reflections on whether the many claims regarding digital comments sections in public debate actually contribute to low activity in online debates, and thus undermining its importance for debate and deliberation. The thesis shows that we don't need to call for digital gatekeepers. They are present.

Forord

Denne masteroppgaven tar utgangspunkt i ytringsmot i nettdebatt. Jeg vil gi en oppmerksomhet til mennesker som deltar i samfunnsdebatt med argumenter og viser ytringsmot. Det bidrar til at befolkningen får økt kunnskap og innsikt i viktige tema.

Takk til alle som har bidratt med refleksjoner og delt av sin kunnskap. En spesiell takk til familie og nære venner som har oppmuntret meg i arbeidet med masteroppgaven.

Takk til Fritt Ord for studentstipend. Mitt ønske er at refleksjoner i oppgaven kan stimulere til videre samtale om forhold for ytringsfrihet i Norge.

En spesiell takk også til veileder Eli Skogerbø for konstruktiv kritikk og inspirasjon i arbeidet.

Innholdsfortegnelse

1. INNLEDNINGSKAPITTEL	6
1.1 PROBLEMSTILLING – ”YTRINGER MØTES BEST MED MOTYTRINGER”?	8
1.2 BAKGRUNN FOR PROBLEMSTILLING	10
1.3 YTRINGSFRIHET OG NORSK LOVVERK	11
1.3.1 YTRINGSFRIHETENS BEGRENSENINGER	12
1.3.2 STRAFFELOVEN I UTVIKLING	12
1.3.3 FORBUDTE YTRINGER FORTSETTER	14
1.4 FORM OG AVGRENSENINGER	14
1.5 BETYDNING I ET SAMFUNNSPERSPEKTIV	15
1.6 ORGANISERING AV OPPGAVEN	16
 2. TEORIKAPITTEL	 16
2.1 INNLEDNING	17
2.2 DEMOKRATI, OFFENTLIGHET OG YTRINGSFRIHET	18
2.2.1 DEMOKRATI	18
2.2.2 YTRINGSFRIHET I OFFENTLIGHETEN	20
2.3 DELTAGELSE OG SAMFUNNSENGASJEMENT	22
2.3.1 FORUTSETNING OG STATUS	23
2.3.2 SOSIALE OG PERSONLIGE UTFORDRING	24
2.4 NETTDEBATT OG HATKULTUR	28
2.4.1 NETTDEBATTENS RYKTE OG VERDI	29
2.4.2 MODERERING OG ANONYMITET	31
2.4.3 HAT PÅ INTERNETT	33
2.5 TEORETISKE HOVEDTREKK	35
2.6 OPPSUMMERING	36
 3. METODEKAPITTEL	 37
3.1 INNLEDNING	37
3.2 FORSKNINGSDESIGN	39
3.2.1 KVANTITATIV INNHOLDSANALYSE	40
3.2.2 KVALITATIV INNHOLDSANALYSE	42
3.2.3 KOMPARATIVT METODEVERKTØY	43
3.2.4 STRATEGISK OG SYSTEMATISK UTVALG	44
3.2.4.1 YTRINGSFRIHETSBAROMETERET 2013	45
3.2.4.2 CASE OM ROMFOLKET I OSLO SOMMEREN 2012	45
3.2.4.3 CASE OM SAMER 2011	46
3.2.4.4 CASE OM MARTE KROGH 2013	48
3.3 FORSKNINGSKVALITET	49
3.3.1 FORSKNINGSKVALITET: YTRINGSFRIHETSBAROMETERET 2013	49
3.3.2 FORSKNINGSKVALITET: CASE-UTVALG OG KOMMENTARFELT	50
3.4 OPPSUMMERING	51

4. ANALYSEKAPITTEL.....	51
4.1 YTRINGSFRIHETSBAROMETERET 2013	51
4.1.1 YTRINGSFRIHET I NORGE I DAG.....	52
4.1.2 YTRINGER OG INTERNETT.....	53
4.1.3 STRAFF AV URIKTIGE OG EKSTREME YTRINGER.....	54
4.1.4 YTRINGER, TRAKASSERING OG VOLD	55
4.1.5 OPPLEVELSE AV MEDIA	56
4.1.6 OPPSUMMERING AV YTRINGSFRIHETSBAROMETERET.....	56
4.2 ANALYSE AV CASEDEBATTER	57
4.2.1 ANALYSE AV CASE: ROMFOLKET SOMMEREN 2012	57
4.2.2 ANALYSE AV CASE: SAME-DEBATT 2011.....	65
4.2.3 ANALYSE AV CASE: MARTE KROGH 2013	71
5. DRØFTINGSKAPITTEL.....	81
5.1 KOMPARATIV ANALYSE AV YTRINGSMOT OG YTRINGSVILJE	81
5.1.2 PROVISORISKE KATEGORIER.....	81
5.1.3 RAFFINERING OG RENDYRKNING AV KATEGORIER	82
5.1.4 KARTLEGGING OG FORHOLD MELLOM KATEGORIER.....	83
5.1.5 FORMULERING AV EN OVERGRIPENDE STRUKTUR	86
5.2 DRØFTING AV EMPIRI OG TEORI	87
5.2.1 YTRINGSVILJE: VIL DU DELTA?	88
5.2.2 HATEFULLT INNHOLD: ER VI BEKYMRET FOR Å DELTA?	88
5.2.3 MODERERING: ER DET ROM FOR Å VÆRE UENIG?	89
5.2.4 SELVJUSTIS: ER DEBATTDELTAGERE DIGITALE NABOKJERRINGER?.....	90
5.2.5 ER NETTDEBATTEN BEDRE ENN SITT RYKTE?	90
6. AVSLUTNINGSKAPITTEL	92
LITTERATURLISTE.....	94
VEDLEGG 1: KODESKJEMA.....	97

1. Innledningskapittel

Masteroppgavens tittel ”Hvor er de digitale nabokjerringene?” referer til Jens Stoltenbergs, statsminister i Norge 2005-2013, utsagn i sin nyttårstale 2012: ”Jeg oppfordrer alle til å bli gode digitale nabokjerringer” (Regjeringen 2012). Uttrykket ’digitale nabokjerringer’ ble etablert som et uttrykk for å ta til motmæle mot ekstreme ytringer på Internett. Formuleringen er en digital oppdatering av Gro Harlem Brundtlands nyttårstale i 1996, hvor Brundtland ønsket seg flere nabokjerringer til å passe på hverandre i samfunnet¹. Uttrykket spiller på retoriske assosiasjoner til tanken om nabokjerringer som følger med bak gardinene for å ha overblikk over nabolaget. Å ta rollen som nabokjerring på Internett har derfor både gode og dårlige assosiasjoner. På en side kan rollen referere til å ta ansvar, mens den på den andre siden kan oppfattes som en sladrerolle.

Jens Stoltenberg la det frem slik i sin nyttårstale:

”Internett på sitt verste er når totalitære forførfere får snakke uimotsagt i mørke kroker på nettet. Dette må vi møte med fasthet. Vi skal drive dem ut med kunnskapens lys. Å ta til motmæle mot ekstremisme er å ta ansvar for fremtiden. Jeg oppfordrer alle til å bli gode digitale nabokjerringer. Ikke for å sensurere meninger eller kvele debattene. Vi skal tåle det ubehagelige. Det som irriterer, provoserer og endog sjokkerer. Men - vi skal ta igjen. Vi skal svare. Det er å vise ytringsansvar å si: ”Nei, du tar feil”. Vi gjør det ved lunsjbordet på jobben. Nå er tiden inne for også å gjøre det på nettet” (Regjeringen 2012).

Oppfordringen fra den avgåtte regjeringen ble også tema i Jens Stoltenbergs nyttårstale i 2013:

”Ingen fortjener å bli mobbet. Og ingen skal få true andre uten konsekvenser. Derfor vil regjeringen at hatefulle ytringer på nettet skal straffes. Til våren vil vi fremme et lovforslag om dette til Stortinget. Men husk - vi har alle et ansvar for å ta et oppgjør med mobbing.” (Regjeringen 2013).

Jens Stoltenbergs andre regjering, 2005 – 2013, appellerte til at befolkningen skulle møte ytringer med motytringer. Normen om å møte ytringer med motytringer sier noe om hvordan vi som borgere bør opptre for å skape gode kommunikative situasjoner. Appellen tar utgangspunkt i å benytte ytringsfrihet til formål av å hindre ekstremisme på Internett. Appellen fra den daværende statsministeren fikk støtte av flere relevante meningsyttere.

Under frokostmøtet ”Ytringsfrihet for rasister?” den 18. April 2012 hos tenketanken Civita stilte representanter innen juss, presse og organisasjonsliv seg bak den avgåtte regjeringens appell.

¹ Dagbladet: <http://www.dagbladet.no/2012/01/01/nyheter/nyttarstale/stoltenberg/19627642/>

Representantene uttrykket bred enighet om at vi bør stå imot ekstreme ytringer på Internett med ytringsmot og ytringsfrihet, ikke ved å innføre strengere forhold for ytringsfrihet i straffeloven. Noen representanter uttrykte en bekymring over ytringsmot i den norske befolkningen. Under møtet ble det sagt følgende:

Advokat i Wiersholm, Kyrre Eggen: "Den mest hensiktsmessige reaksjon er at ytring møtes med ytring i det offentlige rom [...] Det er lite å vinne på å kriminalisere denne type ytringer" (Civita 2012, Kyrre Eggen, 18.04.2012).

Leder ved Antirasistisk Senter, Kari Helene Partapuoli: "Jeg mener at ytringer som hovedregel skal møtes med argumenter [...] Man må våge å bruke paragraf 135a med stor varsomhet, men våge å bruke den fordi rasistisk hets, særlig når det kombineres med ønsket om en handling, faktisk går utenfor ytringsfriheten" (Civita 2012, Kari Helene Partapuoli, 18.04.2012).

Journalist i Dag og Tid, Jon Hustad: "Trenger vi lover mot ytringer? Det er bare de svakeste [...] mellom oss som ikke forstår sosialt press, eller sosial normering. De forstår neppe abstrakte lovreguleringer om ytringsfrihet heller. Det er et åpent samfunn med stor takhøgde som er det beste vernet mot hat og rasisme" (Civita 2012, Jon Hustad, 18.04.2012).

Tidligere stortingsrepresentant (A), Hallgrim Berg: "Det har vært så mye snakk om ytringsansvar etter 22. juli, jeg tror vi kan få et problem med at folk vil mangle ytringsmot. Ytringsansvar har alle som deltar i diskursen, men ytringsmotet begynner å minke rundt om" (Civita 2012, Hallgrim Berg, 18.04.2012).

Politisk journalist, Aslak Bonde: "Jeg tror det er veldig mange som burde vært i den offentlige debatten som trekker seg ut av den, fordi den ikke fungerer slik de hadde ønsket at den skulle fungere, nemlig som et sted hvor man komme frem til noe" (Civita 2012, Aslak Bonde, 18.04.2012).

Representantene viser støtte til normen "Ytringer møtes beste med motytring", men uttrykker også en bekymring for ytringsvilje og ytringsmot blant den norske befolkningen. Begrepet *ytringsmot* ble introdusert som begrep av førsteamanuensis ved Høyskolen BI, Øyvind Kvalnes i en artikkel i Aftenposten i januar 2012. Kvalnes definerer begrepet slik: "Mot til å være tydelige på hva vi mener, også når dette innebærer kritikk og motforestillinger" (Aftenposten², Øyvind Kvalnes, 9. Januar 2012). Språktilsynet har i etterkant omtalt begrepet som et fruktbart og hensiktsmessig språklig uttrykk, og mener Kvalnes burde krediteres for dette³. Begrepet er raskt blitt et viktig begrep i debatten om nettdebatten, og hvorledes norske innbyggere har ytringsmot

² Aftenposten: <http://www.aftenposten.no/meninger/Vi-trenger-storre-ytringsmot-6737382.html#.UfYs1eAvo-0>

³ Språktilsynet: <http://spraktilsynet.wordpress.com/2012/01/11/ytringsmot-nytt-begrep-til-et-lite-land/>

nok til å ta til motmæle mot ekstreme ytringer på nett. I Jens Stoltenbergs, nyttårstale i 2012 forklarer han at ”Det er å vise ytringsansvar å si: ”Nei, du tar feil” (Regjeringen 2012).

Vi finner argumentasjonen ”Vi skal ta igjen” bak appellen ”*Ytringer møtes best med motytring*”. Det krever deltagelse blant befolkningen og et ønske om å ta et standpunkt i offentligheten. Spørsmålet om befolkningen ønsker å delta aktivt i samfunnet er en gammel og ofte diskutert demokratiteori. I en undersøkelse fra NRK/Synovate fra 2010 viser resultatet at kun 7 prosent av befolkningen månedlig skriver en kommentar under en artikkel i en nettavis⁴. Imidlertid var valgdeltagelsen ved stortingsvalget 2013 77,7 prosent⁵. Å ta standpunkt i offentligheten har altså i utgangspunktet ikke en sammenheng med medieutviklingen. Men like fullt kan man argumentere for at medieutviklingen åpner for mer demokrati, og større tilgjengelighet til å delta i samfunnet.

1.1 Problemstilling – ”Ytringer møtes best med motytringer”?

I masteroppgaven vil jeg undersøke hvordan appellen fungerer i praksis i kommentarfelt under nyhetssaker på Internett. Internett er en arena som har mottatt stor kritikk for å ha innslag av ekstreme ytringer⁶. Bred enighet om appellen ”*Ytringer møtes best med motytring*” danner grunnlag for å undersøke masteroppgavens problemstilling: ”*Hvordan fungerer appellen ‘Ytringer møtes best med motytringer’ i norske nettdebatter?*”. Med norske nettdebatter mener jeg kommentarfelt under nyhetssaker på nett. Jeg bruker definisjonen av kommentarfelt til Eli Skogerbø (2008):

”Dette er debattfora som opprettes av etablerte medier, oftest aviser som i sin nettutgave åpner for kommentarer og diskusjon, enten i tilknytning til reportasjer, artikler og kommentarer på nett, eller i egne fora der leserne inviteres til å diskutere mer eller mindre spesifikke temaer” (Skogerbø 2008: 68).

Formålet med masteroppgaven er å vurdere appellens effekt, og om ytringsvilje og ytringsmot forhindrer hatefullt innhold i debattråder på Internett. Problemstillingen tar utgangspunkt i politisk diskurs, og sentrale aktørers oppfatninger av hvordan befolkningen kan benytte ytringsfrihet til formål av å skape gode kommunikative situasjoner i kommentarfelt under sårbare nyhetssaker på Internett. Empiri og teori består av internasjonale og norske forskningsbidrag, og

⁴ NRK: <http://nrkbeta.no/2010/02/08/vil-folk-egentlig-delta/>

⁵ NRK Valg 2013: http://www.nrk.no/valg2013/_valgdelaktelse-pa-77_7-prosent-1.11233258

⁶ Dagbladet: <http://www.dagbladet.no/2013/05/27/kultur/meninger/debatt/kommentar/nettdebatt/27359674/>

kvantitativ og kvalitativ analyse av Ytringsfrihetsbarometeret 2013 og tre case-utvalg med kommentarfelt fra norske nettaviser.

Problemstillingen i min masteroppgave er:

”Hvordan fungerer appellen ‘Ytringer møtes best med motytringer’ i norske nettdebatter?”

Appellen ”Ytringer møtes best med motytringer” er et normativt standpunkt som bygger på en ideologi om at meninger bør ytres i åpenhet, fremfor å forby meningsinnhold og henvise enkelte ytringer til lukkede rom. Ønsket om å fokusere på forebyggende arbeid mot hat på Internett, dialogskapende arbeid og ytringsmot er taktiske steg i prosessen mot et hatefullt miljø i nettdebatten. Det er også et motsvar på å innskrenke den lovfestede ytringsfriheten vi har i Norge.

Masteroppgaven svarer på problemstillingen gjennom følgende forskningsspørsmål:

- A. Forekommer det ytringsmot og ytringsvilje blant folk flest i offentlig debatt i Norge i dag?
- B. Finner vi eksempler på ytringsmot i tre nettdebatter med sårbare tema? Hvis ja, hvor ofte og med hvilket resultat blir motytingene blir fremført?

Jeg skal kort utdype forskningsspørsmålene som svarer til masteroppgavens problemstilling:

A. Fremkommer det ytringsmot og ytringsvilje blant folk flest i offentlig debatt i Norge i dag?

For å undersøke forskningsspørsmålet vil jeg bruke resultater fra Ytringsfrihetsbarometeret 2013. Surveyundersøkelsen ble gjennomført av TNS Gallup på oppdrag fra stiftelsen Fritt Ord, og ble lansert 3. mai 2013. Den stiller spørsmål ved befolkningens opplevelse av ytringsfrihet i Norge, og resultatene er generaliserbare til den norske befolkningen. Resultatet fra Ytringsfrihetsbarometeret vil konkludere med at befolkningen opplever stor grad av ytringsfrihet, og at flere uttrykker ytringsmot til å ytre egne meninger i offentlige rom.

B. Finner vi eksempler på ytringsmot i tre nettdebatter med sårbare tema? Hvis ja, hvor ofte og med hvilket resultat blir motytingene blir fremført?

For å undersøke forskningsspørsmålet har jeg gjort et utvalg av tre case, basert på to nyhetssaker med sårbare tema og kommentarfelt knyttet til hvert case. Nyhetssakene er fra norske medier, og

kommentarfeltet vil være debattråden som følger under nyhetssaken. Jeg vil bruke empirien til å vurdere resultatet av ytringsmot i nettdebatt. Casene er debatten om romfolk i Oslo sommeren 2012, debatten om samer som kom etter søknaden om inkludering av Tromsø i det samiske språkforvaltningsområdet i 2011 og debatten som kom etter en feilsitering av Marte Krogh i VG med artikkelen ”Finansfrue Marte Krogh: Ta dere sammen og tren mer!”⁷ i 2013. Marte Krogh-debatten er i utvalget fordi de to andre har et gruppefokus, og jeg ønsker å se også hvordan motytinger fremkommer i sårbare saker der enkeltpersoner blir utsatt for hets.

Jeg skal gjøre en komparativ analyse basert på resultater fra forskningsspørsmålene for å svare til masteroppgavens problemstilling: ”*Hvordan fungerer appellen ‘Ytringer møtes best med motytringer’ i norske nettdebatter?*”.

1.2 Bakgrunn for problemstilling

Jeg ble engasjert av debatten om nettdebatt i etterkant av tragedien 22. juli 2011. Kritikken mot nettdebattens innhold var allerede sterk, men etter 22. juli fikk debatten ny intensitet. Forskerne Anders S. Løvlie og Karoline Andrea Ihlebæk har undersøkt nettdebatten etter 22.juli og uttaler at nettdebatten har endret seg til å ikke være like åpen som før, og at redaksjonell kontroll over innleggene er skjerpet (Ihlebæk, Løvlie 2013: 223-240). Avisene frykter at åpne nettdebatter bidrar til ekstremisme, og debattdeltagerne frykter å bli knyttet til ekstremisme på bakgrunn av sine innlegg. Jeg mener man bør ha et kritisk blikk på om de mange påstandene om nettdebattens innhold, og frykten for å assosieres med nettdebattens rykte i den offentlige debatten faktisk bidrar til å svekke deltagelse, og nettdebattens betydning som arena for debatt og deliberasjon.

Nettdebatten har møtt stor kritikk i offentligheten.

”Karakteristikker som 'søppel' og 'kloakk' har blitt brukt av ledende meningsbærere. I en Dagblad-kronikk beskrives nettdebatten som 'en sump av fremmedfrykt og irrasjonelt hat mot vårt demokrati som brer seg uhindret i nettavisene'” (Enjolras et al. 2013: 111).

Derimot viser forskning at nettdebatten er bedre enn sitt rykte, og at kritikken i offentligheten er basert på fordommer. ”Forskning viser at digitale medier både demokratiserer tilgangen til informasjon og gjør den offentlige debatten bredere og mer informert” (Enjolras 2013: 111).

Skogerbø og Winsvolds (2008) studie av 900 innlegg i fire avisers nettdebattfora viste at det store

⁷VG: <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/artikkel.php?artid=10072330>

flertallet av innleggene var saklige, ryddige og ikke preget av verken personangrep, sjikane eller hets. Det er interessant at gapet mellom nettdebattens rykte og det faktiske innholdet i kommentarfelt under nyhetssaker er stort i offentlig debatt.

For å minske gapet kreves det både toleranse for kontroversielle meninger og kjennskap til at ytringsfriheten har lovregulerte begrensinger. Nettdebattens rykte er i stor grad begrenset av subjektive definisjoner av hatefullt innhold. Det kan være vanskelig å akseptere at sårende, kontroversielle ytringer ikke er definert som hatefulle, og legitime å ytre i offentlig debatt.

Appellen ”*Ytringer møtes best med motytringer*” kan virke naiv for de som mener at nettdebatten i stor grad består av hatefulle ytringer. Stipendiat Lene Auestad ved Universitetet i Oslo har uttalt at eksplisitte hatytringer er blitt mye tydeligere i norsk debatt de siste årene, og mener det er naivt å tro at motytringer vil få ekstremister til å endre ståsted⁸. I masteroppgaven antar jeg at det er spesielt vanskelig å akseptere ytringer der tematikken er sårbar og vanskelig.

Valget av konfliktskapende tema i utvalget av kommentarfelt er strategisk benyttet fordi jeg vil møte kritikken av nettdebatt i debattråder som kan antas å være mest utsatt for hatefullt innhold. Begrepet ”sårbare tema” kan by på utfordringer fordi ordet sårbart ofte er knyttet til menneskers følelsesliv. I min masteroppgave betyr sårbare tema at nyhetssaken er basert på vanskelige og kontroversielle tema. Hvis effekten av appellen ”*Ytringer møtes best med motytringer*” er at det er liten tilstedeværelse av hatefullt innhold også i de mest utsatte debattrådene, vil masteroppgaven være et relevant bidrag til eksisterende forskning som sier at nettdebatten er bedre enn sitt rykte⁹.

1.3 Ytringsfrihet og norsk lovverk

Appellen ”*Ytringer møtes best med motytring*” er en av flere oppfordringer som skal sikre at ytringer skaper gode kommunikative situasjoner. Norsk lovverk definerer hvor grensen for ytringsfrihet går, og er en vesentlig kilde til retningslinjer for ytringsfrihet i Norge. Retten til ytringsfrihet er lovfestet etter Grunnloven § 100 og den europeiske menneskerettighetskonvensjonen (EMK) art. 10. Grunnloven § 100 definerer at ”Ytringsfrihet

⁸ Forskning.no: <http://www.forskning.no/artikler/2013/september/366734>

⁹ Forskning av Eli Skogerbø og Marte Winsvold (2008, 2011, 2013) og Karoline Andrea Ihlebæk (2008).

bør finde sted”¹⁰. EMK definerer at ”Enhver har rett til ytringsfrihet”¹¹. Definisjonen av ytringsfrihet omtales videre som:

”Ytringsfrihet [...] skal omfatte frihet til å ha meninger og til å motta og meddele opplysninger og ideer uten inngrep av offentlig myndighet og uten hensyn til grenser” (EMK¹², art. 10, paragraf 1).

Dilemmaet bak ytringsfriheten er at befolkningen i tillegg til å kommunisere fritt egne meninger, må tolerere at andre ytrer meninger en selv er uenige i. Men det er også grenser for ytringsfrihet.

1.3.1 Ytringsfrihetens begrensninger

Grunnloven § 100 og menneskerettsloven, EMK, art. 10 innebærer lovregulerte begrensninger av ytringsfriheten. I Grunnlovens § 100 står det at ”Der kan kun settes slige klarlig definerte Grænser for denne Ret, hvor særlig tungtveiende Hensyn gjøre det forsvarligt holdt op imod Ytringsfrihedens Begrundelser”¹³. EMK artikkel 10 innebærer også noen begrensninger av full ytringsfrihet:

”Fordi utøvelsen av disse friheter medfører plikter og ansvar, kan den bli undergitt slike formregler, vilkår, innskrenkninger eller straffer som er foreskrevet ved lov og som er nødvendige i et demokratisk samfunn av hensyn til den nasjonale sikkerhet, territoriale integritet eller offentlige trygghet, for å forebygge uorden eller kriminalitet, for å beskytte helse eller moral, for å verne andres omdømme eller rettigheter, for å forebygge at fortrolige opplysninger blir røpet, eller for å bevare domstolenes autoritet og upartiskhet” (EMK¹⁴, art 10, paragraf 2).

Begrensningene er lovfestet i egne straffelover. I Norge er det lovfestet forbud mot å fremsette trusler, selv om trusler er ytringer. Noen yrker kommer med lovpålagt taushetsplikt, hvor man blir fratatt ytringsfriheten. I rettsaler har vi regler for at vitner må forklare sannheten. Det er lover mot ærekrenkelse, privatkrenkelser og personsjikaner. Det er heller ikke lov til å diskriminere eller hetse noen på grunn av deres legning, religion, etnisitet eller nasjonalitet (Kierulf 2013: 1).

1.3.2 Straffeloven i utvikling

Appellen ”*Ytringer møtes best med motytring*” ble adressert med et ønske om endring av straffeloven. Justisminister Grete Faremo i Jens Stoltenbergs andre regjering, 2005 – 2013, uttrykket at alvorlig og gjentakende forfølgelse av ekstreme ytringer skal gi 4 års fengsel – også

¹⁰ Lovdata: <http://www.lovdato.no/all/tl-18140517-000-006.html>

¹¹ Regjeringen: <http://www.regjeringen.no/nb/dep/jd/dok/nouer/1995/nou-1995-10/5/2.html?id=336088>

¹² EMK: <http://www.regjeringen.no/nb/dep/jd/dok/nouer/1995/nou-1995-10/5/2.html?id=336088>

¹³ Lovdata: <http://www.lovdato.no/all/tl-18140517-000-006.html>

¹⁴ EMK: <http://www.regjeringen.no/nb/dep/jd/dok/nouer/1995/nou-1995-10/5/2.html?id=336088>

for dem som medvirker til dette¹⁵. Den avgåtte regjeringen ønsket streng oppfølging av hatefulle ytringer, og en konkretisering av straffeloven. Fordi straffeloven er fra 1902 regulerer den ikke bruk av Internett og har bestemmelser som forutsetter at ytringer fremsettes i ”trykt skrift” eller muntlig i offentlighet. I 2005 vedtok Stortinget en ny straffelov med en ny offentlighetsdefinisjon. Det er syv år siden den nye straffeloven ble vedtatt, men den er ikke trådd i kraft, og dermed er straffeloven fra 1902 fortsatt aktiv.

”Men selv om 2005-loven for lengst er vedtatt, blir den stadig utsatt, antagelig til 2021. Etter regjeringens opplysninger grunnet «datatrøbbel». På så uforklart grunn kan altså uforståelig forfatningspraksis utøves” (Kierulf 2013: 2).

I den nye straffeloven er det språklige forandringer i lovteksten som gjør at uttalelser på internett er å regne som offentlige (Kierulf 2013).

Det at de nye paragrafene i straffeloven ikke har trådt i kraft har fått betydning for domstolen. Senest i Høyesterett i 2012 ble en blogger løslatt etter å ha fremsatt oppfordringer til åpenbart straffbare handlinger.

”En blogger kunne ikke holdes fengslet for på nett å ha «forherliget» drap på polititjenestemenn, fordi dette ikke var omfattet av offentlighetsdefinisjonen i straffeloven § 140 jf. §§ 7 og 10” (Kierulf 2013: 2).

Påtalemakten mottok kritikk fordi de tiltalte bloggeren etter en paragraf han ikke kunne dømmes etter, fordi det også er teknologinøytral, relevant lovgivning som kan benyttes. Etter kjennelsen mot bloggeren i Høyesterett i 2012, ble en proposisjon godkjent i desember 2012 som gjør forbudte ytringer også forbudt på nett.

” Med den nyttårstalevarslede vårlovendring – en proposisjon godkjent i desember 2012 – vil regjeringen avbøte en flik av denne forsinkelsen, og gjøre de forbudte ytringer som p.t. er lovlige på nett, ulovlige også der” (Kierulf 2013: 2).

Det er et tiltak som gjør det mulig å endre praksis før den nye straffeloven blir iverksatt. I internasjonal kontekst åpner domstoler for å dømme hatefulle ytringer på Internett. I oktober 2013 ble den estlandske nettavisen Delfi dømt i menneskerettsdomstolen i Strasbourg i Frankrike, fordi de ikke slettet kommentarer i avisens kommentarfelt som benyttet uttrykk som «fucking shithheads» og «assholes»¹⁶. Når domstoler støtter at hatefulle kommentarer kan straffes, kan appellen ”Ytringer møtes best med motytringer” møte et mer restriktivt miljø.

¹⁵ Rana Blad: <http://www.ranablad.no/nyheter/article6495632.ece>

¹⁶ Aftenposten: <http://www.aftenposten.no/kultur/Ny-dom-Nettavis-kan-dommes-til-boter-for-hets-i-kommentarfeltet-7342347.html>

1.3.3 Forbudte ytringer fortsetter

I det offentlige rom ser vi eksempler på at forbudte ytringer fortsetter selv om de er forbudt.

”Eksistensen av forbud og straff er sjelden tilstrekkelig til å få alle til å avstå fra straffbare handlinger” (Kierulf 2013: 2). Det håndheves nesten ingen lover for å straffe ytringer. Det er også vanskelig å finne statistikk på hvor mange ulovlige ytringer som fremsettes, hvor mange som etterforskes og hvor mange av ytringene som dømmes.

”Brudd på privatlivsbestemmelsen (strl. § 390) har visstnok aldri ført til straff. Ingen er idømt fengsel for noen ærekrenkelse siden 1970-tallet, og den fengselsdommen var betinget. Etter påtrykk fra bl.a. Riksadvokaten, som fremhevet «den noe nær konsekvente ikke-bruk av straff mot ærekrenkelser de senere år», ble ærekrenkelsesreglene besluttet avkriminalisert i 2009” (Kierulf 2013:2).

Avkriminalisering, og en lite aktiv bruk av straffeloven gir ikke nødvendigvis et samsvar med antall anmeldelser. Det er viktig å kriminalisere de ytringene som er så alvorlige at de bør være straffbare, men da må de også straffes. Stipendiat Anine Kierulf oppsummerer det slik:

”Men *bare* å kriminalisere de ytringer en vil til livs, slik nyttårstalen bar bud om, uten å følge dem opp i praksis – gjennom opplysningsarbeid, gjennom holdningsskaping – og gjennom ressurser til og prioritering av straffeforfølgelse – er en dårlig idé, av to grunner: For det første virker det ikke. For det andre undergraver det tilliten til rettssystemet” (Kierulf 2013:3).

De nevnte faktorene underbygger at appellen ”*Ytringer møtes best med motytring*” er viktig for å hindre hatefullt innhold på Internett. I masteroppgaven vil jeg undersøke om motytringer er et godt nok tiltak for å skape et godt debattklima i nettdebatt eller om det faktiske innholdet i debattrådene krever strengere bruk av straffelovens paragrafer.

1.4 Form og avgrensinger

Masteroppgaven er skrevet i en drøftende stil som belyser en normativ problemstilling.

Den har som mål å være et tankedokument som setter fokus på ytringsfrihetens utfordringer i kontekst av demokratiteori og deltagelsesteori. Med betegnelsen tankedokument mener jeg et dokument som skal gi informasjon, åpne for å utvikle ideer og nye refleksjoner innenfor feltet. Det betyr at jeg vil ha fokus på refleksjon mellom egen empirisk undersøkelse og empiri og teori fra andre forskere. Masteroppgavens resultater skal føre til nye perspektiv som kan ha teoretisk verdi i akademia, og praktisk verdi for interessenter av ytringsfrihet og nettdebatt utenfor akademia. Den skal ha en objektiv fremstilling av data og teori, men åpner for subjektiv refleksjon og tolkning. Jeg benytter begrepet tankedokumentet fordi jeg mener masteroppgavens

verdi er å være et bidrag til å skape nytt liv, og utvikle bredde og nye meningsutvekslinger i debatten om nettdebatt.

Fokuset i oppgaven er ytringsfrihet, ytringsvilje og ytringsmot i nettdebatt. Masteroppgaven vil helt konkret undersøke antall hatefulle og kranglete ytringer i kommentarfelt under nyhetssaker med sårbare tema, opp mot graden av argumentasjon og motytringer. Masteroppgaven har likevel ikke til hensikt å evaluere innholdet, sakligheten eller bredden i nettdebatten. Jeg vil heller ikke undersøke deltagernes bakgrunn. Formålet med masteroppgaven er ikke intendert å være en del av forskingen som sporer endringer etter 22. juli 2011. Jeg vil både benytte teori fra før og etter hendelsen, for å vise til utvikling i deltagervilkår på Internett. Det er likevel nødvendig å være bevisst fokuset nettdebatten har fått etter tragedien.

Jeg vil understreke at tidligere forskning viser unisont at de fleste kommentarer ikke er av en hatefull karakter¹⁷, selv om nettdebatten har vært utsatt for stor kritikk¹⁸. Mitt bidrag er derfor ikke unikt hvis jeg finner liten grad av hatefullt innhold i debatten. Det vil likevel være et nytt bidrag hvis nettdebatten er bedre enn sitt rykte også i møte med sårbare nyhetssaker. Fordi jeg tar utgangspunkt i nyhetssaker med sårbare tema, vil det være vanskelig å generalisere resultatet til nettdebatten generelt dersom jeg skulle finne stor grad av hatefullt innhold i kommentarfeltet.

1.5 Betydning i et samfunnsperspektiv

Masteroppgavens tema er betydningsfullt i et samfunnsperspektiv fordi vi trenger å vite mer om både ytringsmot og ytringsvilje i norske nettdebatter. I oppgaven vil det være relevant å vurdere hvordan nettdebattens rykte spiller inn på kommentarfeltets betydning som arena for debatt og deliberasjon i Norge. Jeg vil sette lys på nettdebattens faktiske innhold, og bidra til ny innsikt om ytringsfrihet, ytringsvilje og ytringsmot. Hvis appellen *”Ytringer møtes best med motytring”* bidrar til argumentasjon og ytringsmot og forhindrer hat og hets i debatten, vil masteroppgaven være et nytt bidrag til forskning som viser at nettdebatten er bedre enn sitt rykte.

¹⁷ Forskning av Eli Skogerbø og Marte Winsvold (2008, 2011, 2013) og Karoline Andrea Ihlebæk (2008).

¹⁸ Dagbladet: <http://www.dagbladet.no/2013/08/30/kultur/meninger/debatt/media/huffington/28981553/>

1.6 Organisering av oppgaven

Det klare skillet mellom kapitlene strukturerer oppgaven. (1) Innledningskapitlet består av en innføring av masteroppgavens tema og problemstilling samt bakgrunn for ytringsfrihetens posisjon i Norge og straffeloven. Kapitlet har som formål å forklare hvordan og hvorfor jeg vurderer formuleringen '*Ytringer møtes best med motytringer*' som en kommunisert appell. (2) Teorikapitlet tar utgangspunkt i tre teoriområder som skal gi relevant bakgrunn for problemstillingen; 1. Demokrati, offentlighet og ytringsfrihet, 2. Deltagelse og samfunnsengasjement og 3. Nettdebatt og hatkultur. Fra del en er den brede slutningen at internett vanskelig kan sies å ha demokratisk status i seg selv, men den har et ubrukt potensiale til å være et demokratisk virkemiddel i samfunnet. Fra del to gir teorien innsikt i at motivasjon er vesentlig for deltagelse, og at deltagelse i digitale medier lider i favør av samfunnets preferanser for trykte medier. I del tre viser jeg til forskningsresultater som gir uttrykk for at nettdebatten er bedre enn sitt rykte, og forskning på hatkultur på Internett i Norge. (3) Metodekapitlet beskriver forskningsdesignet for masteroppgaven. Her vil jeg beskrive bruk av hermeneutikk som metodikk, og kvantitativ og kvalitativ innholdsanalyser av Ytringsfrihetsbarometeret 2013 og case-utvalget av kommentarfelt under tre sårbare nyhetssaker på nett. Kapitlet forklarer hvordan jeg vil utføre en komparativ metode analyse for å sammenligne funn fra befolkningen generelt og det faktiske innholdet i debattrådene. Kapitlet inneholder refleksjon av utvalg og metodisk kvalitet. (4) Analysekapitlet vil bestå av analysen av Ytringsfrihetsbarometeret og caseutvalget. Analysen av Ytringsfrihetsbarometeret skal svare til om det forekommer ytringsmot blant folk flest i offentlig debatt i Norge i dag. Case-utvalget skal svare til om det finnes eksempler på ytringsmot i nettdebattene, hvor ofte det inntreffer og med hvilket resultat. (5) Drøftings- og konklusjonskapitlet skal fokusere på å binde resultater fra min forskning opp mot gjeldende teori presentert i teorikapitlet. Jeg vil undersøke funn fra analysen i en komparativ analyse, og deretter vurdere funn opp resonnementer fra teorikapitlet. I det avsluttende kapitlet (6) vil jeg kort oppsummere resultater i oppgaven, og gi en oppfordring til videre samtale om nettdebatten.

2. Teorikapittel

I dette kapitlet vil jeg legge frem relevant teori for avhandlingen, og vise til teoriområdene demokrati og offentlighet (2.2), deltagelse og samfunnsengasjement og nettdebatt (2.3) og hatkultur (2.4). Kapitlet tar med seg definisjon og avgrensing av ytringsfrihetsbegrepet fra

kapittel 1, og den politiske og juridiske bakgrunnen for formuleringen av appellen ”Ytringer møtes best med motytringer”. Avslutningsvis i kapitlet vil jeg trekke ut hovedresonnementer fra forskningen som senere skal drøftes opp mot resultatet av masteroppgavens analyse.

2.1 Innledning

Ytringsfrihet er en fundamental rettighet i Norge, og ytringsfrihetens hovedbegrunnelser er at befolkningen skal våge å være uenige, og ha mulighet til å kommunisere kontroversielle ytringer åpenlyst. I 1999 ble det satt en Ytringsfrihetskommisjon i arbeidet frem mot endringen av Grunnloven § 100 om ytringsfrihet i 2004¹⁹. Kommisjonen definerte tre prosesser som begrunner ytringsfriheten. Sannhetsprinsippet, autonomiprinsippet og demokratiet er de tre prosessene knyttet til ytringsfrihet som ble omtalt av kommisjonen:

- *Sannhetsprinsippet*: Bedre innsikt dannes gjennom meningsutveksling. ”Mennesket er feilbarlig, men gjennom felles fornuftsbruk kan fremsatte påstander korrigeres i konfrontasjon med andre meninger”.
- *Autonomiprinsippet*: Å kommunisere fritt er nødvendig for at mennesker kan fungere i samfunnet. ”Den enkelte må, for å kunne utvikle seg til et selvstendig (autonomt) eller «myndig» menneske, ha en viss kompetanse. Denne kompetansen nås gjennom deltakelse i et samfunn som innebærer samkvem, samtale og diskusjon [...] Først når samfunnet på denne måten gir den enkelte anledning til å prøve sine synspunkter mot andres, kan synspunktene «anstendiggjøres».
- *Demokratiprinsippet*: Ytringsfrihet er avhengig av åpen kritikk fra samfunnet. ”Tre aspekter ved demokratiet: informasjonsfrihet, offentlig meningsutveksling og offentlighet som kontroll [...] Med informasjonsfrihet menes adgang til uhindret å kunne holde seg underrettet fra tilgjengelige kilder [...] Den offentlige meningsutveksling skal bidra til bedre innsikt, og dermed bedre beslutninger, jf. om sannhetsprinsippet ovenfor. [...] Offentlighet som grunnlag for kontroll av både offentlig og privat makt er et tredje aspekt ved demokratiet, som gir individet et viktig vern mot maktovergrep”. (Sitater hentet fra Stortingsmelding 26²⁰: 2.1.1. 30. November 2013)

Prinsippene kommisjonen la til grunn for ytringsfrihet skal sikre at meninger og ytringer får en større tyngde i samfunnet. Sannhetsprinsippet og demokratiprinsippet er vanskelig å argumentere imot i et fritt demokrati som Norge. Autonomiprinsippet bygger på velferdsstaten der alle gjennomgår et likt skolesystem og oppnår dannelse gjennom læring. Det kan imidlertid virke som kommisjonen mener at dannelse i forståelse av det norske systemet er en forutsetning for

¹⁹ Regjeringen: <http://www.regjeringen.no/nb/dep/fad/dok/nouer/2009/nou-2009-1/26/1/7.html?id=542341>

²⁰ Sitater hentet fra stortingsmelding 26, Regjeringen.no: <http://www.regjeringen.no/nb/dep/jd/dok/regpubl/stmeld/20032004/stmeld-nr-26-2003-2004-/3/1/1.html?id=330680>

ytringsfriheten. Jeg mener derimot at ytringsfriheten er en forutsetning for dannelse, noe som er viktig i nettdebatten. Debattdeltagere kan i noen tilfeller klage over at de ikke har ytringsfrihet når moderatorer i nettdebatten fjerner innlegg de mener ikke er passende. Jeg mener appellen *”Ytringer møtes best med motytring”* er et argument for at deltagere i debatt vil bli mer dannet av å gå i dialog med andre som vil si seg enig/uenig i din kommentar, heller enn å bli utestengt fra debattråden av en moderator. Slik vil nettdebattens klima utvikles. Når flere deltar vil bredere informasjon gi mer gjennomtenkte kommentarer, som igjen gir et bedre og sterkere debattklima.

2.2 Demokrati, offentlighet og ytringsfrihet

Teori om nettdebattens potensiale som demokratisk virkemiddel, og demokratiutfordringer i en ny mediehverdag gir en viktig bakgrunn for oppgaven. Jeg vil bruke teorier og begreper av Cass Sunstein (2007), Lars Nyre (2008), Doug Schuler (2003), Henry Jenkins og David Thorburn (2003), Ira Magaziner (2003), Helge Rønning (2010, 2012) og Enjolras et al. (2013). Teorien om demokrati, offentlighet og ytringsfrihet er ment å belyse vilkårene for normen om ytringsmot i nettdebatt. Normen bygger på at flertallet tar til motmæle, og bygger på deltagelse og demokrati. Spørsmålet er om nettdebattens demokratiske verdi er til stede.

2.2.1 Demokrati

Rheingold i Jenkins og Thorburn (2003) peker på at borgernes mulighet til å benytte Internett til verdifull dialog begrenses av eierstruktur og sensurering som gjør at noen har mer makt over Internett enn andre. Det har vært uenighet blant forskere om det er statlig inngripen eller private bedrifter som truer Internettets demokratiske verdi mest. Forskeren Ira Magaziner (2003) argumenterer for at markedskrefter er bedre satt til å løse utfordringer knyttet til Internett og demokratiutvikling enn staten, fordi markedet er bedre i stand til å legge til rette for enkeltmenneskets rett til å ta egne valg på det individuelle plan. Hvis staten får kontroll over utviklingen, hevder Magaziner vår frihet på Internett vil bli fjernet. Han understreker samtidig at det er viktig med lik tilgang til Internett, slik at ikke kun eliten får tilgang til å delta aktivt og styrke forskjeller mellom rike og fattige (Magaziner 2003: 122). Magaziner er sterkt imot statlig inngripen, da det vil øke sensurering av borgernes ønsker. Teoretikeren Benjamin Barber hevder Magaziner’s forståelse av demokratiske institusjoner er feil.

”It is deeply antidemocratic to think that our democratic institutions don’t belong to us and that our power to deliberate publicly over how we use and deploy communication,

which is the essence of our civilization, or culture, our arts, our education, and our democracy, should be taken away” (Barber i Magaziner 2003: 127).

Barber hevder at befolkningens valgfrihet er begrenset på Internett, uavhengig av statlig eller private eierandeler. ”The liberty we have in private to make consumer choices is always choice without power” (Barber i Magaziner 2003: 131). Hvis vi skal påvirke hvordan Internett skal ha et utdanningspotensiale og med kulturell, borgerlig og demokratisk verdi må vi gjøre det i offentlig debatt, hevder Barber. Han påstår at vi ikke kan klare det som private konsumenter.

Doug Schuler (2003) påpeker at jo flere som deltar på Internett, dess mer frihet vil hver enkelt bruker oppleve. Schuler (2003) hevder derfor at befolkningen må motiveres av staten til å delta i samfunnet. Deltagelse er vesentlig for om Internett kan kalles demokratisk. Schuler (2003) mener motiverende faktorer kan ventileres gjennom lokalsamfunnet man bor i, med møteplasser som internettkafeer, mediesentre og konferanser.

”Although the Internet as ‘platform for change’ may ultimately be dominated by a handful of corporate interests (as are the rest of the media), there are sources of opportunities for communities that want to develop communication systems that are open, equitable, and useful” (Schuler 2003: 82).

Det er viktig å påpeke at Schuler (2003) har en annen kontekst for sin teori enn hva vi har i Norge. Motivasjonsfaktorer i Norge for deltagelse på Internett går ikke i hovedsak ut på tilgang til møteplasser med nettilgang, ettersom flertallet har dette i sin egen stue. Lars Nyre (2008) påpeker at folk flest kan komme til i en offentlig debatt hvis de ønsker det. Ifølge Nyre (2008) er det folk flest kommer til i nettutgavene, nettdebatten eller i nettforum. Han hevder disse arenaene ikke er gode nok, og at digitale arenaer har ikke har den samme dagsordenmakten som papiraviser.

”Vanlege folk får i minimal grad delta i dei arenaene som verkeleg gjeld, og det er fordi mediebedriftene ikkje tenkjer på sine offentlige arenaer som eit allment gode, men som ein kunnskapsarena der berre dei spesielt kvalifiserte får delta (journalistar og maktelitar)” (Nyre 2008).

Nyre (2008) uttaler at mediene alltid har vært udemokratiske, men fordi medienes dagsordenmakt stadig øker, øker det demokratiske dilemmaet proporsjonelt. Han mener folk kan reagere på to måter; enten forsone seg med kontrollen fra mediene, eller starte en grasrotbevegelse mot mediemakta (Nyre 2008). Nyre hevder dette vil føre til en mer demokratisk dialog mellom statsmaktene og borgerne i samfunnet. Det er viktig at nettdebatten styrker sin posisjon for å få

større betydning i samfunnet, og for at den demokratisk verdien av sjangeren skal ha politisk makt. Med bredere deltagelse i nettdebatten vil sjangeren oppnå større respekt som ytringsform.

2.2.2 Ytringsfrihet i offentligheten

Forskeren Cass Sunstein (2007) har gjennom sine teorier om ”The daily me” og ”Echo chamber effect” skissert hva han ser som farer for ytringsfriheten i møte med Internett. Sunstein hevder at et godt klima for ytringsfrihet er avhengig av at befolkningen har kjennskap til områder utenfor sitt eget interessefelt. Han gir uttrykk for at kjennskap til uventede budskap vil skape mindre fragmentering av meninger, og føre til større forståelse mellom mennesker i befolkningen.

Begrepet ”*The Daily Me*” refererer til at enkeltpersoner kan tilpasse nyhetsbildet og informasjonsstrøm på internett, noe som resulterer i at de kun blir utsatt for innhold de allerede er tilbøyelig til å være enige i. Det hevder Sunstein er en fare for ytringsfriheten og demokratiet:

”Freedom properly understood consists not simply in the satisfaction of whatever preferences people have, but also in the chance to have preferences and beliefs formed under decent conditions – in the ability to have preferences formed after exposure to a sufficient amount of information and also to an appropriately wide and diverse range of options. There can be no assurance of freedom in a system committed to the Daily Me” (Sunstein 2007: 45).

I sitt andre krav, påpeker Sunstein at befolkningen må ha en rekke felles erfaringer for at ytringsfriheten skal virke. Uten fellesnevner i hverdagen vil samfunnet slite med å adressere sosiale utfordringer (Sunstein 2007: 6). I et slikt samfunn vil mennesker ha vanskelig for å lytte til hverandre fordi opplevelsen av virkeligheten er så forskjellig. Ifølge Sunstein fører dette til en ekkokammereffekt, hvor man kun ytrer seg der man møter likesinnede. I et ekkokammer vil effekten av ens eget budskap bli hausset opp, fordi du kun møter ytringer med likt budskap som ditt eget. Sunstein (2007) beskriver effekten av ekkokammeret slik:

”It’s a well-known fact that if you get a group of people who tend to think something, after they talk to each other, they end up thinking a more extreme version of what they thought before” (Sunstein 2007: 6).

Sunsteins (2007) teorier om trusler for ytringsfrihet og demokrati er også overført til nettdebatten. Frykt for ekkokammer-effekten gjør at mange ikke vil inn i debatten. Sett fra deltagerens perspektiv kan frykten knyttes til at en ikke vil settes i bås med de man antar er andre deltagere i debattråden. Sett fra redaksjonens side vil frykt for ekkokammeret gjøre at moderering av debattråden kan bli strengere kontrollert. Å ha ytringsmot til å stå imot argumenter som blir ytret

i en slik debattråd, kan være vanskeligere enn i en åpen debatt ansikt til ansikt. Fragmentering av meninger kan føre til at en blir tvunget ut i en ”for/imot” retorikk.

Sunstein (2007) beskriver ekkokammeret som et avgrenset rom der meninger av likesinnede blir hausset opp. Professor Helge Rønning (2012) hevder i motsetning til Sunstein (2007) at deltagelse i slike subgrupper av offentligheten kan være like viktige som i større offentligheter. Sub offentligheter er en av fire typer borgerlige offentligheter. Den kalles ”The public sphere of the camp” (Rønning 2012: 430). De tre andre kalles klassisk, offentlige produktive rom og proletariske offentlige rom. Uttrykket ”The public sphere of the camp” refererer til sub-offentligheter isolert fra andre offentligheter og den overordnede offentlige debatt. I en slik kategori treffer nettdebatter ved å være en del av det offentlige rom i sin helhet, men skape små debattforum som sub-divisjoner for å samle folk til offentlig debatt.

I Rønning (2012) beskrives sammenhengen til John Keanes inndeling av mikro-, meso- og makrooffentligheter. Forholdet mellom subgrupper og mikro/meso/makrooffentligheter er dynamiske. Nettdebatter vil dra i retning av å være en subgruppe innenfor en mikrooffentlighet.

Mikrooffentlige rom kan inneholde fra noen få til 100 000 mennesker, mesooffentlige er millioner av mennesker innenfor et nasjonalt nettverk, og et makrooffentlig rom er millioner av mennesker som interagerer i et globalt miljø (Rønning 2012: 432-433). Nye, digitale medier kan bidra til å dele dette skillet inn i endra flere sub grupper. Fra Keane kan man igjen trekke linjer fra sub-orienterte offentlige rom til Sunsteins (2007) teori om ekkokammeret.

”New media break up the common framework of the public debate into subpublic spheres where the likeminded communicate with the likeminded and where there really is no debate but rather a steady repetition of the same arguments, and where journalism tends to be more and more unified in the hunt for the same story or scandal, and few critical voices are being raised except in communicative spaces with small publics” (Rønning 2012: 433).

Kritikken om at kommentarer i nettdebatt har en ekkokammer-effekt er svekket av Enjolras et al (2013). Forskerne finner det vanskelig å bevise ekkokammereffekten i norske kommentarfelt.

”En stor andel (35 prosent) opplever ofte å bli motsagt av noen som er helt uenige, og enda flere (43 prosent) sier de ofte lærer noe de ikke visste fra før [...] I større grad enn å være ekkokamre der man blir sikrere fordi man ikke møter motforestillinger, ser

nettdebattene ut til å gi en anledning for mange til å bryne argumentene sine mot andre og lære av andres synspunkter” (Enjolras et al. 2013: 131-132).

Internett og nettdebatt kan bidra til at flere kan finne en gruppe de føler tilhørighet til og hvor de finner motivasjon til å delta. Et viktig ledd i følelsen av trygghet rundt ytringsfrihet på Internett er ansvarsavklaringen som kom med rapporten medieansvarsutvalget leverte i 2011 angående hvem som har ansvar for ytringer på nett. Ifølge norsk lov er det den som kalles den ”opprinnelige ytrer” som alltid har ansvaret for ytringen. Det kan likevel være problematisk å finne frem til hvem som er ”den opprinnelige ytrer”, fordi identiteten kan være anonymisert (NOU 2011). Det hevder Rønning (2012) er den største utfordringen for om man kan kalle Internett et offentlig og demokratiserende rom. I Rønning (2012) definerer ’offentlig rom’ på følgende måte:

”(1) An unstable mixture of different types of publicity, corresponding to different stages of economic, technical and political organizations; (2) a site of discursive contestation for and among multiple, diverse, and unequal constituencies; (3) a potentially unpredictable process due to overlaps and conjectures between different types of publicity and diverse publics; and (4) a category containing a more comprehensive dimension for translating among diverse publics that is grounded in material structures, rather than abstract ideals, of universality” (Negt og Kluge gjengitt i Rønning 2012: 428).

Jeg vil fokusere på punkt 2 i den videre bruken av offentlig rom i min masteroppgave. Her skildres offentlige rom som et sted for diskursiv samtale blant ulike mennesker i befolkningen. Internett er et offentlig rom fordi det gir mulighet for å skape raskere tilknytninger mellom mennesker, og at flere mennesker som ikke er lokalisert på samme sted kan møtes (Rønning 2012: 423). I slike offentlige rom skal befolkningen diskutere, argumentere og delta i offentlig diskurs og slik være aktive, sannferdige borgere.

2.3 Deltagelse og samfunnsengasjement

Teori rundt deltagelsesmønstre på Internett og i nettdebatt vil gi viktig innsikt for masteroppgavens problemstilling. Jeg inkluderer teori om forutsetninger for normen om at ytringer bør møtes med motytring i kommentarfeltet, hvordan mediehusene legger til rette for deltagelse, og hva som engasjerer befolkningen til å delta. Her vil jeg benytte forskning fra Eli Skogerbø og Marte Winsvold (2011), Iacob Christian Prebensen (2010), Lars Nyre et al. (2011) og Karoline Andrea Ihlebæk (2008). Relevant teori fra delkapitlet vil tas videre i drøftingen av deltagelse i analysekapitlet.

2.3.1 Forutsetning og status

I kapittel 1 viste jeg at det er representanter fra politiske, juridiske og organisatoriske arenaer som står bak appellen ”*Ytringer møtes beste med motytring*”. Men, det er likevel mediehusene som har lagt til rette for at deres lesere kan kommentere på innhold i avisen, og derfor er det vesentlig å inkludere mediernes begrunnelser for hvorfor de har lagt til rette for mediedeltagelse, og hvilke utfordringer som oppstår mellom redaksjonen og brukerne. Karoline Andrea Ihlebæk (2008) finner at økonomi, kvalitet og kontroll er de viktigste faktorene.

Ihlebæk (2008) finner at hovedutfordringene for publikumsdeltagelse både for mediehusene og deltagerne er økonomi, kvalitet og kontroll. Publikumsdeltakelsens økonomiske utfordringer deler Ihlebæk (2008) inn i (1) ønsket om økonomisk gevinst og (2) lojalitet fra publikum. For å øke inntjening på publikumsdeltagelse må mediebransjen finne lønnsomme nisjer som brukere er villige til og betale for (Ihlebæk 2008: 81). Lønnsomhet trenger ikke måles direkte i penger, men kan ha effekt gjennom lesertall, deltagelse og lojalitet. ”Publikumsdeltagelse i pressen gir for eksempel ikke betydelig direkte inntjening siden tjenestene ofte er gratis, selv om antall nett-treff kan øke annonseinntektene” (Ihlebæk 2008: 82). Fokus på inntjening kan igjen skape signifikant betydning for lojaliteten publikum føler til mediebransjen. ”Prisen kan føre til at lojaliteten til brukeren blir svekket snarere enn styrket” (Ihlebæk 2008: 85). Det er derfor viktig og finne en måte og holde på brukeren, og knytte trofaste bånd mellom bruker og mediehus. Kommentarfeltet kan skape lojale brukere hvis innholdet blir vurdert som et kvalitetsmessig gode av redaksjonen.

Publikumsdeltagelses kvalitetsmessige utfordringer er knyttet til et dilemma.

”På den ene siden presenterer publikumsgenerert innhold en utvidelse av den offentlige debatt, og mediene kan dra fordeler av innhold produsert av ikke-profesjonelle gjennom SMS-er, blogger, kommentarer, debatter, bilder og videoer. På den andre siden har mye av kritikken mot publikumsgenerert innhold vært basert på at dette innholdet har dårlig kvalitet, og at deltagelsen fra et bredere spekter av folket snarere har svekket den offentlige debatten enn styrket den” (Ihlebæk 2008: 86).

Ihlebæk (2008) skisserer to positive og to negative trekk ved brukergenerert innhold. Positive trekk er at bidrag fra ”vanlige folk” gjør at relasjonen mellom redaksjon og bruker blir nærere og opplyser redaksjonen om hva folk egentlig vil ha. På denne måten oppfyller også mediebedrifter mediepolitiske mål ved å inkludere folket, og styrke demokratisk deltagelse i samfunnet (Ihlebæk 2008: 86-88). På den andre siden poengterer forskeren at bidragene er kritisert for å være dårlige.

”For det første berøres spørsmålet om behovet for å sikre kvalitetsnivået [...] For det andre illustrerer saken det presseetiske ansvaret mediebedrifter står ovenfor” (Ihlebak 2008: 91).

Publikumsdeltagelsens kontrollutfordringer hevder Ihlebak (2008) er knyttet til balansegangen mellom mulighet for demokratisk deltagelse og kontroll fra redaksjonens side. Det er en utfordring å forhindre at debattinnleggene skal være lite konstruktive, og hvordan man skal regulere oppførselen til brukere på et nettsted/nettsamfunn (Ihlebak 2008: 93). Et strategisk virkemiddel er selvsagt modereringsformen, enten man forhåndsredigerer, etterredigerer eller modererer debatten underveis.

Mediehusene ønsker at kommentarfelt og deltagelse skal øke inntjening, øke kvalitet i journalistikken, samtidig som de vil at deltagelsen skal skje under kontrollerte former. Det kan være at begrunnelsene for hvorfor mediene ønsker deltagelse ikke er kommunisert godt nok til leserne, og at det derfor oppstår et gap mellom lesernes forventninger til kommentarfeltet og redaksjonens intensjoner. Prebensen (2010) finner at befolkningen liker å kommentere og dele innhold, men helst i sosiale sammenhenger. Han hevder at vi har en overoptimistisk tro på at samfunnsborgere ønsker og delta over internett. Han viser til en undersøkelse fra NRK/Synovate fra 2010 hvor kun 7 % av befolkningen svarer at de månedlig skriver en kommentar i nettaviser, mens 55 % bruker Facebook. ”Jeg tror vi kan forstå dataene i retning av at folk liker å dele, og liker å delta, men først og fremst i sosiale sammenhenger” (Prebensen 2010). En av flere årsaker til lav deltagelse i nettdebatt kan derfor være at redaksjoner i mediehusene har flere motivasjoner for deltagelse som blir lagt større vekt på en å skape et sosiale rom for deltagelse.

2.3.2 Sosiale og personlige utfordring

Forutsetninger til mediene er ikke den eneste utfordringen knyttet til publikumsdeltagelse. Både Skogerbo og Winsvold (2011) og Nyre et al. (2011) finner at ryktet til plattformen vi deltar på har stor betydning. Skogerbo og Winsvold (2011) finner høyere deltagelse i de lokale trykte mediene, enn de digitale nettdebattene når det gjelder å skrive leserinnlegg og diskutere. ”Only 10 percent of frequent online readers daily read postings to the newspapers online discussion forums, whereas 44 percent of the daily print readers read letters-to-the-editor” (Skogerbo og Winsvold 2011: 221). Forskerne hevder at dette kan skyldes de to forskjellige plattformenes kvalitet og rykte. Digitale debatter har et rykte for å være udisiplinerte og tøffe, selv om forskere

har funnet at nettdebatten er bedre enn sitt rykte (Skogerbø og Winsvold 2008). Forskerne finner også et skille mellom hvilke personer som er mest aktive lesere av nettaviser fremfor de trykte avisene. ”In sum, online readers were not only younger, more highly educated and more politically active, they were also less locally oriented than print readers” (Skogerbø og Winsvold 2011: 223). Å være aktiv deltager i nettdebatt, krever likevel mer enn å være passiv leser av nettavisen, og det kan være flere årsaker til at leserne ikke ønsker å delta i kommentartrådene.

Det å delta i nettdebatten kan stille personlige utfordringer til deltageren. Deltagelsen i nye medier krever noen ”kvalifikasjoner”. Nyre et al. (2011) beskriver at en deltager må ha språkorienterte kvalifikasjoner, kunnskap om tema, sjanger eller formatet man skal delta i, ha integritet og håndtere publisitet (Nyre et al. 2011: 205). Dette er kvalifikasjoner som kommer med kunnskap om å gå inn i dialoger med andre mennesker.

”To participate in a dialogue, according to the philosopher Hans Skjervheim, is to recognize the subject matter of the other’s speech, to listen carefully and evaluate its claim to truthfulness or trustworthiness, and to move further along its interpretative trajectory when speaking yourself” (Nyre et al. 2011: 205).

Nyre et al. (2011) drar samme konklusjon som Prebensen (2010) når han understreker at i tillegg til personlige forutsetninger, er sosialt fellesskap en vesentlig motivasjon for deltagelse. Politisk ståsted er den tredje faktoren Nyre et al (2011) finner som motivasjon. Hvis motivasjonen er høy, vil deltagelsen stige. ”Motivation implies the enthusiasm for doing something or the need or reason for doing something” (Nyre et al. 2011: 206). Nyre forklarer at motivasjon kan komme av basis ønsker for seg selv, som å minimere smerte og maksimere glede eller å møte et ideal for hvordan man ønsker å være (Nyre et al. 2011: 206).

I sin undersøkelse kartlegger Nyre et al. (2011) hvilke faktorer som gir motivasjon til å delta, og hvilke faktorer som gir mangel på motivasjon til å delta. Undersøkelsen består av 64 intervjuer fra 2005 til 2006, og fokuserer på mennesker fra Norge og Irland. Det skal være lagt til rette for kjønnsbalanse, og informantene er fra 15 år og oppover. I undersøkelsen ble det målt motivasjon opp mot personlig fornøyelse, sosialt fellesskap og politisk ståsted (Nyre et al. 2011: 206). Det er definert mange motiver for og imot deltagelse i undersøkelsen, men jeg vil kun utdype de mest relevante knyttet til min problemstilling.

I kategorien 'personal enjoyment' er tilstedeværelse eller fravær av motivasjon knyttet til "a basic need to minimize physical pain and maximize pleasure" (Nyre et al. 2011: 209). Under kategorien finner vi disse motivene:

1. *Ja, fordi det er gøy.*
2. *Ja, fordi jeg ikke trenger å bruke penger på det.*
3. *Ja, for å vinne premier.*
4. *Ja, for å kunne konkurrere med andre og vise til min kunnskap.*
5. *Ja, hvis jeg blir opphisset og vil gi uttrykk for min mening.*
6. *Ja, fordi det er lettere å delta nå enn tidligere.*
7. *Nei, fordi jeg er for sjenert.*
8. *Nei, for jeg vil ikke bli forstyrret.*
9. *Nei, fordi jeg ikke ønsker å bruke tiden min på det.*
10. *Nei, det er for dyrt.*
11. *Nei, det vil ikke gi meg en verdifull nok opplevelse.*

(Nyre et al. 2011: 209)

Jeg synes motiv nr. 5 er særlig interessant. Her er motivasjonen bak deltagelse forklart med å "gå til motmæle" når du er uenig. Det kan virke som om deltagelse ikke alltid er planlagt, men kommer som en reaksjon på innhold.

"Participation may happen more or less spontaneously, for example, when people get annoyed with a statement they hear or read [...] The public is a thoroughly real space, where you can fight back on the same turf even though no one may notice" (Nyre et al. 2011: 210).

Motivasjonen er viktig for at appellen "Ytringer møtes beste med motytring" skal engasjere befolkningen når de har lest en nyhetssak de er uenig i. Det kan vinklingen engasjerer leseren til å tilføye informasjon han/hun mener er relevant. Når flere deltagere møtes til nettdebatt med synspunkter de mener bør belyses sterkere, vil nettdebatten også få en mer demokratisk verdi.

I kategorien 'social attractions' er deltagelse knyttet til sosial tilfredstillelse. "The motivation for social encounters is rooted in emotional sentiments like altruism, morality or wish for consensus" (Nyre et al. 2011: 211). I kategorien finner vi disse motivene:

1. *Ja, fordi jeg kan bidra med informasjon.*

2. *Ja, hvis noen jeg kjenner deltar.*
3. *Ja, fordi jeg liker en person eller gruppe.*
4. *Ja, for å demonstrere at nybegynnere og ikke bare profesjonelle kan delta.*
5. *Ja, hvis mediedeltagelse ble en mer anerkjent og bredere aktivitet.*
6. *Nei, for å beskytte jobben min.*
7. *Nei, fordi folk som deltar er dumme.*
8. *Nei, fordi det er mange som allerede deltar og derfor trenger ikke jeg.*

(Nyre 2011: 212)

Her er to motiver særlig interessante; nr. 1 og nr. 7. Det første motivet er sosialt begrunnet med at man ønsker å dele informasjon og dermed opplyse og utvide debatten. "It is altruistic to stop in your tracks to provide information to the public" (Nyre et al. 2011: 212). Det andre motivet viser at man ikke vil delta fordi man ikke vil identifisere seg med grupper man anser som dumme. "The refusal relates to negative personal identification. In particular, it comes about towards people who seem socially incompetent" (Nyre et al. 2011: 213). Det er altså både en sosial faktor som gjør at befolkningen ønsker å delta, og ikke ønsker å delta. Man kan ha et ønske om å utvide debatten, samtidig som flere ikke ønsker å identifisere seg med en gruppe man anser som uintelligente.

I kategorien 'political purpose' er deltagelse vurdert opp mot om informantene mener politisk engasjement kan bli uttrykt gjennom deltagelse i moderne media.

"Political motivation is rooted in recognition of society's collective need to minimize physical harm and maximize material gain, and to promote a certain political system and more or less contested values for the development of society" (Nyre et al. 2011: 213-14).

I kategorien finner vi disse motivene for politiske debatter:

1. *Ja, hvis jeg har en kunnskapsrik mening.*
2. *Ja, for å selv øke kunnskapen og ressursene mine.*
3. *Ja, fordi jeg er engasjert i lokalmiljøet.*
4. *Ja, fordi det er enhver borgers rett å delta.*
5. *Ja, fordi det er enhver borgers plikt til å delta.*
6. *Ja, fordi det fungerer fint.*

7. *Nei, fordi det er enhver borgers rett ikke å delta.*
 8. *Nei, for å kunne bevare det offentlige rom så profesjonelt som mulig.*
 9. *Nei, fordi jeg ikke har nok kompetanse.*
 10. *Nei, fordi det ikke vil ha effekt.*
 11. *Nei, fordi jeg ikke stoler på formatet/sjangeren.*
- (Nyre et al. 2011: 214).

Her er det to motiver som vekker stor interesse; nr. 4 og nr. 7. Motivene bygger på samme prinsipp om frihet. Enhver har rett til både å delta og ikke delta i demokratiet. ”A widespread sentiment among the informants is that they have the political freedom not to act publicly” (Nyre et al. 2011: 215). En av informantene uttrykte at:

”They must be allowed to do as they please about that. I don’t think they ought to do anything at all” (“Fred” in Nyre et al. 2011: 215).

Flere argumenterer så for sosialdemokratiet, hvor det er en plikt at alle deltar for å støtte opp om demokratiets prinsipper. ”A democracy need participation from all its citizens to work properly, and therefore it is a duty to participate” (Nyre et al. 2011: 215). Det gir relevant bakgrunn for om appellen ”Ytringer møtes beste med motytring” engasjerer befolkningen til å ta til motmæle. De som ikke vil identifiseres med nettdebatten, vil kanskje mene at det ikke er deres ansvar å ta til motmæle mot hatefulle ytringer i samfunnet. På den andre siden vil andre argumentere for at vi får et sunnere debattklima hvis flere deltar, og at det dermed er nødvendig at man deltar i samfunnsdebatter. Men det er altså viktig å engasjere til deltagelse, og ikke gjøre det til plikt.

Av forskernes studier viser det seg at personlige forutsetninger, mediets rykte og sosiale faktorer har stor innflytelse på om befolkningen ønsker å delta i nettdebatten. For å øke deltagelse i nettdebatt er det derfor nødvendig å kommunisere bredt at nettdebatten er bedre enn sitt rykte. Jeg vil bruke forskningen om motivasjon i analysen av nettdebattene, og undersøke om sosiale faktorer påvirker tilstedeværelsen av motytringer i nettdebatt.

2.4 Nettdebatt og hatkultur

Det finnes forskning på nettdebattens innhold, deltagere og utvikling. I denne teoridelen vil jeg benytte forskning av Marte Winsvold (2009), Eli Skogerbø (2008, 2013), Nanna Baldersheim (2009), Magne Lindholm (2006) og debattdokumenter av Espen Ottosen (2013) og Øyvind

Strømmen (2012). Det er stor verdi i de forskjellige sjangerne, fordi verk utenom forskningen viser til andre perspektiver i endringer av nettdebattens rykte. Ottosens (2013) tekst er en kronikk, mens Strømmens (2013) bok er en dokumentarisk, journalistisk debattbok. Teorien og litteraturen viser til nettdebattens historie, og endringer av praksis etter 22. juli 2013. Selv om tragedien ikke er fokus i min masteroppgave, har dens påvirkning på debatten stor innflytelse.

Masteroppgaven har et nasjonalt fokus på teori om nettdebatt og hatkultur, fordi analysegrunnlaget er norske nettdebatter. Debattklima i forskjellige land og nettdebattens rykte spesielt har markante forskjeller, og derfor mener jeg dette grunnlaget gir størst verdi for min analyse. Jeg vil likevel understreke at det finnes bred internasjonal forskning om nettdebatten.

2.4.1 Nettdebattens rykte og verdi

Lindholm (2006) skisserte åtte trekk ved nettdebatten han kartla etter egne stikkprøver. Trekkene bygger ikke på systematiske, empiriske undersøkelser, men er en betraktning fra en observatør i nettdebatten. Trekkene er:

1. Nettdebatten opererer hovedsakelig i lavstil
2. Nettdebatten er preget av lite saklighetsnormer
3. Nettdebatten inneholder sterke innslag av irettesettelse og personangrep
4. Nettdebattens fokus har en tendens til å dreie fra sak til person
5. Nettdebatten har en tendens til å være moraliserende og er ikke systemorientert
6. Maskespill er dominerende modus i nettsamfunnet
7. Anonymitet er grunnlaget for maskespillets dominerende stilling
8. I mindre, saksorienterte diskusjonsgrupper er saklighetsnivået langt høyere enn i debattene i de brede mediene

(Lindholm 2006: 7-8).

Lindholm (2006) hevder at han ofte ser en tendens til at de som forsøker og gjøre nettdebatten mer saklig, blir mobbet ut. ”Personfokuseringen og det lave saklighetsnivået fører til polarisering og støter ut enhver som vil ha en debatt basert på informasjon og offentlig fornuft” (Lindholm 2006: 9). Ifølge Lindholm (2006) vil karakteristikken av nettdebatten som lavstil oppmuntre til en klassesdeling i samfunnet mellom et lavsikte og et høysikte. Nettdebatten vil da bli en maktesløs prosa (Lindholm 2006: 9). Lindholm (2006) hevder mottiltaket er at anonymiteten opphører helt,

slik at nettdebatten tilnærmer seg demokratiets idealer for sannferdig debatt. Slik vil validiteten av nettdebatten øke, og flere vil ønske og delta.

Skogerbø (2008) tar debatten om nettdebatten videre og fremhever i sin forskning med Winsvold (2009) at nettdebatten er bedre enn sitt rykte. Ifølge Skogerbø (2008) er det alt for lett å avvise nettdebatten som uvesentlig. Formen i nettdebatten er røffere enn i leserbrev til papiravisene, og har derfor fått et rykte for å være kranglete. Funnene som bygger på samme undersøkelse, men benytter forskjellige datasett (Skogerbø 2008, Winsvold 2009) viser til en motsatt tendens. De fleste av innleggene i nettdebattene ikke har noen negative trekk.

”Argumentasjonen i innleggene var heller ikke preget av å være spesiell irrasjonell eller lettvint [...] Dårlige argumenter ble ikke stående uimotsagt, og i nær halvparten av alle debattinnlegg ble enten argumenters gyldighet eller argumenters logiske konsistens kommentert” (Skogerbø 2008: 69).

Den faktoren som gjør at nettdebatten bedre enn sitt rykte, er at debattdeltagerne har en klar motivasjon for å være tilstede i debatten.

”Av de mange motivene for mediedeltagelse, var det å påvirke politiske beslutninger bare ett. Å delta i media ble i stor grad sett på som en aktivitet med egen verdi: Det er morsomt å diskutere, en blir synlig i offentligheten, en får styrket og bekreftet sin identitet som en aktiv, virkende og tenkende samfunnsborger” (Skogerbø 2008: 70).

I en undersøkelse av Baldersheim (2009) finnes også argumenter for hvorfor nettdebatten er bedre enn sitt rykte. Argumentasjonen bygger på en undersøkelse fra 2008 av dagbladet.no sitt kommentarfelt under nyhetssaker. ”Kommentarfelt under artiklene er den mest brukte metoden for leseren å delta på” (Baldersheim 2009: 182). Undersøkelsen veier negative trekk i nettdebatten (rasistisk/fordomsfull, injurie, kranglete, off-topic) mot positive trekk (dialogmotiverende, argumenterende, refererende). Til de positive trekkene viser undersøkelsen at 7,7 prosent av de registrerte kommentarene (totalt 4306) oppfordrer til debatt ved å be meddebattantene om deres synspunkter. 11,1 prosent av alle kommentarene argumenterer for sitt syn, mens 3,8 refererer til ytre kilder. Til de negative trekkene viser undersøkelsen at kun 0,7 prosent av kommentarene var fordomsfulle og/eller rasistiske. 0,7 prosent av ærekrenkende. 7 prosent av kommentarene ble betegnet som kranglete. 15,1 prosent av kommentarene handlet om noe annet enn det opprinnelige temaet og ble karakterisert som off-topic (Baldersheim 2009: 183-185).

Baldersheim (2009) utfordrer resultatet opp mot hva som ville kommet ut av en tv-debatt, en politisk debatt eller en diskusjon mellom to venner. Krangling kan være et utfall av høyt engasjement, og hun mener det er større aksept for dette engasjementet i tv-debatter.

”Andelen krangling – og ikke minst rasisme – er liten i forhold til oppmerksomheten problemet får i debatten om nettdebatten. Men dissonansen mellom oppfatning og virkelighet kan tyde på at nettdebatten har et image problem” (Baldersheim 2009: 186).

Det kan virke som at plattformen en debatt foregår på kan ha avgjørende betydning for dens stauts. Winsvold (2009) finner støtte for at debatter på nett har mindre demokratisk verdi for offentligheten enn tradisjonelle leserbrev i papiravisen, fordi de både får mer synlighet, har større tilknytning til andre kommunikasjonsplattformer og står nærmere politisk makt. Winsvold (2009) måler i sin forskning nettdebattens synlighet til folket, om nettdebatten er tilknyttet andre kommunikasjonsplattformer, og om nettdebatten flytter politisk makt og setter dagsorden. Nettdebattene undersøkes opp mot leserinnlegg i trykte aviser. I studien finner Winsvold (2009) at kun 8 prosent av populasjonen går inn daglig/ukentlig og følger nettdebatten i sin lokalavis. Derimot leser 69 prosent leserbrevene til papirutgaven i samme tidsperspektiv (Winsvold 2009: 44). Winsvold (2009) finner at gruppen som besøker nettdebatten er mer heterogen enn gruppen som leser leserinnlegg i den trykte avisen. ”Those reading the postings of the online forums were younger, more politically active, more male, and had a higher income than the average citizen” (Winsvold 2009: 44). Winsvold understreker at i denne studien var det mest vesentlig med kjønnsforskjell (13 prosent menn mot 4 prosent kvinner leste nettdebatt regelmessig) og inntektsforskjell (høy inntekt øker leselysten for begge plattformer), mens utdanningsnivå og alder ikke utgjorde signifikant forskjell. Alder er likevel ofte markant i andre studier, hvor yngre personer ofte blir knyttet til nettdebatt (Winsvold 2009: 46). I analysekapitlet vil jeg ikke vurdere hva salgs bakgrunn deltagerne som er med i kommentarfeltet har, men jeg vil ta med meg videre om nettdebattens rykte påvirker deltagelsen i debattråden og hva slags demokratisk effekt dette har på nettdebatten.

2.4.2 Moderering og anonymitet

Som nevnt i innledningen, fikk nettdebattens praksis om moderering og anonymitet nytt fokus etter tragedien 22. juli 2011. Likevel startet argumentasjonen om nettdebattens utfordring knyttet

til anonymitet tidligere. I Lindholm (2006) finner allerede i 2006 teori om dette. Lindholm (2006) understreket at anonymitet i nettdebatt kan utgjøre en fare for demokratiet:

”Problemet er at den digitale debattkulturen, som bygger på anonymitet, kan spolerer Internett som demokratisk medium. Hvis nettet etablerer seg permanent som den foretrukne offentlige arenaen for Internettgenerasjonen, og den anonyme debattkulturen fortsette og dominere, vil hele den demokratiske offentligheten bli svekket” (Lindholm 2006: 1).

Lindholm (2006) hevder retten til å opptre anonymt må være til stede, men kun i unntakstilfeller. Han mener anonymiteten skyldes søkemotorene, og at enhver person ikke ønsker at deres internettaktivitet kan knyttes tilbake til deres navn (Lindholm 2006: 1). Lindholm uttrykte i 2006 at løsningen for anonymitetsretten ligger i redaktøransvaret. ”Når en kilde eller skribent vil ytre seg anonymt, har redaktøren ansvar for å sjekke påstanden. Dermed overtar redaktøren ansvaret for utsagnets innhold” (Lindholm 2006: 2). Da vil oppstå et større ansvar for egne ytringer, og i tilfeller hvor ansvaret ikke overholdes vil moderering fra redaktørenes side vil legge til rette for at upassende innhold blir slettet. I dag er det slik at redaktøransvaret er gjeldene i nettdebatt. Der det ikke er en redaktør, er den ”opprinnelige ytrer” som alltid har ansvaret for ytringen (NOU 2011). Skogerbø (2008) pekte også tidlig på anonymitet som utfordring for nettdebatten.

”Nettets konvensjon om at anonymitet er normalt og akseptabelt bryter på dette punktet med demokratiets konvensjon om ansvarlighet og åpenhet [...] I teoriene om demokrati sees det som regel som en forutsetning for demokratisk samtale at samfunnsborgerne opptrer autentisk, ansvarlig og sannferdig i sin argumentasjon” (Skogerbø 2008:70).

Likevel ble ikke praksisen endret, og de fleste mediehus hadde åpen tilgang til debatt på Internett. Baldersheim (2009) skrev i 2009 at nettdebatten bedres av selvjustis blant deltagerne, og moderering fra redaksjonen. ”Selvjustis blant leserne og moderering fra redaksjonen kan til sammen ha en læringseffekt for den som poster støtende kommentarer. Vil man bli lest av mange, lønner det seg å være saklig – og logget på” (Baldersheim 2009: 184). Moderering er en av tre former redaksjonen kan benytte seg av. De andre er forhåndsredigering, der alle kommentarer vurderes av redaksjonen før de blir offentliggjort, eller at alle kommentarer publiseres uten noen kontroll. Baldersheim hevdet i 2009 at moderering var den beste praksisen. ”Moderering er stort sett motivert av et ønske fra redaksjonen om å skape et godt debattklima hvor så mange som mulig kan, tør og vil ytre seg” (Baldersheim 2009: 180). Baldersheim (2009) mener moderatorordningen vil bli et enda bedre alternativ når frivillige gjør modereringen, og ikke redaksjonen selv. Dette vil føre til større følelse av makt hos brukeren, og kan føre til økt motivasjon for å delta.

Først etter 22. juli ble det vanlig praksis med krav til innlogging med brukernavn og passord i debatten, slik at mediehusene lettere kunne styre debattene. Strømmen (2012) argumenterer for ytringsansvaret som kommer med ytringsfriheten. ”Gode demokratiske debatter trenger god såjord og friskt vann. Mangler dette, oppstår det sydende pøler av hat. Som samfunnsborgere har vi et ansvar” (Strømmen 2012: 167). Han mener norske mediehus har ikke fullstendig tatt ytringsansvaret på alvor, og kritiserer norske nettdebatter for å være usaklige.

”Norske mediehus har i ikke ubetydelig grad tillatt at ekstreme stemmer har fått dominere deres egne nettdebatter. Noen av debattene er blitt så ekstreme at seriøse deltagere rett og slett har skygget banen” (Strømmen 2012: 67).

Strømmen (2012) mener mediehus og norske bloggere må bidra til å sette grenser for hva som fritt kan ytres på Internett, og for hva og hvem som skal slippe til i debattene.

”Ytringsfriheten gir ikke verken redaktører eller andre en plikt til å videreformidle disse ytringene [...] Flere avisredaktører burde stille spørsmål ved hvorfor de er komfortable med å slippe til ytringer av en type de aldri hadde godtatt i papiravisen til i nettavisene” (Strømmen 2012: 76).

Strømmen ønsker at debattene modereres sterkt. Han stiller seg bak ønsket om forhåndssensur av debattinnlegg, og hevder et minstekrav burde være å legge til rette for god etterhåndssensurering.

Ifølge Skogerbø (2013) er ”anonymiteten er ett av trekkene ved nettdebattene som hindrer dem i å få en framtrædende posisjon i den politiske offentligheten” (Skogerbø 2013: 198). Likevel understreker hun positive trekk ved anonymitet. Anonymiteten kan også føre til en positiv effekt som at flere ønsker og delta. Flere tør å si hva de mener når de har muligheten til å være anonym (Skogerbø 2013: 198). I analysekapitlet vil jeg vurdere hvilken påvirkning anonymitet og identifisering av deltagere i nettdebatt har på deltagelsen i debattråden.

2.4.3 Hat på Internett

Strømmen (2012) tar opp problemet med at internett og nettdebatt kan føre til hat og mørke kroker på nettet. Han mener internett har lagt til rette for at flere kontroversielle får utløp for meninger, og samles i enighet på nettet. Han mener høyreekstremisme og mørke kroker på internett utgjør en stor trussel mot Norge i dag. Han skisserer tre trekk ved det mørke nettet:

1. ”Nettet kan bli benyttet av ekstremister for å illustrere og forsterke ideologiske budskap og fortellinger” (Strømmen 2012: 64).

Strømmen fremhever at de visuelle mulighetene på internett er med på å forsterke budskapene som sendes ut. Ved hjelp av filmsnutter, musikk, kraftfulle bilder og artikler kan ekstreme miljø nå sine tilhengere på en ny og mer effektiv måte enn tidligere.

2. "Nettet gjør det enklere å bli med i eller å få kontakt med mer formelle organisasjoner og nettverk" (Strømmen 2012: 66).

Strømmen legger vekt på at nettmøter og nettsamtaler gjør det vanskeligere å spore aktiviteten, og det legger til rette for mindre risiko enn ved fysiske møter i den virkelige verden. Når det blir enklere å etablere kontakt med meningsfeller, er også muligheten for at budskapene eskaleres større.

3. "Internett skaper nye, sosiale miljø der synspunkter og oppførsel som ellers er sosialt uakseptabel, normaliseres" (Strømmen 2012: 67).

Her refererer Strømmen til ekkokammerteorien. Når internett legger til rette for at ekstremister kan møte likesinnede med like ekstreme meninger vil sannsynligheten for at budskapene forsterkes øke. "Resultatet er at det oppstår virtuelle «ekkokamre» der de mest ekstreme ideene og forslagene får støtte og oppmuntring" (Strømmen 2012: 67).

Strømmen understreker at en kontroversiell debatt skal tåle kontroversielle ytringer. Ottosen (2013) påpeker det samme i sin kronikk i Aftenposten i 2013. Ottosen (2013) argumenterer for at deltagere i nettdebatt og internettartikler har vane for å "ta mannen istedenfor ballen". Ottosen viser til Vær Varsom plakaten som gjelder for redaktørene. Den ber mediene om å vektlegge "saklighet og omtanke" og hevder at et tilsvarende skal holde "seg til saken og ha en anstendig form" (Ottosen 2013). Den retoriske effekten av å komme i uenigheter i nettdebatt er å dra offerkortet, mener Ottosen. "Er vi overbevist om vårt grunnlag for sterke karakteristikk, at argumentasjonen holder mål, vil vi raskt mene at den som klager over sjikane eller stigmatisering drar 'offerkortet'" (Ottosen 2010). Ottosen hevder at om kritikken kan knyttes til konkrete argumenter og uttalelser, er kritikken valid og mannen/kvinnen bak utsagnet må tåle kritikken.

"Å bruke nedlatende karakteristikk som 'gammel gris' er også problematisk. Noe annet er det å kalle påstander for feilaktige, misvisende, avsporende eller irrelevante. Slike ord benytter vi ikke om personer, derfor egner de seg godt i en saklig – gjerne temperaturfylt – debatt" (Ottosen 2013).

Ifølge Ottosen (2013) har vi for vane og ikke snu det andre kinnet til, men ta igjen med samme mynt når sjikanen først begynner. Dette er problematisk for verdien av nettdebatter hvor det oppstår hatefulle ytringer, hvis ikke sjikanen kan stoppes med saklig motargumentasjon. Det vil lettere oppstå hat mellom deltagerne, og et ønske om å gå sammen med likesinnede.

Strømmen (2012) utfordrer sammenhengen mellom handling og ytring. Han gjør et poeng ut av hva han mener er et paradoks. Han henviser til Jens Stoltenbergs utsagn etter tragedien 22. juli med et ønske om ”mer demokrati, mer åpenhet og mer humanitet. Men aldri naivitet”. Strømmen hevder offentligheten har vært mer opptatt av den første delen angående demokrati, åpenhet og humanitet og glemt å utfordre naiviteten. ”Holdninger og handlinger er ikke det samme, men det er grenseløst naivt å tro at en slik retorikk ikke har en pris” (Strømmen 2012: 13). Strømmen er særlig opptatt av utviklingen av det høyreekstreme miljøet, hvor han viser til en tredje bølge av høyreekstremisme han relaterer til nettet. ”Den tredje bølge består av IT-alderens brunskjorter, som i harne klapper løs på tastaturene” (Strømmen 2012: 51). Ifølge Strømmen (2012) er hatretorikkens rekkevidde stor på internett, og uten å stå i direkte sammenheng til kriminelle handlinger, kan den føre til en forsterkning av budskaper og ideer som ikke ganger samfunnet.

Dagens krav til identifikasjon, legger forholdene bedre til rette for en saklig debatt. Mediehusene krever ofte fullt navn, eller en sporingsmulighet tilbake til avsenderen av debattinnlegget. Kanskje man kan argumentere for at nettdebatten har fått et mer seriøst preg etter denne endringen? I nyere studier finner forskere at nettdebatten i dag er bedre enn sitt rykte, og har få personangrep (men de forekommer), og mye argumentasjon (ni av ti påstander er begrunnet) (Skogerbø 2008 og Winsvold 2009). Appellen ”*Ytringer møtes best med motytring*” krever at ytringsfrihetens grenser håndheves gjennom loven, at debattklimaets kvalitet øker og at deltagelsen blir bredere. Deltagelsen vil øke når nettdebatten oppnår en høyere status i samfunnet.

2.5 Teoretiske hovedtrekk

For å fremheve hvordan teorien skal belyse analysen, har jeg valgt ut fire resonnementer som skal oppsummere vesentlige hovedtrekk.

Det første resonnementet jeg vil oppsummere er antagelsen om et deltagelsesønske fra folket. I teoridelen viser Prebensen (2010) til en undersøkelse av NRK/Synovate fra 2010 som viser at

kun 7 prosent av befolkningen skriver en kommentar i nettaviser månedlig. Appellen *”Ytringer møtes mest med motytring”* baserer seg derimot på et ønske om at befolkningen bør ta del i nettdebatten og ta til motmæle. I min undersøkelse av nettdebatten vil jeg undersøke hvor mange som deltar i debatten som kommer med motytringer, opp mot antall deltagere i debatten, og undersøke utfordringen rundt deltagerperspektivet.

Det andre resonnementet jeg vil oppsummere er antagelsen om at nettdebatten preges av krenkelser og hat. I teoridelen viser Skogerbo (2008) og Winsvold (2009) at innleggene i nettdebatten i stor grad ikke har negative trekk, at argumentasjonen ikke er verken irrasjonell eller lettvinnt og at dårlige argumenter blir ikke stående uimotsagt. Mye av kommunikasjonen rundt appellen *”Ytringer møtes mest med motytring”* har vært fokusert på hets og hat i nettdebatten. Gjennom min undersøkelse vil jeg registrere hvor ofte hets av debattdeltagere forekommer i mitt utvalg, og gjøre sammenligninger med teorien rundt nettdebattens rykte.

Det tredje resonnementet jeg vil oppsummere er antagelsen om at moderering bedrer nettdebattens innhold. I teoridelen viser Baldersheim (2009) til at moderering skaper et godt debattklima hvor flere vil våge og ytre seg. Men moderering kan også skape en uordnet kronologi i debattinnleggene, noe som kan skape en utfordring for debattens flyt. I min undersøkelse vil jeg observere påvirkningen av moderering, og vurdere hvordan den påvirker hver enkeltes mulighet for motytringer og ønsket om å ta til motmæle.

Det fjerde resonnementet jeg vil oppsummerer er antagelsen om at selvjustis allerede står sterkt i nettdebatt. I teoridelen viser Baldersheim (2009) at selvjustis blant debattdeltagerne skaper et klima hvor det lønner seg og være saklig hvis man vil bli lest. Appellen *”Ytringer møtes mest med motytring”* kan ha en sammenheng med selvjustisordeningen. I min undersøkelse av nettdebatt vil jeg vurdere denne sammenhengen, og se om det allerede er et godt klima mellom deltagere i nettdebatt som baserer seg på å avklare hva som er rett og galt.

2.6 Oppsummering

I teorikapitlet har jeg gjort tre inndelinger; (1) Demokrati, offentlighet og ytringsfrihet (2), Deltagelse og samfunnsengasjement og (3) Nettdebatt og hatkultur. Fra del en er den brede slutningen at internett vanskelig kan sies å ha demokratisk status i seg selv, men den har et ubrukt

potensiale til å være et demokratisk virkemiddel i samfunnet. Både eierforhold, sensurering og anonymitet på internett utgjør farer for nettets demokratiske verdi. Stor åpenhet, stor mulighet for deltagelse og stor tilgang for alle gjør at Internett har en potensiell demokratiserende effekt. Fra del to drar jeg slutninger om at deltagelse på nett lider i favør av deltagelse i trykte medier. Det er vesentlig at redaksjoner bak nettdebatten legger til rette for en fri debatt, slik at borgere føler at nettdebatten er et sted de motiveres for å delta, og føler seg frie til å ytre seg. Former for sensur og moderering utgjør en trussel mot deltagernes følelse av frihet, og må vurderes opp mot kvalitet av debatten. I del tre blir nettdebatten skildrer i en dypere forstand, og forskerne beskriver nettdebatten som bedre enn sitt rykte. Nettdebatten består av færre personangrep og sjikanerende kommentarer enn antatt.

Med det teoretiske grunnlaget fra denne delen av min masteroppgave, vil jeg kunne benytte teoriene opp mot funn fra min egen analyse og avgjøre om appellen ”*Ytringer møtes mest med motytring*” fungerer i nettdebatten i dag og hvilket resultat appellen har fått i nettdebatten.

3. Metodekapittel

I metodekapitlet vil jeg gjøre rede for valg av kvantitativ og kvalitative innholdsanalyse, og komparativ analyse. Jeg vil begrunne kombinasjonen av analyseelementene med at det i medievitenskaplig forskning er det godtatt å la seg inspirere og bruke metodiske verktøy som er nyttige i analysen. Jeg vil argumentere for et systematisk utvalg av kommentarfelt, og vurdere forskningens kvalitet med fokus på validitet, reliabilitet og generalisering.

3.1 Innledning

Metode er oppskriften for en vitenskapelig undersøkelse. ”Det innebærer en systematisk og verifiserbar prosedyre fra forskningsidé til rapportering av et forskningsresultat” (Hjerm, Lindgren 2011: 12). Første steg i en metodeprosess er *idéutvikling*. Idégrunnlaget er som regel knyttet opp mot mengden av tidligere forskning rundt temaet en ønsker og undersøke. ”En stor mengde tidligere forskning og teoridannelse muliggjør mer spesifikke ideer og forskning, mens ideer på et nyere forskningsområde oftest er mindre spesifikke” (Hjerm, Lindgren 2011: 16). Fra start var min idé for masteroppgaven ytringsmot i nettdebatt. Jeg ble engasjert av debatten om ytringsansvar i etterkant av tragedien i Norge 22. Juli 2011.

Neste steg i metodeprosessen er å danne et *undersøkelsesopplegg*. Her må man ta stilling til forskningsdesign av studien man vil gjennomføre. ”Man spør seg hvilken type data som på best måte kan svare på problemstillingen” (Hjerm, Lindgren 2011: 18). Masteroppgaven har en hermeneutisk tilnærming, det vil si at jeg søker økt forståelse gjennom tolkning av tekst og ha et utforskende perspektiv. Mer spesifikt vil jeg bruke kvantitativ og kvalitativ metode for å kunne besvare problemstillingen best mulig. Kvantitative forskningsmetoder forholder seg til kvantifiserbare størrelser som systematiseres ved hjelp av ulike former for statistisk metode, og kvalitative forskningsmetoder kan brukes til systematisering av og gi innsikt i menneskelige uttrykk, enten språklige ytringer (i skrift eller tale) eller handling (atferd)²¹. Gjennom komparativ metode vil jeg sammenligne resultater fra de forskjellige delspørsmålene i masteroppgaven. Neste steg i metodeprosessen er *datainnsamling*. Datainnsamling betyr at forskeren henter inn tekst og innhold til studien, og gjør datamaterialet klart for analyse. I neste steg, *analyse*, skal jeg tolke datagrunnlaget.

”Med analyse mener vi en systematisk fremgangsmåte for å tolke de innsamlede dataene. Det innbefatter egentlig to viktige ting. For det første en metode, det vil si det vitenskapelige håndverket [...] For det andre innbefatter analysen en eller flere teorier for å tolke dataene” (Hjerm, Lindgren 2011: 19).

Siste steg av metodeprosessen er *rapportering*, hvor man som forsker forteller om sine resultater. Masteroppgaven er dokumentet som viser resultatet i min studie, men flere studenter velger i tillegg å publisere en vitenskapelig artikkel i et tidsskrift. Dette er for å skape innsyn i studien (Hjerm, Lindgren 2011: 20). For at masteroppgaven skal være et bidrag som får verdi i debatten om nettdebatten er det viktig at forskningsresultatet blir kommunisert også utenfor akademien.

Masteroppgaven er en medievitenskaplig studie innenfor samfunnsvitenskapen. Medievitenskap er en disiplin som bygger på både samfunnsvitenskapelige og humanistiske perspektiver (Grønmo 2004: 7). Medievitenskaplig forskning studerer både medier og mennesker. Empirisk forskning på medieerfaring handler om hvordan ulike brukere og profesjonelle aktører omgås medier som teknologi, tekster, representasjoner og som produksjonsmidler (Gentikow 2005:17-21). Jeg studerer hvordan mennesker viser ytringsmot i nettdebatt, og har derfor fokus både på media og mennesker.

²¹ Etikkom: <http://www.etikkom.no/Forskningsetikk/Etiske-retningslinjer/Medisin-og-helse/Kvalitativ-forskning/1-Kvalitative-og-kvantitative-forskningsmetoder--likheter-og-forskjeller/>

3.2 Forskningsdesign

Masteroppgaven har et mikset forskningsdesign, bestående av kvantitativ, kvalitativ og komparativ metode. Den kvantitative og kvalitative analysen vil svare til delspørsmålene, og den komparative analysen vil forsøke å svare til problemstillingen ”Hvordan fungerer appellen ”Ytringer møtes best med motytringer’ i norske nettdebatter?”.

For å svare på delspørsmål A: Forekommer det ytringsmot og ytringsvilje blant folk flest i offentlig debatt i Norge i dag? vil jeg analysere data fra Ytringsfrihetsbarometeret (2013). Jeg vil vurdere kvaliteten av validitet og reliabilitet i undersøkelsen grundig, ettersom dette ikke er min egen forskning. De resultatene som har størst betydning for min masteroppgave, skal jeg sammenligne med resultater fra egen empiri av kommentarfelt.

For å svare på delspørsmål B: ”Finner vi eksempler på ytringsmot i tre utvalgte, sårbare nettdebatter? Hvis ja, hvor ofte og med hvilket resultat blir motytingene blir fremført?”, skal jeg gjøre en innholdsanalyse med både kvalitative og kvantitative innslag. Nyansene i forskningsdesignet har formål om at analysen vil gi masteroppgaven bredest mulig informasjon om temaet. Jeg vil først gjøre en kvantitativ innholdsanalyse av debattrådenes plattform, deltagerens aktivitet og innhold i debattråden. Deretter vil jeg gjøre en kvalitativ analyse av graden av ytringsmot i debattråden. Det kvantitative kategoriskjemaet vil ha som funksjon å se sammenheng mellom de to debattrådene under hvert case, før jeg vil gjøre en kvalitativ vurdering av resultatet av en motytring. Ved å undersøke verdien av en motytring, vil jeg si noe om appellen ”Ytringer møtes best med motytringer” fungerer i praksis i nettdebatter.

For å svare på problemstillingen vil jeg gjøre en komparativ analyse av resultater fra delspørsmål A og B, gjennom metoden ”The constant comparative method” (Hjerm, Lindgren 2011: 88). Den komparative metoden er et metodiske verktøy inspirert av forskningsmetoden Grounded Theory²². Masteroppgaven har altså ikke et komparativt design, men bruker metodiske verktøy som er nyttige i analysen. Målet er å evaluere om det finnes likheter og ulikheter mellom hva folk rapporterer i en nasjonal undersøkelse, og i de faktiske debattene. Hvis det fremkommer store ulikheter til tidligere forskning vil jeg vurdere om det er fordi caser med sårbart tema skiller seg

²² Store norske leksikon: http://sml.snl.no/grounded_theory

fra kommentarfelt og debattklimaet i Norge generelt. I et sikt tilfelle er det et veldig vesentlig funn i seg selv. Ved store likheter til tidligere forskning, vil masteroppgaven være et bidrag som slår fast at nettdebatten er bedre enn sitt rykte også i nettdebatter med kontroversielle tema.

3.2.1 Kvantitativ innholdsanalyse

Jeg vil gjøre en kvalitativ innholdsanalyse av kommentarfeltene for å skape en systematisk oversikt over datagrunnlaget. En kvantitativ innholdsanalyse går ut på å systematisere de delene av innholdet i ulike dokumenter som er relevante for problemstillingen ved hjelp av et strukturert kategoriskjema (Grønmo 2004:128). Kategoriskjemaet skal systematisere kommentarfeltets deltagelse, operative kontekst og innhold (se 3.2.1.1 ”Kvantitativ koding av case debatter” og Vedlegg: 1 for detaljert beskrivelser av kodingen). Gjennom en kvantitativ systematisering av grunnlaget for den kvalitative analysen, vil jeg ha et solid grunnlag og gå tilbake til hvis det er store forskjeller i de kvalitative resultatene. Jeg vil vurdere om deltagerens aktivitet og debattrådens plattform har direkte innvirkning på graden av ytringsvilje og ytringsmot i kommentarfeltet.

3.2.1.1 Kvantitativ koding av case debatter

For å få et sammenlignbart resultat mellom alle de seks kommentarfeltene har jeg valgt å kategorisere ut fra tre hovedkategorier; deltagelse, operativ kontekst og innhold. I første kategori, deltagelse, teller jeg hvor mange deltagere det er i debatten, hvor mange kommentarer det er og hvor mange kommentarer det er per deltager. Kategorien er ment både for å systematisere, og øke kunnskap om det er mange deltagere med få kommentarer, eller få deltagere med mange kommentarer. Det vil si noe om ytringsmot i små eller store kretser, og vil gi interessant informasjon for videre kvalitativ vurdering av kategoriene og ytringsmot i nettdebatten.

I andre kategori systematiserer jeg operativ kontekst for debattråden. Med det mener jeg om nettdebatten har funksjoner som krav om fullt navn, fremhever gode innlegg, pliktig registrering og synlig moderering. Krav om fullt navn og pliktig registrering leder til debatten om anonymitet og ytringsfrihet. Vil man ha større ytringsmot i debatter hvor man kan være anonym, eller henger ytringsmot sammen med å dele sin ytring med fullt navn? Det å fremheve gode innlegg kan gi incentiver for å argumentere godt og gi debatten et større fokus på saklighet, noe som setter større krav til ytringene. Et negativt utfall av moderering kan være å skape usikkerhet ovenfor hva

deltageren føler han/hun kan ytre, mens det i positiv forstand kan skape tryggere rammer for nettdebatten. Operativ kontekst vil være viktig for å sammenligne tilrettelegging for ytringsmot eller restriksjoner for ytringsfrihet i nettdebatt, og er viktig for den kvalitative analysen av funnene.

Siste kategori er innhold. Jeg har valgt å systematisere kommentarene i nettdebatten etter følgende inndeling: Repliserende, motytring og kranglete. Jeg har også markert ytringer som eksplisitt bruker ordet ytringsfrihet, ytringsvilje eller ytringsmot i kommentaren. Jeg har også telt kommentarer som er slettet eller moderert vekk av redaksjonen synlig. Inndelingen i repliserende, motytring og kranglete ytringer skal gi en overordnet forståelse av hvor mange kommentarer som består av gjentakende argumentasjon og ikke viser stort ytringsmot, motytringer som viser ytringsmot og antall kranglete kommentarer som representerer hat eller hets i kommentarfeltet.

En repliserende kommentar er kommentarer som viser til enighet med tidligere budskap, og gir støtte og bekreftelse til andre kommentatorers ytringer. I denne underkategorien har jeg også inkludert linker til nettsider som er delt uten argumentasjon. Jeg har inkludert spørsmål som kun stilles for å gjenta argumentasjon, og kommentarer som ytrer at de ikke vil involvere seg i debatten men likevel kommenterer at det er bra det andre har sagt. Repliserende ytringer har en hensikt i debattråden i form av at de viser til enighet, og har en lav terskel for deltagelse. Man kan bli med i debatten uten måtte fronte en argumentasjon eller mening alene. Likevel påstår jeg at slike kommentarer ikke tilfører debatten noe nytt i form av nye sannheter, ny argumentasjon og nytenkning. Jeg karakteriserer repliserende ytringer som ytringer med lav grad av ytringsmot. Typiske kommentarer innen denne kategorien er: ”Jeg er enig”, ”Du har rett”, ”De andre forstår ikke oss”, ”Godt skrevet”, ”Jeg henger meg på deg”, ”Jeg heier på deg” med mer.

En motytring er en kommentar som viser til argumentasjon, ytringsmot og saklighet i debatten. I denne underkategorien har jeg inkludert de som bidrar med argumenter i debatten, de som kommenterer en mening om hva og hvordan andre ytrer seg i debatten. Jeg har inkludert kommentarer om selve debattklimaet, altså kommentarer med ytringer om hvordan man bør oppføre seg i slike forum. Kommentarene er av veldig ulik karakter, men jeg har valgt og ikke ha fokus på innholdet i argumentasjonen. Jeg har altså ikke karakterisert om argumentasjonen er

sterk, eller kodet ut fra hvorvidt jeg er enig i at kommentaren bidrar til større kunnskap om temaet som debatteres. Jeg mener at en motytring viser en form for ytringsmot, fordi du alene tør si din mening i et offentlig forum. Jeg har tatt en objektiv rolle og et standpunkt om at enhver ytring med meningsinnhold og en argumentasjonsrekke er verdifull og viser ytringsmot i debatten. Subjektiv enighet og uenighet til innholdet er lite relevant for å besvare problemstillingen i masteroppgaven. Flere av de motytrende kommentatorene gir kun en kommentar, mens andre følger debatten. Motytringer kan også være kritiske og retoriske spørsmål som legger til rette for nye perspektiv i debatten. Typiske kommentarer i denne underkategorien er: ”Jeg reagerer på at (...), fordi”, ”La oss ta et steg videre”, ”Vi er uenige, men du argumenterer godt”, ”Jeg er ikke enig, fordi (...)” med mer.

En krangete kommentar skal si noe om graden av hets og hat i nettdebatten. Jeg har definert den med intensjon om å måle antall krangete kommentarer opp mot motytringer i en debatt. Jeg vil undersøke om det er større grad av krangete i en debatt der det er få motytringer, eller om motytringer i større grad skaper krangete? I denne underkategorien har jeg inkludert kommentarer som ikke har noen form for argumentasjon eller meningsinnhold, og som viser til lite gjennomtenkte utbrudd og resulterer i krangete. Jeg vil understreke at ”krangete ytringer” har krangete innhold, men de er ikke nødvendigvis i strid med loven og derav hatefulle ytringer. Typiske kommentarer i denne underkategorien er: ”Du er dum”, ”Hold kjeft”, ”Herregud”, ”Du burde ikke så lov å snakke offentlig” med mer.

Jeg har i tillegg telt antall synlige slettede kommentarer, og antall kommentarer som eksplisitt nevner ordene ytringsfrihet, ytringsmot eller ytringsvilje i sin kommentar. Formålet er å telle om deltagerne bruker disse ordene aktivt i sine motargumenter, eller om det viser seg at de argumenterer uten å bruke ordene eksplisitt. Antall slettede kommentarer er telt i Word gjennom søk-funksjonen, og kommentarfeltet som spesifikt nevner ytringsmot, ytringsvilje og ytringsfrihet er markert med merknad i teksten og telt senere (*se Vedlegg: 1 for beskrivelse av kodeskjema*). Antall deltagere i hver debattråd er systematisert og telt i Excel.

3.2.2 Kvalitativ innholdsanalyse

Jeg vil gjøre en kvalitativ innholdsanalyse for å vurdere om det fremkommer ytringsmot i nettdebatten. ”Kvalitativ innholdsanalyse for eksempel dreie seg om å få innblikk i hvilke

argumenter, standpunkter, holdninger eller verdier som står sentralt i ulike tekster” (Grønmo 2004:128). Jeg vil bruke den kvalitative analysen til å vurdere verdien av motytringer, ved å se etter tendenser i hva slike ytringer fører til i nettdebatten. Vurderingen vil være subjektiv, men systematisk fordi den kvalitative analysen bygger på det samme kvantitative grunnlaget for alle de 6 kommentarfeltene.

3.2.3 Komparativt metodeverktøy

Den komparative metoden er et metodiske verktøy inspirert av forskningsmetoden Grounded Theory . Masteroppgaven har altså ikke et komparativt design, men bruker komparativ analyse som metodisk verktøy i analysen. Jeg skal bruke trinnene i ”*The constant comparative method*” for å analyse datagrunnlaget fra delspørsmål A og B. Den komparative metoden stammer fra originalnavnet ”The constant comparative method” som kommer fra Barney Glasers artikkel ”The Constant Comparative Method of Qualitative Analysis” fra 1965 (Hjerm, Lindgren 2011: 88).

”Navnet viser til hvordan forskeren i analyseprosessen konstant sammenligner de mønstrene han eller hun hittil har funnet, med de nye dataene som bearbeides og også med tidligere teoretiske perspektiver” (Hjerm, Lindgren 2011: 88).

”Constant comparative method” bygger på fire trinn:

1. Opprettelse av provisoriske kategorier gjennom konstante sammenligninger av data
2. Raffinering og rendyrking av kategoriene
3. Kartlegging av forhold mellom kategoriene
4. Formulering og fastsettelse av en overgripende struktur eller teori

(Hjerm, Lindgren 2011: 88)

Forskningen består av tre hovedtrinn; koding, kategorisering og formulering. I det første trinnet, koding, er målet at datamaterialet skal organiseres grovt inn i koder, og skal redusere mengden data. ”Ved å identifisere nøkkelavsnitt og sentrale begreper i tekstmaterialet og gi dem nøkkelord (koder), reduseres dataene gradvis til et sett kategorier” (Hjerm, Lindgren 2011: 92). Man former koder på bakgrunn av det som skjer i teksten, og hvem som uttrykket det. I andre del av analysen, kategorisering, skal datamaterialet altså reduseres fra koder til kategorier. Kategoriene favner bredere, og har flere koder knyttet til seg.

”Tematiseringen er imidlertid ikke bare et sorteringsarbeid, men en svært avgjørende del av selve analysen. For forskeren dreier det seg om å finne de koblingene og mønstrene som han eller hun oppfatter som mest betydningsfulle” (Hjerm, Lindgren 2011: 95).

I siste del av forskningen skal koblinger oppsummeres, og formuleres som temaer eller påstander om materialet som undersøkes. Alle konklusjoner skal inkluderes, og samles til et sammenfattende resultat. Resultater trenger ikke være generaliserbart for å være vesentlig for videre forskning.

”Det sies gjerne at kvalitativ analyse er «partikularistisk» (Merriam, 1994, s.25), noe som betyr at den riktignok er innrettet mot enkeltheter, men likevel i den hensikt å belyse mer generelle mønstre og problemer ut fra disse enkelthetene” (Hjerm, Lindgren 2011: 95).

3.2.4 Strategisk og systematisk utvalg

Masteroppgavens problemstilling del A og B kan alle sies og basere seg på strategisk utvalg av datamateriale. Et strategisk utvalg fører ikke til generaliserbare data, men kan belyse mønstre i et utvalg. Målet med datagrunnlaget er å utvikle en helhetlig forståelse av temaet i masteroppgaven.

”Strategiske utvalg [...] bygger ikke på tilfældighetsprinsippet, men derimot systematiske vurderinger av hvilke enheter som ut i fra teoretiske og analytiske formål er mest relevant og mest interessant” (Grønmo 2004:88).

Strategiske utvalg er å foretrekke når målet er å få et høyest mulig kvalitativt innhold i informasjon f.eks. fra enheter vi anser for typiske. Et strategisk utvalg har ingen mal for hvilken størrelse utvalget bør ha, men det bør tilpasses etter kompleksiteten i det teoretisk rammeverket.

Datainnsamlingen av caseutvalg er strategisk, og kommentartrådene er innhentet systematisk. Valget av konfliktskapende tema i utvalget av kommentarfelt er strategisk benyttet fordi jeg vil møte kritikken av nettdebatt i debattråder som kan antas å være mest utsatt for hatefullt innhold. Datainnsamlingen av kommentarfelt er innhentet systematisk og objektivt. Jeg innhentet to kommentarfelt til hver case. Jeg har benyttet Retriever, tidligere A-tekst, og utvalget er basert på et tidsrom der hvert case har hatt høyest dekning i norske medier. Videre har jeg gjort et utvalg av to nettaviser som har omtrent like stor dekning av saken, og like stor rekkevidde i Norge. Den konkrete nyhetssaken med tilhørende kommentarfelt er innhentet gjennom Retrievers funksjon ”mest relevant”, der Retriever lister opp saker i rekkefølge etter hvilke som rangeres som mest relevant for temaet i søkestrengen. Av det utvalget, har jeg valgt første sak med kommentarfelt.

3.2.4.1 Ytringsfrihetsbarometeret 2013

Undersøkelsen *Ytringsfrihetsbarometeret* ble lansert 3. mai 2013. Undersøkelsen er gjennomført av TNS Gallup på oppdrag fra stiftelsen Fritt Ord. Formålet med Ytringsfrihetsbarometeret var å kartlegge befolkningens holdninger til ytringsfrihet i Norge, og skal etableres som en jevnlig måling annethvert år. Undersøkelsens temaområder er holdninger til ytringsfrihet generelt, opplevelse av ytringsfrihet i Norge i dag, opplevelse av egen ytringsfrihet, hvor høyt ytringsfrihet prioriteres i Norge sammenliknet med andre samfunnsmål, ytringer i media, arbeidslivet, religion, politikk og media, politisk overvåkning, medienes idealer, egenopplevd trakassering og vold²³. Datagrunnlaget fra Ytringsfrihetsbarometeret 2013 er en sekundærkilde, hvor resultatet er presentert av TNS Gallup. Datamaterialet er åpent tilgjengelig på nettsiden til TNS Gallup.

Ytringsfrihetsbarometeret er strategisk utvalgt som datagrunnlag for analysen. I undersøkelsen er et dilemma spesielt tydelig. Flertallet av befolkningen mener ytringsfriheten er viktig i samfunnet, samtidig som flere ytrer et behov for straff av enkelte ytringer. Når undersøkelsen ble publisert fikk dilemmaet stor oppmerksomhet i pressen. På nettsiden til NRK viser journalisten til at TNS Gallup sine resultater kan være preget av sosial ønskebarhet:

”Paradokset illustrerer det som gjerne kalles sosial ønskebarhet (social desirability) i spørreundersøkelser. «Ytringsfrihet» oppfattes nok av mange som et positivt ladet honnørord, og de aller fleste vil derfor svare at de støtter denne. Spørsmålene om spesifikke gruppers rett til å holde offentlige møter ble stilt før det generelle spørsmålet om ytringsfrihet, og dermed har ikke svarene på disse blitt påvirket av dette «honnørordet» (NRK²⁴, Fladmoe og Hind, 03.05.2013).

Det vil si at befolkningen vil svare positivt om ytringsfrihet fordi ordet er positivt ladet, men at mer spesifikke spørsmål kan vise til et ønske om begrensinger. Jeg vil argumentere for at undersøkelsen viser at befolkningen er bevisst begrensinger av ytringsfrihet. I analysen vil jeg undersøke om svarene fra befolkningen danner en positiv bakgrunn for appellen ”*Ytringer møtes best med motytringer*”, og hvilke utfordringer som viser seg som gjeldende.

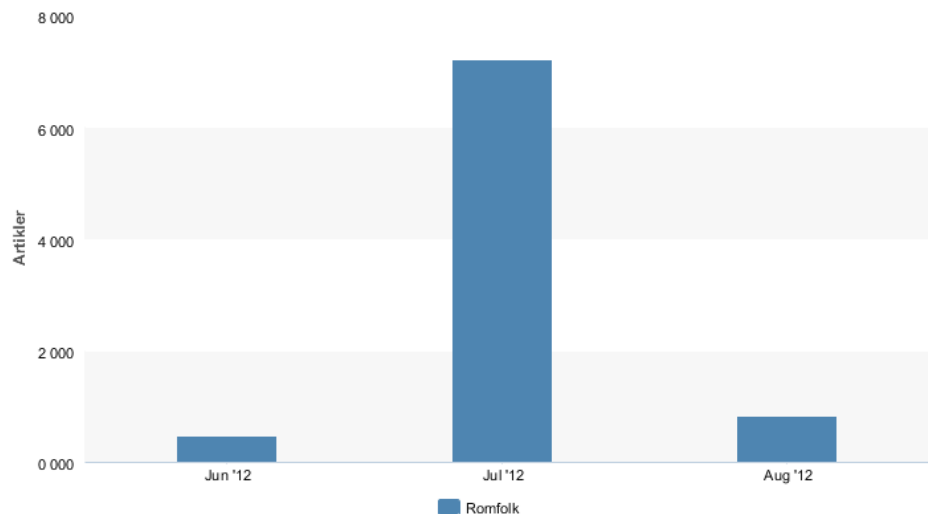
3.2.4.2 Case om romfolket i Oslo sommeren 2012

Utvalget av kommentarfelt til dette caset er gjort basert på et mediesøk som viser at juli 2012 var den måneden med størst dekning av ”romfolk” i Oslo sommeren 2012. I juli var det 7207 artikler i norske aviser om ”romfolk”. Uke 29, fra 16-22 juli var dekningstopp med 3097 artikler. Av

²³ TNS: http://medienorge.uib.no/files/Eksterne_pub/Ytringsfrihetsbarometeret-2013.pdf

²⁴ NRK: <http://www.nrk.no/ytring/tja-til-ytringsfrihet-1.11010501>

avisartiklene i uke 29, var 752 web artikler. Utvalget av webmedier jeg falt på var VG og Dagbladet, fordi de ble listet opp som eneste riksaviser med omtrentlig like stor dekning av saken. VG kjørte 39 artikler i uke 29, mens Dagbladet hadde 32 artikler i samme periode. Grafen under viser mediedekning for saken i juni, juli og august.

Medieanalyse utført mandag 16. September 2013 med søkestrengen "Romfolk" i Retrievers avisdatabase.

Av artikler som ble karakterisert som "mest relevant" av VGs artikler, var første sak med tilgjengelig kommentarfelt: "Faremo vurderer tiggeregister"²⁵, skrevet av Dyveke Nilssen den 17.07.2012. Artikkelen har 22 kommentarer. Av artikler som ble karakterisert som "mest relevant" av Dagbladets artikler, var første sak med tilgjengelig kommentarfelt: "Jagland advarer mot angrep på Romfolket"²⁶ skrevet av Kristin Baumann Marthinsen den 16.07.2012. Artikkelen har 1102 kommentarer. Jeg vil referere til VG 2012 og Dagbladet 2012 i tekst og referanseliste.

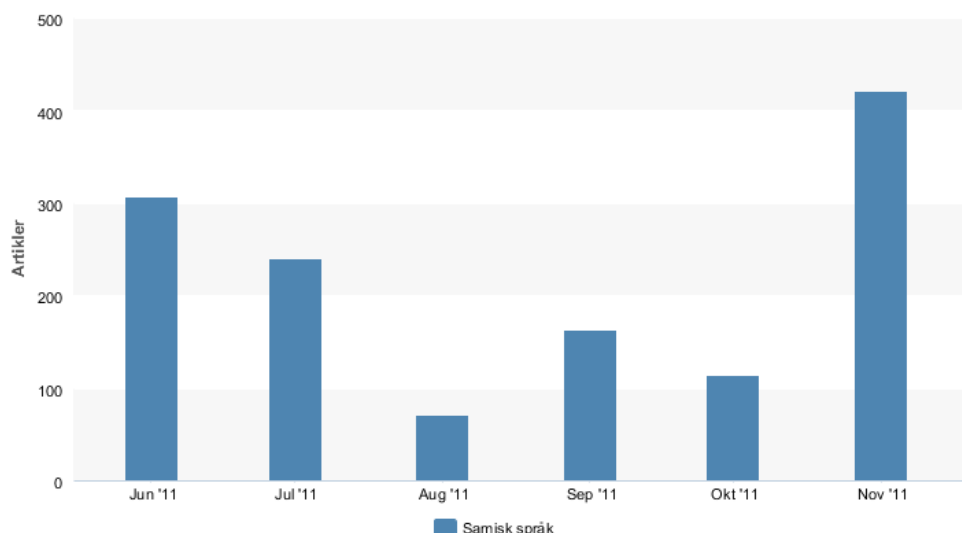
3.2.4.3 Case om samer 2011

Utvalget av kommentarfelt til dette caset er gjort basert på et mediesøk som viser at november 2011 var den måneden med størst dekning av inkluderingen av Tromsø i det samiske språkforvaltningsrådet (Søkestreng: "Tromsø AND Samisk"). 16.06.2011 vedtok det rød-grønne flertallet i kommunestyret i Tromsø offisielt at kommunen skulle søke om innlemmelse i forvaltningsområdet for samisk språk. Samtidig varslet den borgerlige opposisjonen at de ville trekke tilbake søknaden etter kommunevalget i september dersom de vant valget. Den 9.

²⁵ VG: <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/artikkel.php?artid=10051638>

²⁶ Dagbladet: <http://www.dagbladet.no/2012/07/16/nyheter/romfolket/innenriks/politikk/tigging/22561345/>

november ble saken behandlet på nytt etter de borgerlige partiene fikk flertallet av stemmene i valget, og det ble besluttet og trekke søknaden. Dette er utgangspunktet for å måle medieoppmerksomhet mellom juni og november 2011. Se graf under:

Medieanalyse utført mandag 16. September med søkestrengen "Tromsø AND Samisk" i Retrievers avisdatabase.*

I november 2011 var det totalt 420 artikler. Uke 44, fra 31. oktober til 6. november, var den uken med flest artikler. Totalt var det 179 artikler denne uken, og av disse var 157 web artikler. Utvalget av webmedier jeg falt på var NRK Sápmi og TV2.no, fordi de var de første mediene med "mest relevante saker" som hadde kommentarfelt tilgjengelig. Av artikler som ble karakterisert som "mest relevant" av NRK Sápmi sine artikler, var første sak med tilgjengelig kommentarfelt: "Sameforening melder grov samehets"²⁷ skrevet av Dan Robert Larsen den 04.11.2011. Artikkelen har 60 kommentarer. Av artikler som ble karakterisert som "mest relevant" av TV2.no sine artikler, var første sak med tilgjengelig kommentarfelt: "Vrenger kofta i protest mot samisk-nei"²⁸ skrevet av Svein Lian den 05.11.2011. Artikkelen har 13 kommentarer. I begge avisene må deltageren i debatten benytte seg av plattformen Disqus. Jeg vil refererer til NRK Sápmi 2011 og TV2 2011 i tekst og referanseliste.

I utgangspunktet var jeg interessert i nyhetssaker som var skrevet i lokale medier nord i Norge, slik som Nordlys og Avisa Nordland. Debattinnlegg fra disse avisene ble imidlertid slettet når jeg samlet analysemateriale, og Avisa Nordland argumenterte for at debattsystemet i avisen skulle

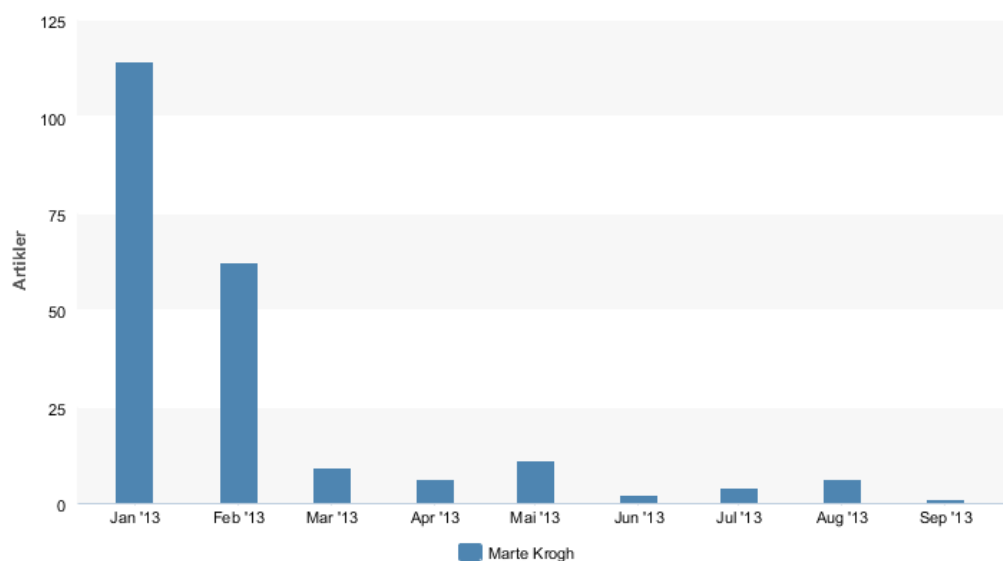
²⁷ NRK Sápmi Radio: http://www.nrk.no/kanal/nrk_sapmi/1.7862159

²⁸ Tv2.no: <http://www.tv2.no/nyheter/politisk/vrenger-kofta-i-protest-mot-samisknei-3630355.html>

legges om fra Disqus-plattformen til social plugin. Utvalget ble NRK Sápmi og TV2.no. NRK Sápmi lager programmer for og om samer. Avdelingen er lokalisert i Karasjok og har lokalkontorer i tradisjonelle samiske områder sør til Trøndelag. TV2.no har en bredere profil. Begge medier har redaksjonelt tilbud både på Internett og TV, og NRK Sápmi har også dekning på radio. Kommentarfelt og nyhetssaker i utvalget av same-debatten 2011 er hentet fra nettsidene.

3.2.4.4 Case om Marte Krogh 2013

Utvalget av kommentarfelt til dette caset er gjort basert på et mediesøk som viser at januar 2013 var den måneden med størst dekning av ”Marte Krogh”. Utvalget er satt fra januar til september 2013 fordi artikkelen som førte til denne saken, artikkelen ”Livet på solsiden” av bladet Mamma ble trykket den 4. januar 2013. Begrunnelsen for at utvalget strakk seg til september var at det var vanskelig å fastslå om debatten hadde gitt seg etter artiklene gav seg. Søket viste at det var flest artikler om denne saken i uke 2 i januar, fra 7.01.2013-13.01.2013. Denne uken var det 114 artikler på trykk, hvorav 24 var web artikler. Se graf under:

Medieanalyse utført mandag 16. September med søkestrengen "Marte Krogh" i Retrievers avisdatabase.*

Utvalget av webmedier jeg falt på var VG og Aftenposten, fordi de ble listet opp som eneste riksaviser med omtrentlig like stor dekning av saken. Av artikler som ble karakterisert som ”mest relevant” av VGs artikler, var første sak med tilgjengelig kommentarfelt: ”Finansfrue Marte

Krogh: Ta dere sammen og tren mer!”²⁹ skrevet av Shazia Sarwar, Synnøve Åsebø og Stella Bugge den 09.01.2013. Artikkelen har 374 kommentarer. Av artikler som ble karakterisert som ”mest relevant” av Aftenpostens artikler, var første sak med tilgjengelig kommentarfelt: ”Er vi misunnelige og mislykkede?”³⁰. Dette er en kommentar skrevet av Mina Ghabel Lunde den 11.01.2013. Den har 162 kommentarer. Jeg vil referere til VG 2013 og Aftenposten 2013 i tekst og referanseliste.

3.3 Forskningskvalitet

Forskningskvalitet vurderes ut fra forskjellige prinsipper for kvalitativ og kvantitativ forskning. Jeg vil først vurdere forskningskvalitet i Ytringsfrihetsbarometeret, og deretter datagrunnlaget for analysen av case-utvalget og kommentarfelt.

3.3.1 Forskningskvalitet: Ytringsfrihetsbarometeret 2013

Jeg vil vurdere datagrunnlaget og resultatene fra ytringsfrihetsundersøkelsen opp mot validitet, reliabilitet og om forskningen kan generaliseres. Høy validitet viser til at forskningen måler det den skal måle og at undersøkelsen dermed er gyldig³¹. Reliabilitet viser til om resultatet av forskningen er etterprøvbart, slik at man vil få det samme resultatet ved likeverdige utgaver av forskningen³². Om forskningen er generaliserbar viser til om forskningens resultater kan vise seg å være gjeldende i en større kontekst enn for utvalget i analysen³³.

Undersøkelsen ble gjennomført blant et landsrepresentativt utvalg på 1011 personer. I invitasjon ble det ikke skrevet at undersøkelsen handlet som ytringsfrihet, for å unngå skjevheter i undersøkelsen i favør av respondentens positive/negative assosiasjoner til ordet ytringsfrihet. TNS Gallup nevner selv at utvalget er mindre representativt enn ønsket, da det er for få lavt utdannede, for få minoriteter og for få kvinner representert. I de fleste spørsmålene kunne respondentene velge mellom ”Helt uenig”, ”Delvis enig”, ”Verken eller”, ”Delvis enig”, ”Helt enig” eller ”Vet ikke”. Svarene er gjennom hele undersøkelsen avgitt i grad av styrke. Bakgrunnsvariabler undersøkelsen er reflektert opp mot er utdanning, bosted, engasjement (samfunnsdeltagelse), verdiorientering og politisk bakgrunn. Det er ikke lagt inn forklaringer og

²⁹ VG: <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/artikkel.php?artid=10072330>

³⁰ Aftenposten: <http://www.aftenposten.no/meninger/Er-vi-misunnelige-og-mislykkede-7088857.html>

³¹ SNL: <http://snl.no/validitet>

³² SNL: <http://snl.no/reliabilitet>

³³ SNL: <http://snl.no/generalisering>

operasjonalisering av ordbruken i spørsmålsteksten, noe som kan skape avvik i hva den enkelte legger i spørsmålet. Jeg vil konkludere med at undersøkelsens reliabilitet er høy, fordi TNS Gallup har systematiserte verktøy for innhenting av informasjon i spørreundersøkelser. Validiteten er truet av at det ikke ligger en god operasjonalisering i spørsmålsteksten, men når det stilles flere spørsmål tilknyttet hvert tema vil jeg påstå at feiltolkninger kan rettes opp i, og at undersøkelsen derfor måler det den er ment å måle. Jeg vil si at undersøkelsen ikke kan generaliseres ettersom utvalget ble mindre representativt enn ventet. Jeg vil understreke at resultatet likevel gir et godt innsyn i hvilke tendenser befolkningen viser til i meninger om ytringsfrihet i Norge.

3.3.2 Forskningskvalitet: Case-utvalg og kommentarfelt

Datagrunnlaget av case-utvalg og kommentarfelt er basert på et strategisk, men systematisk utvalg. Jeg vil derfor argumentere for at analysens resultater er etterprøvbare, og dermed er reliable. Utvalget for kommentarfeltet er gjort gjennom systematiske og etterprøvbare kriterier i mediebasen Retriever. Datamaterialet er vesentlig og bygger opp under analysens troverdighet. Jeg vil argumentere for at den kvantitative analysen gir valide resultater, fordi analysen er systematisk, og måler det jeg har formål om å måle. Tallgrunnlaget i masteroppgaven er reliable og valide, og gir troverdighet i form av at analysen ikke kun baserer seg på tolkning. Den kvalitative analysen og resultatet av masteroppgaven kan få kritikk for å være subjektiv. Barbara Gentikow har understreket at fordi en kvalitativ analyse er fortolkende, kan den aldri bli nøyaktig og etterprøvbar, og resultatene kan aldri sies å være 100 prosent korrekte eller endelige (Gentikow 2005: 145-146). Jeg vil argumentere for at jeg har brukt flere metodiske verktøy for å sikre at analysens resultater har sammenheng med intensjonen av studien. Jeg har vært konsistent, og vurdert de samme kvalitative faktorene systematisk under hvert case i analysen. Jeg har systematisk tatt avstand fra å vurdere om jeg er enig i innholdet i nettdebatten, og vurdert alle kommentarer med argumentasjon som motytringer. Jeg vil påstå at jeg har grunnlag for å si at den kvalitative analysen er valid, og svarer til problemstillingen til masteroppgaven.

Masteroppgaven kan kritiseres for innledningen som tilsier at appellen "*Ytringer møtes best med motytringer*" er et kommunisert budskap. Bakgrunnen for normen baserer seg på en subjektiv oppfatning av debatten om nettdebatten, og kommuniserte budskap fra relevante representanter på politiske, juridiske og organisatoriske arenaer. Utvalget gir derimot ikke innblikk i alle synspunkt i debatten og nettdebatten, og viser kun til en vinkling av hvordan hatefulle ytringer

kan håndteres i samfunnet. Jeg vil likevel argumentere for at innledningen gir god innsikt for temaet i masteroppgaven, og at det strategiske utvalget viser til et interessant område for forskning. For å øke troverdigheten til oppgaven har jeg hatt gjennomlesninger av andre forskere og medstudenter, og undersøkt med informanter om datagrunnlagets validitet.

Datagrunnlaget av seks kommentarfelt er ikke stort nok til at resultatet kan generaliseres for nettdebatt i Norge generelt. Masteroppgaven vil derimot være et bidrag i en større forskningskontekst som viser at nettdebatten er bedre enn sitt rykte. Resultatet vil gi innsyn i tendenser og mønstre for ytringsvilje og ytringsmot i kommentarfelt under nyhetssaker i Norge.

3.4 Oppsummering

I kapitlet har jeg begrunnet hvordan datagrunnlaget i masteroppgaven skal analyseres. Masteroppgavens sterkeste side er dens anvendelighet og originalitet, mens det kan gjøres kritiske refleksjoner rundt masteroppgavens resonans. Jeg har argumentert for høy troverdighet fordi masteroppgaven gjør systematiske sammenligninger av et bredt utvalg teori og empiri. Jeg vil etterstrebe at konklusjoner i analysen gir mulighet for tolkning, og ikke fremkommer som bastante. Resultatet er ment til å skape debatt, refleksjon og bidra til nyutvikling i forskningen.

4. Analysekapittel

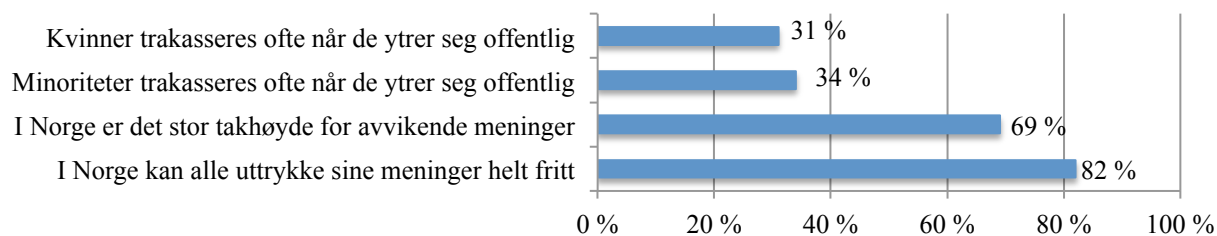
Analysekapitlet handler om å analyse datagrunnlaget i lys av problemstillingen *”Hvordan fungerer appellen ‘Ytringer møtes best med motytringer’ i norske nettdebatter?”*. Jeg systematiserer kapitlet slik at jeg først analyserer Ytringsfrihetsbarometeret (2013), og deretter kommentarfelt og egne case-utvalg. Målet med analysen er å kartlegge tendenser og mønstre mellom ytringsfrihet, ytringsvilje og ytringsmot. Det vil danne bakgrunn for drøfting og komparativ analyse i kapittel 5.

4.1 Ytringsfrihetsbarometeret 2013

Analysen av Ytringsfrihetsbarometeret 2013 systematiseres i fem deler. De fem er; ytringsfrihet i Norge i dag, ytringsfrihet og internett, straff av uriktige og ekstreme ytringer, ytringer, trakassering og vold og opplevelse av media. Analysen av ytringsfrihetsundersøkelsen skal svare på delspørsmål A: *Forekommer det ytringsmot og ytringsvilje blant folk flest i offentlig debatt i Norge i dag?* og danne grunnlag for å besvare problemstillingen i masteroppgaven.

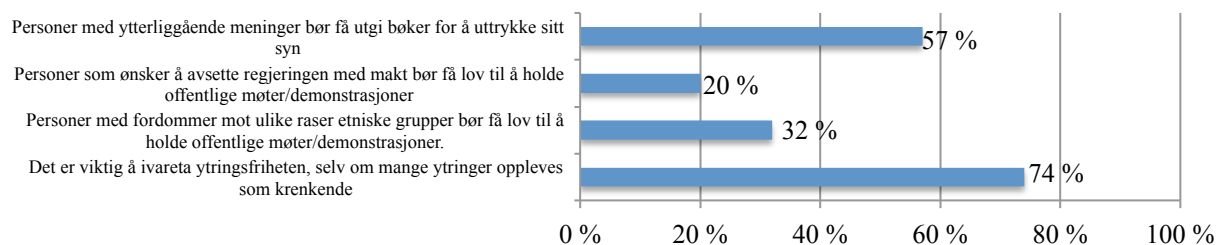
4.1.1 Ytringsfrihet i Norge i dag

Undersøkelsen kartlegger både generelle meninger knyttet til ytringsfrihet og opplevelse av ytringsfrihet i Norge i dag.

(Ytringsfrihetsbarometeret 2013: 11)

82 prosent av befolkningen svarer at alle kan uttrykke sine meninger helt fritt i Norge, og 69 prosent mener det er stor takhøyde for avvikende meninger. Likevel mener et betydelig mindretall at minoriteter og kvinner trakasseres når de ytrer seg offentlig. 34 prosent mener at minoriteter er utsatt for trakassering, og 31 prosent mener kvinner utsettes for trakassering når de ytrer seg offentlig. Resultatet viser klar sammenheng med høy samfunnsdeltagelse (Ytringsfrihetsbarometeret 2013: 12-13). Friheten til å ytre seg oppfattes som vanskelig for enkelte grupper, og understreker hvorfor mitt utvalg av case kan kalles sårbare: Romfolket (*minoritet*), samer (*minoritet*) og Marthe Krogh (*kvinne*) er eksempler på slike utsatte grupper. Jeg har ingen intensjon om å gruppere kvinner som en sårbar gruppe i seg selv, men det har vært en tendens til at kvinner har vært sårbare i debatter på Internett. I svensk TV og serien ”Uppdrag Granskning”, ble netthets mot kvinner dokumentert i en dokumentar som skapte stor oppsikt i februar 2013³⁴. Flere har uttalt at det ikke er noen grunn til å tro at forholdene er annerledes i Norge. ”Vi ser nøyaktig det samme i Norge” uttalte kultur- og debattredaktør i Bergens Tidende, Hilde Sandvik til NRK i februar (NRK, Hilde Sandvik, 06.02.2013).

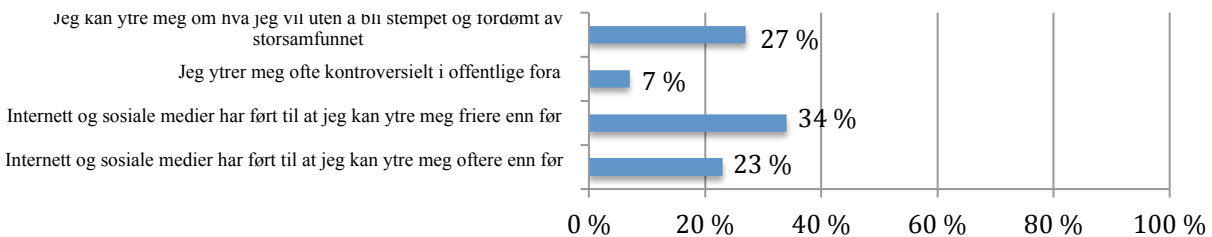
(Ytringsfrihetsbarometeret 2013: 6)

³⁴ Män som näthatar kvinnor: <http://www.svt.se/kultur/ska-morda-dig-nar-du-minst-anar-det>

Generelt viser undersøkelsen at det er om lag 3 av 4 i befolkningen i Norge som er enige i at ”det er viktig å ivareta ytringsfriheten, selv om mange ytringer oppleves som krenkende”. 1 av 3 svarer at de er enige i at personer med fordommer mot ulike raser etniske grupper bør få lov til å holde offentlige møter/demonstrasjoner. 1 av 5 mener at personer som ønsker å avsette regjeringen med makt, bør ha rett til å gi uttrykk for dette. 43 prosent svarer at personer med ytterliggående meninger ikke bør få utgi bøker for å uttrykke sitt syn. Resultatet viser at flertallet ønsker at ytringsfriheten skal ivaretas, men et mindretall mener at personer med ytterliggående meninger ikke bør få ytre dette fritt.

4.1.2 Ytringer og Internett

Undersøkelsen kartlegger forholdet mellom Internett og ytringsfrihet.

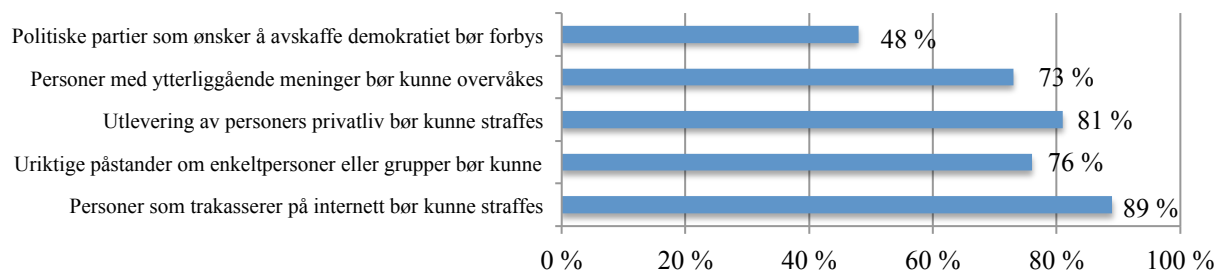
(Ytringsfrihetsbarometeret 2013: 15)

23 prosent av befolkninger mener at ”Internett og sosiale medier har ført til at jeg ytrer meg oftere enn før”. Resultatet viser en klar sammenheng med samfunnsdeltagelse. Omtrent halvparten av de som mener dette er aktive med 5 eller flere aktiviteter i samfunnet de siste 12 månedene (Ytringsfrihetsbarometeret 2013: 17). I undersøkelsen regnes dette som høy samfunnsdeltagelse. Undersøkelsen spurte også etter om sosiale medier gjør at en kan ytre seg friere enn før, og 34 prosent mener det. Omtrent 1/3 opplever altså større ytringsfrihet enn før, og understreker at aktive samfunnsdeltagere bruker sosiale medier som en ekstra ressurs. 7 prosent sier seg enige i påstanden ”Jeg ytrer meg ofte kontroversielt i offentlige fora (internett, sosiale medier, tradisjonelle medier, etc.)”. Dette sier ikke konkret noe om hvor mange som ytrer seg i nettdebatt, men speiler en tendens av at folk flest ikke deltar med kontroversielle meninger i nettdebatt. Fra andre undersøkelser vet vi at folk flest deltar i liten grad i nettdebatt uten at innholdet nødvendigvis er kontroversielt. Prebensen (2010) viser til en undersøkelse fra NRK/Synovate fra 2010 hvor kun 7 % av befolkningen svarer at de månedlig skriver en kommentar i nettaviser. Et flertall av befolkningen opplever en frykt for å bli stempet for sine offentlige ytringer, og kan ha sammenheng med hvorfor få ønsker å ytre kontroversielle

meninger. 27 prosent sier seg enige i at ”Jeg kan ytre meg om hva jeg vil uten å bli stemplet og fordømt av storsamfunnet”. Verken utdanningsnivå, bosted, samfunnsdeltagelse, verdiorientering eller politisk ståsted har signifikant innvirkning på resultatet (Ytringsfrihetsbarometeret 2013: 18). Frykt for å bli stemplet kan være en av flere faktorer for lav deltagelse i nettdebatt.

4.1.3 Straff av uriktige og ekstreme ytringer

Ytringsfrihetsbarometeret 2013 undersøker befolkningens meninger om straff av ekstreme ytringer, men definerer derimot ikke ordet straff. Straff kan tolkes både i retning av en sosiale sanksjoner og fengselsstraff, og resultatet vil være preget av uklarhet i spørsmålsstillingen. TNS Gallup konkluderer med at ”det er stor oppslutning om at personer og medier bør kunne straffes dersom de trakasserer, utleverer personers privatliv eller videreformidler uriktige påstander” (Ytringsfrihetsbarometeret 2013: 25). Jeg vil understreke at jeg stiller meg kritisk til resultatet.

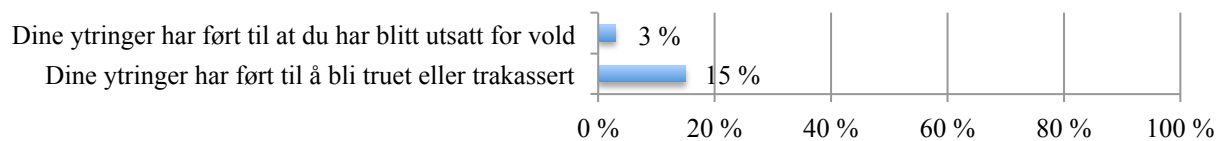
(Ytringsfrihetsbarometeret 2013: 25 og 42)

I undersøkelsen sier 89 prosent av befolkningen seg enige i at personer som trakasserer på internett bør kunne straffes, 76 prosent mener uriktige påstander om enkeltpersoner eller grupper bør kunne straffes, og 81 prosent mener utlevering av personers privatliv bør kunne straffes. Videre sier 73 prosent seg enige i at personer med ytterliggående meninger bør kunne overvåkes, og 48 prosent mener politiske partier som ønsker å avskaffe demokratiet burde forbys. Resultatet viser klart samsvar til dagens lovgivning, der det er lover mot ærekrenkelse, privatkrenkelser og personsjikaner. Det er heller ikke lov til å diskriminere eller hetse noen på grunn av deres legning, religion, etnisitet eller nasjonalitet (Kierulf 2013: 1). Når befolkninger mener at ytterliggående meninger bør kunne overvåkes er det kun signifikant forskjell i verdiorientering. 84 prosent materialister, som verdsetter økonomisk og fysisk trygghet, sier seg enige i påstanden i motsetning til 58 prosent postmaterialister, som verdsetter individuell autonomi (Ytringsfrihetsbarometeret 2013: 43). Verdiorienteringsgruppene er målt etter Ronald Inglehart's

World Values Survey (WVS), en komparativ verdiundersøkelse med en enkel segmenteringsmodell basert på to spørsmål utviklet for å måle materielle vs. postmaterielle verdier (Ytringsfrihetsbarometeret 2013: 61). Ved å dra linjer mellom befolkningens anerkjennelse av straff og ønsket om at ytringsfriheten skal stå sterkt, vil jeg tolke resultatet dithen at befolkningens rettsoppfatning på dette området er i samsvar med gjeldende lovgivning, og viser at folk flest anerkjenner dagens lovgivning. Ønsket om straff av ekstreme ytringer, påvirker ikke ønsket om ytringsfrihet i Norge.

4.1.4 Ytringer, trakassering og vold

Nesten 1 av 6 i undersøkelsen sier de har opplevd trusler/trakassering med bakgrunn i sine egne ytringer.

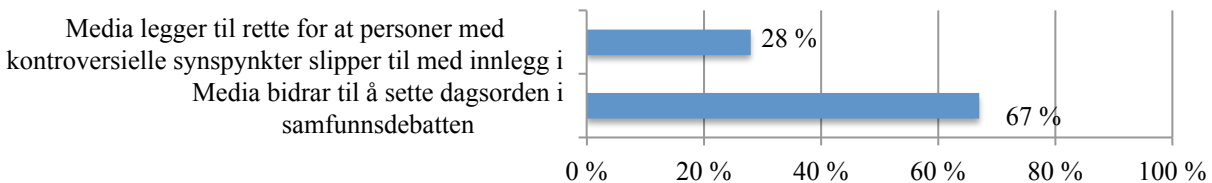

(Ytringsfrihetsbarometeret 2013: 52)

Målt opp mot blant annet kjønn, etnisitet, religion og seksuell legning viser ytringer seg å være den faktoren som fører til mest trusler og trakassering, men de nevnte faktorene vil ofte påvirke ytringen. Henholdsvis 15 prosent i undersøkelsen svarer at egne ytringer har ført til å bli truet eller trakassert, mens 3 prosent svarer at ytringer har ført direkte til vold. Opplevelse av trusler og trakassering har stor sammenheng med kjønn, samfunnsdeltagelse og politisk ståsted. 17 prosent menn mot 15 prosent kvinner har opplevd at ytringer fører til trakassering, og 32 prosent av totalen som har opplevd dette er aktive med 5 aktiviteter eller mer de siste 12 månedene (Ytringsfrihetsbarometeret 2013: 53). I henhold til politisk ståsted, skiller partiene *Rødt* og *Fremskrittspartiet (FRP)* seg signifikant ut, hvor 51 prosent som stemmer *Rødt* og 22 prosent som stemmer *FRP* har opplevd å bli trakassert eller truet på bakgrunn av sine ytringer (Ytringsfrihetsbarometeret 2013: 53). Jeg vil påstå at det er lite uventet at de mest ytterliggående partiene på hver sin side av politikken har befolkningen som opplever mest trakassering på bakgrunn av sine ytringer. Det er heller ikke uventet at kvinner er mer utsatt enn menn. Men resultatet viser at dette gjelder et betydelig mindretall av befolkningen. Flertallets frykt for å bli stemplet på bakgrunn av egen ytring relaterer seg derfor i liten grad til faktiske hendelser, noe som bør kommuniseres tydeligere. Resultatet viser at det trygt å ytre seg fritt i Norge.

4.1.5 Opplevelse av media

Ytringsfrihetsbarometeret 2013 undersøker også respondentens opplevelse av media. Utvalget av kommentarfelt jeg tar for meg i oppgaven er knyttet til nyhetssaker i norske medier på nett. Derfor er det interessant hvilke oppfatninger befolkningen har av norske medier. ”Flertallet mener at mediene informerer om vesentlige forhold i samfunnet, men langt færre mener mediene legger til rette for at personer med kontroversielle synspunkter slipper til” (Ytringsfrihetsbarometeret 2013: 46).

(Ytringsfrihetsbarometeret 2013: 46)

To tredjedeler mener at mediene betyr mye for hva som oppfattes som viktig i samfunnet. Det sier ikke noe om kommentarfeltet, men at mediene som arena har en viktig rolle i samfunnet. Litt over en fjerdedel mener media legger til rette for at personer med kontroversielle synspunkter slipper til med innlegg i media. Det vil si at et flertall mener personer med kontroversielle synspunkter ikke slipper til. Her utgjør variabelen utdanning og verdiorientering signifikant forskjell, da de med minst utdanning er mest enige til påstanden og materialister er mer enig enn postmaterialister (Ytringsfrihetsbarometeret 2013: 50). Når flertallet mener media ikke slipper til kontroversielle meninger, mener jeg det underbygger at nettdebattene har en viktig demokratisk funksjon. Et kommentarfelt gjør det mulig for flere å delta i debatten og ytre sine meninger.

4.1.6 Oppsummering av Ytringsfrihetsbarometeret

Resultatet fra Ytringsfrihetsbarometeret 2013 viser at befolkningen anser ytringsfrihet som viktig i Norge, og majoriteten ønsker stor takhøyde for alle ytringer. Jeg tolker resultatet dithen at befolkningen ønsker stor takhøyde for både ytringer som oppleves som vanskelige, og at kontroversielle synspunkt bør få større plass i offentligheten. Befolkningens svar i retning av begrensinger for ytringsfriheten er i samsvar med gjeldende lovgivning.

Resultatene fra ytringsfrihetsbarometeret (2013) viser seg i følgende hovedtrekk: 1. Befolkningen opplever høy grad av ytringsfrihet, 2. Befolkningen mener at det er viktig at ytringsfriheten vernes om selv om den oppleves krenkende, 3. En tredjedel av befolkningen mener at Internett og

sosiale medier gjør at en kan ytre seg friere enn tidligere, 4. At 1 av 6 føler at ytringer har ført til trakassering, og 5. at høy samfunnsaktivitet korrelerer med både opplevelse av at ytringsfrihet er viktig og at Internett gjør at en kan ytre seg oftere enn før. For å svare til delspørsmål A:

Forekommer det ytringsmot og ytringsvilje blant folk flest i offentlig debatt i Norge i dag? vil jeg tolke resultatet av Ytringsfrihetsbarometeret 2013 dithen at det befolkningen opplever stor grad av ytringsfrihet i Norge, og at viser et ønske om å kunne ytre seg fritt. Utfordringen viser seg gjennom befolkningens frykt for å bli stemplet for egne ytringer og den påvirkningen det kan ha på deltagelse i debatten. Det kan tyde på at dissonansen mellom frykten for å bli stemplet på bakgrunn av egen ytring, og de faktiske forholdene som viser at et svært beskjedent mindretall har blitt utsatt for dette, bør kommuniseres tydeligere.

4.2 Analyse av casedebatter

Jeg vil systematisere kapitlet ved å først fremlegge analysen av romfolk-debatten, deretter same-debatten og til sist Marte Krogh-debatten. Analysen av case utvalget skal svare på delspørsmål B: *”Finner vi eksempler på ytringsmot i tre utvalgte, sårbare nettdebatter? Hvis ja, hvor ofte og med hvilket resultat blir mottytingene blir fremført?”*. Formålet med analysen er å undersøke om de digitale nabokjerringene er til stede i debatten, og om de tar til motmæle og viser ytringsmot.

Analysematerialet består seks kommentarfelt, hvor aktiviteten og intensiteten har stor variasjon. Jeg vil først gjøre en kvantitativ analyse for å systematisere debattrådene, og deretter gjøre en kvalitativ analyse som skal gi svar på om jeg finner eksempler på ytringsmot i nettdebattene. Hovedfunn fra nettdebatten vil sammenlignes med funn fra Ytringsfrihetsbarometeret 2013.

4.2.1 Analyse av case: romfolket sommeren 2012

Første case, som jeg har kalt, *”Romfolket sommeren 2012”* omfatter diskursen som oppstod da personer fra romfolket opprettet en leir ved Sofienberg kirke sommeren 2012, og senere ble flyttet til Årvoll og Sognsvann i Oslo. Diskusjon om tigging skulle forbys, om rumenere skulle busses ut av Norge, om organisert kriminalitet, romfolkets vaner og norsk politikk kom på dagsordenen. Tonen i omtalen av romfolket har vært kritisert for å være hatefull. Senter for historieformidling og fredsbygging uttalte i august 2012 at det florerte med rasistiske

bemerkninger og mishagsytringer mot romfolk³⁵. Debatten utspilte seg både på fysiske og digitale arenaer. I juli 2012 publiserte NRK utdrag fra diskusjonsfora på nett og Twitter. Under følger et eksempel:

- «Rom-genet fører til total aversjon mot å tilpasse seg vanlige normer. De kan ikke utføre arbeid med hodene eller hendene, annet enn å selge gryter, tigge, stjele, tilegne seg rus, bedrive incest og råspille på trekkspill.» (NRK³⁶, utdrag gjengitt av Grønbech, Strøm og Trulsen, 16.07.2012).

Den kontroversielle debatten om romfolk kan gi assosiasjoner til en hatefull nettdebatt. Jeg forventet selv å finne hatefullt innhold i kommentarfeltene. Analysen under viser at derimot at debatten i stor grad består av argumentasjon og motytringer. Utvalget av romfolk-debatten viser stor grad av ytringsmot. Resultatene av analysen bidrar derfor også med ny innsikt i debatten, samtidig som de støtter tidligere funn i forskningen om kommentarer og nettdebatter.

4.2.1.1 Kvantitative resultater

Fra første kategori *deltagere* (tabell 4.2.1.1), ser vi at debatten om Romfolk i VG under artikkelen "Faremo vurderer tiggeregister" har 22 kommentarer (VG 2012). Det er 15 deltagere i debatten, og i snitt vil det si at hver kommentator gir litt over 1 kommentar hver (1,4 i gjennomsnitt). For artikkelen "Jagland advarer mot angrep på romfolket" skrevet i Dagbladet ser vi at saken har 1163 kommentarer, og 200 kommentatorer (Dagbladet 2012). I snitt vil det si at antall kommentarer per deltager er 5,8.

Tabell 4.2.1.1: Antall kommentarer og deltagere i nettdebatt om romfolk under to utvalgte nyhetssaker i VG og Dagbladet. Periode: 16/17 juli 2012. Absolutte tall.

	VG	Dagbladet
Antall kommentarer	22	1170
Antall deltagere	15	200
Antall kommentar per deltager (gjennomsnitt)	1,4	5,8

Fra andre kategori *operativ kontekst* (tabell 4.2.1.2) viser tabellen at mediene har omtrent like debattregler for sine kommentarfelt. VG benytter plattformen social plugin, der deltagere logger

³⁵ Stiftelsen Arkivet:

<http://www.holocaustdagen.no/minorg/holocaustdagen/web.nsf/ntr/0F716CF84D4DBC11C1257A670035C956>

³⁶ NRK: <http://www.nrk.no/kultur-og-underholdning/1.8245474>

inn ved å bruke en sosiale medier profil for å kunne debattere. I VG er det altså et krav om fullt navn, men det er ingen pliktig registrering på VGs nettsider. VG understreker at redaksjonen kan ta bort upassende kommentarer, og at falske profiler blir fjernet fra debatten. Fremheving av gode innlegg skjer ved at man kan like andres kommentarer, og deltagere med mange "likes" blir en toppkommentator. "Likes"-funksjonen knyttet til sosiale medier er kvalitativt forskjellig fra hvordan "å like" på norsk brukes i andre kontekster. "Likes"-funksjonen gir uttrykk for å støtte innhold, men det bidrar også til å gjøre innholdet mer synlig for andre. Det vil si at når man gir likes til en toppkommentator, vil innholdet bli delt på kommentatorens Facebook-profil, hvor kommentaren kan bli sett, re-kommentert og delt videre til andre venner. Antall "likes" har altså både en kommunikativ og en direkte kommersiell verdi. Dagbladet bruker plattformen Disqus. Disqus åpner for å være anonym deltager i debatten. Det er nødvendig å registrere seg, men deltageren kan registrere et alias. Dagbladet benytter seg av synlig moderering, og fremheving av gode skjer ved "likes"-funksjonen, slik som i VG. Den største forskjellen er at man i VG må identifisere seg med et ekte navn, mens man i Dagbladet kan være anonym.

Tabell 4.2.1.2: Systematisering av krav til fullt navn, fremhevning av gode innlegg, pliktig registrering og synlig moderering i VG og Dagbladet.

	VG	Dagbladet
Krav om fullt navn	X	-
Fremheving av gode innlegg	X	X
Pliktig registrering	-	X
Synlig moderering	X	X

Fra tredje kategori *innhold* (tabell 4.2.1.3), ser vi at debatten om romfolk i VG ikke har noen kommentarer merket som kringling. Jeg kan ikke kommentere antall slettede kommentarer i VG, fordi redaksjonen opererer med skjult moderering. Det er en forholdsvis liten debatt, med 22 innlegg til sammen, hvorav 7 er kategorisert som repliserende og 15 som motytringer. Ingen deltagere bruker ordene ytringsfrihet, ytringsmot eller ytringsvilje spesifikt i argumentasjonen. Debatten om Romfolk i Dagbladet er veldig stor, med 1170 kommentarer. I debattråden er 63 kommentarer slettet av moderatorene. 10 kommentarer er kategorisert som kringlete, 133 av kommentarene er kategorisert som repliserende og 957 av kommentarene kategoriseres som

motytringer. 7 av kommentarene bruker ordene ytringsfrihet, ytringsmot eller ytringsvilje spesifikt i motargumentasjonen. Et eksempel på en slik kommentar følger her:

”De har vist forstått at de har ytringsfrihet ja, men de har ikke forstått at vi også har ytringsansvar. Det er jo litt trist” (Dagbladet 2012, ”Intoleranse”, 2012).

Den klare forskjellen mellom debattrådene er antall synlige hatefulle ytringer. Synlig moderering i Dagbladet ufarliggjør de slettede kommentarene, mens VG legger til rette for at kritikere av nettdebatten kan spekulere i antall hatefulle ytringer.

Det er flere faktorer som kan påvirke deltagelsen. Ifølge TNS Gallups toppliste over norsk nettbruk er VG Nett først med 1,526,139 besøkende i uken, og Dagbladet den tredje mest besøkte siden med 857,969 unike besøkende i uken³⁷. Tallene tilsier at VG har en større base for deltagere i nettdebatt. Som nevnt, kan diskusjonsplattformen ha innvirkning på større deltagelse i Dagbladet fordi man kan opptre anonymt. Men også innholdet i nettsaken vil også ha stor påvirkning på engasjementet i kommentarfeltet. Det er stor vesensforskjellen mellom *”Faremo vurderer tiggeregister”* i VG, og *”Jagland advarer mot angrep på romfolket”* i Dagbladet. Saken i Dagbladet er kort, og lengde på nyhetssaken vil påvirke om avisens lesere tar seg tid til å lese den. Nyhetssaken i Dagbladet spiller også mer på *patos*³⁸ enn hva saken i VG gjør. Jagland bruker sin rolle, som politiker og generalsekretær i Europarådet, til å komme med en oppfordring til befolkningen. Oppfordringen spiller på et retorisk bevismiddel som tar utgangspunkt i følelser. Nyhetssaken i VG har fokus på retorikkens *logos*³⁹. Min påstand er at fornuft ikke vil engasjere like mye som følelser. Følelsesretorikken i saken i Dagbladet blir en katalysator for debatten.

Tabell 4.2.1.3: Antall kommentarer kodet som repliserende, motytringer, krancling, eksplisitt bruk av ord, og slettet innhold i nettdebatt om romfolk under to utvalgte nyhetssaker i VG og Dagbladet.

	VG	Dagbladet
Repliserende argument:	7	133
Motytring:	15	957
Krangling:	0	10

³⁷ TNS Gallup Topplisten, dato 9.11.2013:

http://www.tnslistene.no/?list_id=1&week=44&year=2013&report=day&metric=uv

³⁸ SNL: <http://snl.no/patos/retorikk>

³⁹ SNL: <http://snl.no/logos%2Fretorikk>

Eksplisitt bruk av ordene ytringsmot, ytringsfrihet, ytringsvilje:	0	7
Slettet kommentar:	0	63
Total:	22	1170

4.2.1.2 Kvalitative resultater

Fra første kategori *deltagere*, vil jeg vurdere resultatet dithen at det er mer sannsynlig å følge et kommentarfelt med mange deltagere og stor aktivitet. I debattråden på VG kommentere deltagerne i snitt 1,4 kommentarer hver seg, mens i Dagbladet kommenterte deltagerne 5,8 kommentarer hver seg. Deltagerne i Dagbladet følger opp sin kommentar i større grad enn hva deltagerne i VG gjør. Jeg vil påstå at en stor debatt skaper større behov for å følge opp sin ytring fordi den vil motta flere svar eller knyttes til en større kontekst. Det er rimelig at andre faktorer også fører til forskjeller mellom debattene, for eksempel at det er ulike deltagere på VG og Dagbladets debatter. Det er tydelig at du som deltager får et større behov for å gi flere kommentarer i debattråder med mange deltagere, og at man oppnår høyere grad av ytringsvilje og ytringsmot. Det tyder på at jo færre deltagere som diskuterer din ytring, dess mindre behov får du for å følge den opp. *Hovedfunnet om Romfolk-debattens deltagere er at ytringsmotet kan være stort uavhengig av antall deltagere, men en relevant årsak til ytringsvilje er grad av deltagelse.*

Fra andre kategori *operativ kontekst*, vil jeg trekke linjen mellom anonymitet og identifisering til antall kommentarer i debattrådene. I VG hvor deltageren er identifisert er debatten svært liten, mens i Dagbladet hvor deltagerne har frihet til å være anonym er deltagelsen stor. Det er rimelig at flere faktorer spiller inn på deltagelse, men anonymitet kan være en relevant faktor. I teorikapitlet viste jeg til uenighet om anonymitetens verdi i nettdebatt. Skogerbø (2013: 198) argumenterer for at flere tør å si hva de mener når de har muligheten til å være anonym. Jeg vil påstå at debatten om romfolk i VG og Dagbladet viser at dette argumentet er viktig. *Hovedfunnet fra operativ kontekst i romfolk-debatten er at krav til identifisering og anonymitet ikke nødvendigvis påvirker ytringsmot, men anonymitet er en relevant faktor for ytringsvilje.*

Fra tredje kategori *innhold*, vurderer jeg vesensforskjeller i innhold opp mot størrelse av debatten. Med bakgrunn i debattrådene i VG og Dagbladet, vil jeg påstå at mindre debattråder med få deltagere vil preges av mindre intensitet. Debattråden i VG viser tydelig at deltagerne ikke

engasjeres av hverandre, og de spiller ikke kommentarer tilbake mellom hverandre. En relevant faktor til at intensiteten er høy i Dagbladet er at deltagerne kommenterer hverandres ytringer. Jeg vurderer det slik at når debatten oppleves mindre intens vil kommentarfeltet være mindre utsatt for hatefulle ytringer. I Romfolk-debatten i VGs kommentarfelt finner jeg ingen kranglete kommentarer, mens debatten i Dagbladet har 63 slettede kommentarer og 10 kranglete. De 63 slettede kommentarene er slettet etter begrunnelsen ”vi vil ikke ha trakassering, trusler og hatske meldinger i våre kommentarfelt”⁴⁰. Det vil si at 5,4 prosent av innholdet i debatten kan karakteriseres som så hatefullt at redaktøren for avisen ikke ville holdes ansvarlig for kommentaren. Det er tydelig at deltagere i etterkant av slettede kommentarer forsøker og formulere seg på nytt fordi kommentaren ble fjernet. Her følger et eksempel fra nettdebatten i Dagbladet:

”-Denne kommentaren ble slettet, så jeg prøver igjen. Betaler de i bomringen? Betaler de for parkering, evt. parkeringsgebyr? Fotoboks?” (Dagbladet 2012, ”Trondandreass1”, 2012).

Jeg mener dette viser at moderering i Dagbladet fungerer godt. I teorikapitlet argumenterer Baldersheim (2009) for at moderering er en god praksis for nettavisene. ”Moderering fra redaksjonen kan til sammen ha en læringseffekt for den som poster støtende kommentarer” (Baldersheim 2009: 184). Totalt utgjør slettet og kranglete innhold i Dagbladet 6,2 prosent av kommentarfeltet i Dagbladet, og 0 prosent i kommentarfeltet i VG (basert på synlig innhold). Jeg vil ta videre at et *hovedfunn fra innhold i Romfolk-debatten er at hatefullt og kranglete innhold i debatten er lavt, selv om intensiteten er høy.*

Innholdet i debatten i VG og Dagbladet viser at deltagerne i stor grad bruker argumentasjon i sine ytringer. I VGs debattråd var 7 kommentarer repliserende (32 prosent), og 15 kommentarer motytringer (68 prosent). I Dagbladets debattråd var 133 kommentarer repliserende (11 prosent) og 957 kommentarer motytringer (82 prosent) (*resterende 6 prosent krangel og slettet innhold, og 1 prosent eksplisitt bruk av ordet ytringsfrihet i argumentasjonen*). Romfolk-debatten i begge medier gir inntrykk av at debatt deltagerne er enige om at romfolket skapte en utfordring sommeren 2012, og at det er kontroversielle meninger om utfordringen som utløser debatten. Forskjellige synspunkt på politiske løsninger og ulik argumentasjonen for nye løsninger drar

⁴⁰ Debattregler Dagbladet: <http://www.dagbladet.no/2011/07/21/nyheter/debatt/regler/17392952/>

debatten videre. Her følger et eksempel fra kommentarfeltet i Dagbladet som viser motargumentenes funksjon. Debattantene diskuterer om Norge bør melde seg ut av EØS-avtalen:

1. *"- Svaret ditt tilsier at du ikke har satt deg inne i hva disse avtalene innebærer [...] Sier vi opp avtalen som du vil, sier vi opp retten til å forhandle med disse landene. dette er kanskje utenfor et høyreekstremes tankesett?"* (Dagbladet 2012, "JesusC666", 2012).

2. *"Når ble det "høyreekstremt" å være i mot EU og EØS-avtalen? Herregud mann, dette ordet er i ferd med å miste sin betydning [...] betyr dette at EU-tilhengere er venstreekstreme?"* (Dagbladet 2012, "Tuborgmannen", 2012).

3. *"Retten til å forhandle med disse landene har vi uansett. Er rusland med i eøs? Nei, men de selger fortsatt olje og gass til europa"* (Dagbladet 2012, Alfred Heimark, 2012).

Det er motyttinger med argumentasjon som den viktigste funksjonen i form av å drive debatten videre. Selv om få (kun 7 i Dagbladet) bruker ordene ytringsfrihet, ytringsmot og ytringsvilje eksplisitt i argumentasjonen, er det flere som bruker denne argumentasjonen i motyttringene.

1. *"Eg stiller meg litt undrande over at politikerar i Noreg faktisk går ut offentlig med forslag som å forby tigging. Mitt spørsmål til det blir då : Kven skal få lov til å tigge ?"* (Dagbladet 2012, "Arabygdi", 2012).

2. *Denne kommentaren er slettet.*

3. *"Noe mer usaklig enn det du skrev, skal man vel lete lenge etter? Du får gå foran med et godt eksempel du, å slutte å belære andre om hva de skal gjøre"* (Dagbladet 2012, "Guest", 2012).

Kommentar nr. 3 viser tydelig en reaksjon på kommentar nr. 2, som er blitt slettet av redaksjonen i Dagbladet. Jeg påstår at kommentaren viser ytringsmot fordi den tar til motmæle mot innholdet som ble slettet. *Et hovedfunn fra innhold i Romfolk-debatten er at det er høyt innhold av motyttringer som viser at ytringsmot inntreffer ofte.*

Mitt fokus i masteroppgaven er ikke å vurdere om motyttringens innhold er korrekt, intellektuelt eller velformulert. Jeg kan derfor ikke påstå at motyttringer verken bidra til økt forståelse av debattens tema eller at de ikke bidrar. Men resultatet av at det er flere motyttringer i debatten enn repliserende kommentarer, er at ytringsviljen og ytringsmotet i debatten øker. Det kan vurderes som at deltagere i debatten er ikke bekymret for å stå alene med et synspunkt, og at sosialt press ikke har like stor betydning i nettdebatt slik som man kanskje antar at det har ved fysisk tilstedeværelse. En av ytringsfrihetens hovedbegrunnelser er at folk skal tørre å komme med motforestillinger, være uenige og fremsi kontroversielle ytringer. Dette ser ut til å være oppfylt i

nettdebattene, og at myten om at nettdebatter kun består av søppel ikke holder mål når den utsettes for kritisk granskning. Det er veldig viktig å fremheve at nettdebattens tyngde består av argumentasjon, og at verdien av motytringer er høy uavhengig om en er enig i meningsinnholdet. *Et hovedfunn fra innhold i Romfolk-debatten er at motytringer har betydning for ytringsvilje, og argumentasjon fører til at nettdebatten kommentatorer drives til større deltagelse.*

Øvrige kommentarer til innhold er at deltagere i Romfolk-debatten er veldig engasjert. Hvis kallenavnene reflekterer kjønn vil jeg påstå at det er flere menn i debatten enn kvinner. Debattdeltagere vises noen ganger med status fra Facebook, og da fremkommer det hvor folk jobber eller kommer fra. Basert på den informasjonen og bruk av dialekt virker det som en stor del av debatt deltagerne er fra Oslo. De som vedkjenner seg annen lokalitet blir holdt utenfor pga. "manglende forståelse" av lokale forhold for romfolk-problematikken i Oslo. Det er tydelig at kunnskapsnivå får stor betydning for status til kommentatoren. Her følger et eksempel fra kommentarfeltet i Dagbladet som viser at kunnskap og kjennskap anses som viktig:

”Men jeg etterlyser litt mer kunnskap om problemet (hva det egentlig er) før man uttaler seg om det” (Dagbladet 2012, SWallin, 2012).

Et hovedfunn fra innhold i Romfolk-debatten er at grad av kjennskap og kunnskap til saken er avgjørende for hvilken status motytringen får.

4.2.1.3 Oppsummering: romfolket sommeren 2012

Utvalget av to nettdebatter i VG og Dagbladet viser at caset ”Romfolket sommeren 2012” førte til engasjement og intensitet i nettdebatten. Kommentarfeltene inneholder stor grad av argumentasjon, og motytringene viser stort ytringsmot blant deltagerne. Jeg mener nettdebattene viser i stor grad at de følger normen om motytringer. Tross intensitet i debatten er få kommentarer markert som krangel, eller slettet av redaksjonen på grunn av hatefullt innhold. Kommentarfeltet i VG og Dagbladet viser at nettdebatten er bedre enn sitt rykte. Resultatet stemmer overens med tidligere forskning av Skogerbø og Winsvold (2009). Ny forskning viser også samme tendens. I Enjolras et al. (2013) viser studien stor grad av motytringer.

”En stor andel (35 prosent) opplever ofte å bli motsagt av noen som er helt uenige, og enda flere (43 prosent) sier de ofte lærer noe de ikke visste fra før” (Enjolras et al. 2013: 131-132).

Kommentarfeltet i Dagbladet illustrerer godt at bruk av argumentasjon og motytringer i debatten skaper kunnskapsdeling. Moderering bidrar til at deltagere lærer å formidle budskap, og støtter konklusjonen fra Baldersheim (2009) om at redaksjonens moderering har en læringseffekt.

4.2.2 Analyse av case: same-debatt 2011

Andre case, som jeg har kalt, *"Same-debatt 2011"* omfatter diskursen som kom med søknaden om inkludering av Tromsø i det samiske språkforvaltningsområdet i 2011. Søknaden ble trukket etter borgerlig valgseier lokalt i Tromsø, men prosessen utløste stor debatt om samenes posisjon i Tromsø. Temaet er kontroversielt, og flere offentlige kommentarer i debatten om inkludering av Tromsø i det samiske språkforvaltningsområdet fokuserte isteden på skilting på samisk i Tromsø, økonomi og tilhørighet. Avisa Harstad Tidende ble felt i PFU for en kommentar i sin nettdebatt, og avisene Nordland og Nordlys merket stor pågang i debatten på nett. Følgende kommentar viser til den harde tonen i kommentaren som ble felt i Harstad Tidende:

"-Unnskyld mæ, Magga, men ka i sinnsyke mongoloide satan slags førpliktelsa har den norske stat nån gang hadd for å gje dåkker særbehandling!? E du fette idiot? Dåkker hærje tulling oppe på Finnmarksvidda som nån jævla cowboya og har rasert utmarka uforstyra i fylla i alle år". (PFU⁴¹/Harstad Tidende, "Toleranten", 2011).

Harstad Tidende avviste klagen med argumenter om at formen på debattinnlegg på nett er annerledes enn i øvrig tradisjonelt innhold, at takhøyden for ytringer er større på nett og at de som føler seg utsatt for kritikk, har god mulighet til å svare på kritikken i kommentarfeltet⁴². PFU dømte Harstad Tidende for brudd på god presseskikk. Kommentaren ble slettet fra avisen, men ble delt mange ganger på nett og er blant annet tatt opp at komikerduoen Antonsen og Golden⁴³. Slike hatefulle ytringer får stor oppmerksomhet i offentligheten, og er med på å svekke nettdebattens rykte. Ved analysen av kommentarfelt i NRK Sápmi (2011) og TV2.no (2011) forventet jeg derfor en røff tone blant debattantene. Resultatet viste derimot igjen at nettdebatten er bedre enn sitt rykte, og at innholdet i kommentarfeltet i størst grad består av motytringer.

4.2.2.1 Kvantitative resultater

Fra første kategori *deltagere (tabell 4.2.2.1)*, ser vi at debatten om samer på nettsiden til NRK Sápmi under artikkelen "Sameforening melder grov netthets" har 60 kommentarer (NRK Sápmi

⁴¹ Harstad Tidende felt i PFU: <http://www.pfu.no/case.php?id=2521>

⁴² PFU: <http://www.pfu.no/case.php?id=2521>

⁴³ Youtube: <http://www.youtube.com/watch?v=ex9sUvcREM0>

2011). Det er 22 deltagere i debatten, og i snitt gir hver kommentator i overkant av 2 kommentarer hver (2,7 i snitt). For artikkelen ”Vrenger kofta i protest mot samisk-nei” skrevet av TV2.no ser vi at saken har 13 kommentarer, av 12 deltagere (TV2 2011). Det vil si at en av deltagerne kommenterte to ganger, mens resten kun ga en kommentar.

Tabell 4.2.2.1: Antall kommentarer og deltagere i nettdebatt om samer under to utvalgte nyhetssaker i NRK Sápmi og Tv2.no. Periode: 4/5.11.2011. Absolutte tall.

	NRK Sápmi	TV2.no
Antall kommentarer	60	13
Antall deltagere	22	12
Antall kommentar per deltager (gjennomsnitt)	2,72	1,08

Andre kategori *operativ kontekst* (tabell 4.2.2.2), viser at mediene har de samme debattreglene for sine kommentarfelt, og begge benytter plattformen Disqus. Disqus er beskrevet i analysen av romfolk-debatten (se 4.2.1.1). NRK Sápmi og TV2.no tilbyr deltagerne en mulighet til å være anonym. Selv om den operative konteksten er lik, er det stor vesensforskjell mellom mediene. For det første vil NRK Sápmi ha lesere som er engasjert i saker om samer, og det vil være naturlig at avdelingens plassering i Karasjok skaper lokal forankring til leserne. TV2.no som dekker flere områder vil naturligvis ha færre lesere med direkte interesse for saken. Lokalisering kan være en relevant årsak til at debattråden i NRK Sápmi er vesentlig mer aktiv enn i TV2.no. For det andre er det vesentlig at TV2.no er kommersiell kringkaster, mens NRK Sápmi er en avdeling i en lisensfinansiert allmennkringkaster. Det vil si at begge kanalene må ha en publikumsvennlig programprofil, men som kommersiell aktør må innholdet i større grad være salgbart. En antagelse kan derfor være at det er en vesensforskjell mellom NRK og TV2, der NRK kan legge bedre til rette for diskusjon og debatt fordi de ikke er avhengig av salg.

Tabell 4.2.2.2: Systematisering av krav til fullt navn, fremheving av gode innlegg, pliktig registrering og synlig moderering i NRK Sápmi og TV2.no.

	NRK Sápmi	TV2.no
Krav om fullt navn	-	-
Fremheving av gode innlegg	X	X

Pliktig registrering	X	X
Synlig moderering	X	X

Fra tredje kategori *innhold* (tabell 4.2.2.3), ser vi at debatten om samer i NRK Sápmi ikke har noen slettede kommentarer, og ingen kommentarer merket som krancling. Ingen av kommentarene bruker ordene ytringsmot, ytringsfrihet eller ytringsvilje eksplisitt i sin argumentasjon. Uten å benytte ordene spesifikt, viser nettdebattene likevel at nesten alle kommentarene er motytringer med argumentasjon. Under følger et av flere eksempler på å ta til motytring mot hetsing av samer:

”-Hetsing av samer hører ingen steder hjemme [...] Man må kunne diskutere uten hets
(NRK Sápmi 2011, ”Empori”, 2011).

I debatten på TV2.no er 13 av 13 kommentarer motytringer, mens 54 av 60 ytringer er motytringer i debatten på NRK Sápmi. De 6 resterende er repliserende argumenter.

Tabell 4.2.2.3: Antall kommentarer kodet som repliserende, motytringer, krancling, eksplisitt bruk av ord, og slettet innhold i nettdebatt om samer under to utvalgte nyhetssaker i NRK Sápmi og TV2.no.

	NRK Sápmi	TV2.no
Repliserende argument:	6	0
Motytring:	54	13
Krancling:	0	0
Eksplisitt bruk av ordene ytringsmot, ytringsfrihet, ytringsvilje:	0	0
Slettet kommentar:	0	0
Total:	60	13

4.2.1.2 Kvalitative resultater

Fra første kategori *deltagere*, registrerer jeg den samme tendensen som i caset *”Romfolket sommeren 2012”*. Deltagerne ser ut til å følge opp kommentaren sin i større grad der det er stor aktivitet i kommentarfeltet. I debattråden i NRK Sápmi ga hver deltager i snitt 2,7 kommentarer, mens i debatten på TV2.no var det kun en av deltagerne som kommenterte to ganger. Det er tydelig at i mindre debatter kommenterer deltagerne en enveiskommunikasjon, og deltagerne

kommenterer ikke i like stor grad andres innlegg. I same-debatten på TV2.no vurderer jeg det slik at det stadig er nye kommentatorer som kommenterer uten kontekst til de forrige kommentarene.

Her følger en utdrag fra kommentarfeltet på TV2.no som illustrerer en usosial nettdebatt:

1. *"-Vi etniske Nordmenn bør også prøve å komme under paraplyen til FN og kreve å bli behandlet som Urfolk i Norge, det er kanskje mulig om få år når vi blir i mindretall"* (TV2 2011, Kjell Arne Slettum, 2011).

2. *"-La samer som ikke vil være Nordmenn, ha sin egen nasjon og holde seg med egne penger. Slik at de har muligheter til å søke asyl... i Norge"* (TV2 2011, Bernt Hansen, 2011).

3. *"-Jeg tror Samerne trenger å få lest litt oldtidshistorie når det gjelder om å finne røttene sine. At de ikke hører til urfolket i Norge, er i alle fall fakta som som de ikke kan sno seg uten om!"* (TV2 2011, "Guest", 2011).

Kommentatoren opptrer alene med en kommentar til nyhetssaken, uavhengig av samspillet mellom de andre kommentatorene. I debatten på NRK Sápmi registrerer jeg det motsatte:

1. *"- Hvorfor skal vi ha et eget sameting, som bare skal styre for samene? og krever eiendomsrett og styring av hele Nord Norge?"* (NRK Sápmi 2011, "Guest", 2011).

2. *"- Nekter å innse at man ikke bor alene?"* (NRK Sápmi 2011, "Per Aslak Eira Hansen", 2011).

3. *"- Samene inntar "offer-rollen", en rolle de dessverre er vant til å ta.. Dessverre har jeg ingen medfølelse med de"* (NRK Sápmi 2011, "Guest", 2011).

4. *"- Samene ønsker ikke alt alene. De vil bare styrke et allerede truet språk. Ja, det er bare snakk om at samene vil få flere muligheter til det [...] Har du innsett at DU ikke bor alene i Nord-Norge?"* (NRK Sápmi 2011, "marianne92-", 2011).

5. *"- Mener du alle etniske minoriteter skal kunne kreve å bruke sitt eget morsmål i kommunikasjon med offentlige myndigheter? Og ha navn på veiskilt osv.. Vi har vel sånn ca 200 forskjellige minoriteter i Norge,,, Det vil gi at alle veiskilt blir seende ut som juletreet på Trafalger Square.."* (NRK Sápmi 2011, "Guest", 2011).

6. *"- Er det grunnet mangel på saklige argumenter at du drar spørsmålet om samisk rett til å bruke språket sitt i det offentlige rom ut i det absurde? Ditt forsøk på å vise til 200 ulike minoriteter viser hvor lite saklighet du har å fare med, og hvor grovt usaklig du er velger å framstå. Er det det du ønsker, å bli oppfattet som grovt usaklig?"* (NRK Sápmi 2011, "roger1946", 2011).

Kommentarene i utvalget ble alle kodet som motytringer, fordi de argumenterer for sitt syn. Jeg vil igjen understreke at mitt fokus i masteroppgaven er ikke å vurdere om motytringens innhold er korrekt, intellektuelt eller velformulert. *Hovedfunnet om same-debattens deltagere er at ytringsmotet kan være stort uavhengig av antall deltagere, men ytringsviljen kan forsvinne der det ikke er sosialt samspill i kommentarfeltet.*

Fra andre kategori *operativ kontekst*, vil jeg trekke linjer mellom kjennskap og kunnskap til tema og deltagelsesmønster. Som nevnt har NRK Sápmi en direkte tilknytning til samer, mens TV2.no har en mer nasjonal dekkende profil. Jeg vil påstå at det er en relevant faktor for at deltagelsen er større i nettdebatten på NRK Sápmi. Jeg registrerer at flere deltagere inkluderer personlige erfaringer i kommentarfeltet på NRK Sápmi enn på TV2.no. Jeg vurderer det dithen at deltagerne opplever en større tilknytning til tema. Følgende kommentar illustrerer i NRK Sápmi:

”- Jeg tror personlig at man ikke finner mange sjeler i Tromsø som er i mot samer og samisk kultur. Samer har mange tilbud i Tromsø (NRK Sápmi 2011, ”OlavVikingson”, 2011).

”- Men ha det klart. Vi er møkk lei av samer som krever og krever, og ødelegger samfunnet i Nord-Norge” (NRK Sápmi 2011, ”Guest”, 2011).

Ettersom begge mediene tilbyr muligheten til å være anonym, kan man ikke argumentere for at dette utgjør en forskjell i kommentarfeltet i dette caset. *Hovedfunnet fra operativ kontekst i Same-debatten er at lokal tilknytning har signifikant betydning for ytringsviljen i debatten.*

Fra tredje kategori *innhold*, vil jeg fremheve at ingen av kommentarfeltene har slettede kommentarer eller kommentarer merket som krangling. Det er tydelig at engasjementet om søknaden om inkludering av Tromsø i det samiske språkforvaltningsområdet i 2011 utfoldet seg i større grad i den fysiske verden, enn i digitale nettdebatter. Totalt 73 kommentarer i to utvalgte nettdebatter vurderer jeg likevel som et uttrykk for godt engasjement i saken. Nettdebatten i NRK Sápmi viser intensitet og engasjement. Jeg registrerer altså den samme tendensen som i caset *”Romfolket sommeren 2012”* med at hatefullt innhold og intensitet ikke har noen sammenheng. Poenget illustreres også direkte i teksten:

”- Men tror ikke dette dreier seg om hat, mer om irritasjon. Det kan vi komme over” (NRK Sápmi 2011, ”OlavVikingson”, 2011).

Kommentarfeltet på TV2.no som jeg vurderer som ”usosialt”, har mindre engasjerte deltagere og debatten forløp seg rolig og saklig. *Hovedfunnet fra innhold i Same-debatten er at lav ytringsvilje i debatten, speiles av lavt engasjement til tema.*

Øvrige kommentarer til Same-debatten i NRK Sápmi og TV2.no er at det kan tyde på at størst del av deltagerne i debatten er menn, gitt at kallenavn reflekterer kjønn. Det er også tydelig, basert på sjargong i teksten, at flere av deltagerne er lokalisert nord i Norge. Flere av kommentarene bruker konsekvent æ istedenfor jeg, og sæ istedenfor seg. Se illustrerende kommentar under:

”- Det må være litt toleranse hos alle parter, men man må ikke trenge å forsvare sæ pga sin bakgrunn. Det har gått altfor langt syns æ” (NRK Sápmi 2011, ”Tormod Nilsen”, 2011).

Jeg vurderer det dithen at de fleste deltagerne har lokal tilknytning til temaet, og derav middels kjennskap og kunnskap til temaet. Det fører til at motytringene er saklige. Et siste hovedfunn er altså at *kunnskap om tema i debatten øker graden av argumenterende motytringer i debatten.*

Oppsummering av Same-debatten

Utvalget av kommentarfelt i NRK Sápmi og Dagbladet viser at caset ”*same-debatten 2011*” i størst grad inneholder motytringer, og at det verken var kranglete eller slettet innhold i debattene. Jeg mener analysen viser at normen om motytringer er tilstede i nettdebatten selv om tema er kontroversielt. Igjennom analysen finner jeg også utfordringer for normen. Usosiale kommentarfelt er en utfordring fordi man ikke er oppmerksom på andre debattanter i kommentarfeltet. Det er viktig at kommentarfeltet utvikler en dialog mellom deltagerne, og som beskrevet i metodekapitlet krever en dialog at man lytter til de andre i samtalen.

”To participate in a dialogue, according to the philosopher Hans Skjervheim, is to recognize the subject matter of the other’s speech, to listen carefully and evaluate its claim to truthfulness or trustworthiness, and to move further along its interpretative trajectory when speaking yourself” (Nyre et al. 2011: 205).

Nyre et al. hevder at en deltager må ha språkorienterte kvalifikasjoner, kunnskap om tema, sjanger eller formatet man skal delta i, ha integritet og håndtere publisitet (Nyre et al. 2011: 205). Dette stemmer godt med resultatet etter analysen av ”*same-debatten 2011*”. Analysen viser at jo mer kunnskap argumentasjonen i kommentaren bygger på, desto større status får deltageren. Jeg vurderer det dithen at appellen ”*Ytringer møtes best med motytringer*” fungerer i dette utvalget av nettdebatter, og at motytringen har størst verdi når argumentet er sterkt. Argumentasjon uten rasjonale blir hysjet ned i debatten.

4.2.3 Analyse av case: Marte Krogh 2013

Tredje case, som jeg har kalt, ”Marte Krogh 2013” omfatter diskursen som oppstod etter bladet *Mamma* 4. januar 2013 trykket artikkelen ”Livet på solsiden” om fiolinisten Marte Krogh. I artikkelen ble utsagnet ”man må jo bare ta seg sammen” brukt som mellomttittel, og raskt etter trykket VG artikkelen ”Finansfrue Marte Krogh: Ta dere sammen og tren mer!”. I realiteten utalte aldri Marte Krogh dette, men ble utsatt for feilsitering som skapte en enorm diskusjon. VG ble ikke felt av Pressens Faglige utvalg (PFU), men valgte å beklage belastningen saken medførte for Krogh⁴⁴. Kommentarer til Marte Krogh var tøff i offentlig debatt, nettaviser og sosiale medier. Under følger en kommentar fra Twitter:

”- syk kjærring... hvor dum i haue e det mulig å bli !!” (Twitter⁴⁵, Paal Fredheim, 09.01.2013).

Jeg understreker at analysens resultater ikke kan generaliseres og si noe om tilstedeværelse av motargumenter i sosiale medier, men kun i de to nyhetssakene i VG 2013 og Aftenposten 2013. Resultatet av Marte Krogh-debatten i de to mediene viser igjen at i innholdet i kommentarfeltet i størst grad består av motytringer. Jeg vil ikke kommentere argumentasjonen i motytringene, men det er tydelig at en stor del av argumentasjonen er basert på følelser og personlige erfaringer.

4.2.3.1 Kvantitative resultater

Fra første kategori *deltagere* (tabell 4.2.3.1), ser vi at debatten om Marte Krogh i VG under artikkelen ”Finansfrue Marte Krogh: Ta dere sammen og tren mer!” (VG 2013) har 349 kommentarer. Det er 304 deltagere i debatten, og i snitt kommenterer altså hver deltager i overkant av en gang (1,14 i snitt). For artikkelen ”Er vi misunnelige og mislykkede?” skrevet i Aftenposten ser vi at saken har 163 kommentarer, og 61 deltagere (Aftenposten 2013). Det vil si at deltagerne i snitt bidrar med nesten 3 kommentarer hver seg (i snitt 2,68). Deltagelsen i debattråden i både VG og Aftenposten er stor. Jeg tolker resultatet dithen at nyhetssaker med personlig vinkling engasjerer mer enn nyhetssaker med fokus på grupper.

Tabell 4.2.3.1: Antall kommentarer og deltagere i nettdebatt om Marte Krogh under to utvalgte nyhetssaker i VG og Aftenposten. Periode: 09/11 januar 2013. Absolutte tall.

	VG	Aftenposten
--	----	-------------

⁴⁴ Aftenposten: <http://www.aftenposten.no/kronikker/Mediene-er-blitt-mer-ydmyke-7292764.html>

⁴⁵ Paal Fredheim, Twitter: <https://twitter.com/paal1963>

Antall kommentarer	349	164
Antall deltagere	304	61
Antall kommentar per deltager (gjennomsnitt)	1,14	2,68

Fra andre kategori *operativ kontekst* (tabell 4.2.3.2), viser tabellen at VG benytter social plugin, og Aftenposten plattformen Disqus (se 4.2.1.1 for detaljert beskrivelse av forskjeller). I motsetning til caset ”Romfolket sommeren 2012” hvor identifikasjon ga lavere deltagelse enn anonyme debatter, viser Marte Krogh-debatten at deltagelsen er større i kommentarfeltet på VG hvor man krever fullt navn på deltagerne. Det vil være flere relevante årsaker til det. Blant annet har VG flere unike lesere hver dag (se s. 60). En annen relevant faktor vil være at social plugin deler kommentaren deltageren bidrar med i kommentarfeltet videre til Facebook, hvor dine venner kan kommentere og bli en aktiv del av kommentarfeltet i nettavisen.

Tabell 4.2.3.2: Systematisering av krav til fullt navn, fremheving av gode innlegg, pliktig registrering og synlig moderering i VG og Aftenposten.

	VG	Aftenposten
Krav om fullt navn	X	-
Fremheving av gode innlegg	X	X
Pliktig registrering	-	X
Synlig moderering	-	X

Fra tredje kategori *innhold* (tabell 4.2.3.3), ser vi at debatten om Marte Krogh i VG har kun 1 kommentarer merket som krangel. 63 av kommentarene er repliserende, mens de resterende 285 kommentarene er markert som motytringer. Som det kommer frem av tabell 4.2.3.2 opererer ikke VG med synlig moderering, så jeg kan ikke kommentere hvor mange kommentarer som er slettet av redaksjonen. I Marte Krogh-debatten i Aftenposten ser vi at det er 3 slettede kommentarer og 1 innlegg er karakterisert som krangel. Aftenpostens debattregler beskriver at ”vi sletter skjellsord, sjikane av andre og grove angrep på enkeltgrupper”⁴⁶. Kun 10 av totalt 164 kommentarer er repliserende, mens 149 er motytringer. Kun en deltager i Aftenposten bruker

⁴⁶ Aftenposten: <http://www.aftenposten.no/meninger/debatt/article7356453.ece>

spesifikt ytringsfrihet, ytringsvilje eller ytringsmot i argumentasjonen i motytring. Det er følgende kommentar:

”- ‘.. og slett ikke har noen rett til å mene om og for andre i et slikt tema/sak ...’ Essensen i det du sier går rett i mot den alminnelige ytringsfriheten. Ser du ikke det selv?!”
(Aftenposten 2013, ”HubbleView”, 2013).

Flere kommentarer argumenterer likevel for ytringsmot, uten å bruke ordet spesifikt. Følgende kommentarer illustrerer dette:

”- Folk kaster seg på, sluker agnet rått og blir kjempeprovoserte. Er det noen som har lest det egentlige intervjuet, eller snakket med dama selv? I intervjuet snakker hun nemlig om at hun vet at hun er super-privilegert, og at de fleste ikke har det sånn. Har ikke privilegerte mennesker lov til å si at det er sunt å trene, og at det er noe man bør? Jeg blir egentlig flau på VGs vegne, som velger å plukke et intervju utført av noen andre fra hverandre, og smekke det opp som meganyhet. Marte Krogh, jeg følger med deg” (VG 2013, Rikke Carlberg, 9. Januar 2013).

Motytringene i Marte Krogh-debatten viser stor variasjon i deltagerens kunnskap om saken. Jeg registrerer at de med størst kunnskap er de deltagerne som oppnår mest status i debatten.

Tabell 4.2.3.3: Antall kommentarer kodet som repliserende, motytringer, krancling, eksplisitt bruk av ord, og slettet innhold i nettdebatt om Marte Krogh under to utvalgte nyhetssaker i VG og Aftenposten.

	VG	Aftenposten
Repliserende argument:	63	10
Motytring:	285	149
Krangling:	1	1
Eksplisitt bruk av ordene ytringsmot, ytringsfrihet, ytringsvilje:	0	1
Slettet kommentar:	0	3
Total:	349	164

4.2.3.2 Kvalitative resultater

Fra første kategori *deltagere*, registrerer jeg at deltagerne i det mest aktive kommentarfeltet har færrest kommentarer per deltager. Jeg vil påstå at kommentarfeltet i VG viser en lik tendens som same-debatten på TV2.no (se 4.2.1.2). Forskjellen er at jeg vurderte resultatet dithen at ytringsviljen kan forsvinne der det ikke er sosialt samspill i kommentarfeltet. I Marte Krogh-

debatten på VG kan resultatet derimot vurderes dithen at ytringsviljen også kan være stort der det ikke er sosialt samspill i kommentarfeltet. Under følger et utdrag fra debatten i VG:

1. ”- *Hva trenger hun overskudd til når hun er hjemmeværende,- og har vaskehjelp og au pair....* ” (VG 2013, Sigrun Klevberg Halvorsen, 9. Januar 2013).

2. ”- *Fantastisk;) har småflira i hele dag:)) takk til VG for at det står finansfrue, og ikke mamma i den overskriften...* ” (VG 2013, Birgitte W. Hansen, 9. Januar 2013).

3. ”- *Artikkelen sto først i et mammablad.... ille!* ” (VG 2013, Line Marita Hensel, 9. Januar 2013).

4. ”- *Uff, stakkar....., har nok en stri hverdag, hjemmeværende med au pair og hushjelp:(* ” (VG 2013, Eva Nerdrum, 9. Januar 2013).

5. ”- *Kunne vært litt gøy å utfordre Marte. 1 mnd i mine sko mot en 1 mnd i dine?* ” (VG 2013, Siv-Heidi Sprudlende Pandur, 9. Januar 2013).

Jeg tolker innholdet i kommentarfeltet dithen at deltagerne har en så stor motivasjon for å delta, at egen motivasjon overstiger betydningen av sosialt samspill i nettdebatten. Det kan virke som at deltagerne har et behov for å få ytret sin mening, men at de ikke har like stort behov for å følge den opp, etter ”de har fått sagt sitt”. En relevant årsak til at saken i VG skiller seg fra saken i Aftenposten er både at saken i VG er en nyhetsartikkel, og at saken i Aftenposten er en kronikk. Jeg vil påstå at en kronikk i større grad legger opp til debatt, og at det er naturlig at deltagere i nettdebatt under kronikker vil ha et større samspill. VG var også den nettavisen som først plukket saken, og feilsiterte Marte Krogh offentlig. Det kan ha betydning for at deltagelsen er størst der. Kommentarfeltet i VG viser at de som mener de ikke har et behov for å kommentere saken, også deltar i kommentarfeltet. Følgende kommentarer fra VG illustrerer dette:

”- *Dette er ganske spesielt vel?.....vet ikke om det er verdt og kommentere engang, men nå gjør jeg det* ” (VG 2013, Guro Linde, 9. Januar 2013).

”- *Helt ening med deg Terje, det gidder vi ikke kommentere* ” (VG 2013, Holm Randi, 9. Januar 2013).

Et hovedfunn fra innhold i Marte Krogh-debatten er at *ytringsviljen også kan være stor uten sosialt samspill i kommentarfeltet, men det krever svært høyt engasjement for tema i debatten.*

Fra andre kategori *operativ kontekst*, vil jeg påstå at social plugin funksjonen som deler innhold i kommentarfeltet til deltagerens egne venner på Facebook legger til rette for økt aktivitet. Jeg

registrerer at flere av kommentarene er ”mellom venner” som oppmuntrer hverandres ytringer i debatten (derav flere repliserende ytringer). Se følgende eksempel:

1. ”- *Sååå enig!!! Stå på Sigrun, Trøndera e et hardført folkeslag:))*” (VG 2013, Solfrid Bjørkøy, 9. januar 2013).
2. ”- *Så bra skrivit Sigrun!!! Våldig enig med dej!!! Å jag beundrar dej för allt du gör :) Klem*” (VG 2013, Josefine Rettig, 9. januar 2013).
3. ”- *Kjempebra skrevet, Sigrun! Du e fantastisk!!!!!!*” (VG 2013, Mona Kristin Skarbo Hegge, 9. januar 2013).
4. ”- *Utrolig enig og bra skrevet Sigrun! Jeg heier på deg:)*” (VG 2013, Nina Mathisen, 9. januar 2013).
5. ”- *Kjempebra!!!!*” (VG 2013, Nina Tanderø Nilsen, 9. januar 2013).

[...flere kommentarer]

”- *Wow, så hyggelig... Trodde egentlig bare at dette ble publisert på vg.no... blush...*” (VG 2013, Sigrun Bjørkøy Heilmann, 9. Januar 2013).

Reaksjonen til Sigrun viser at deltagere i nettdebatt med social plug-in funksjon ikke nødvendigvis er klar over koblingen til Facebook. Jeg vil påstå at funksjonen legger til rette for oppmuntring fra egne venner og skaper motivasjonen og økt aktivitet i nettdebatten. Resultatet gir støtte til forskningen av Prebensen (2010) i teorikapitlet som hevder at ”Jeg tror vi kan forstå dataene i retning av at folk liker å dele, og liker å delta, men først og fremst i sosiale sammenhenger” (Prebensen 2010). Et *hovedfunn i Marte Krogh-debatten er altså at deltagere kan oppleve økt motivasjon av å få tilbakemeldinger på sin kommentar, f. eks av egne venner gjennom Facebook.*

Fra tredje kategori *innhold*, vil jeg fremheve at graden av hatefullt innhold, indikert av slettede kommentarer, eller kranglete innhold er veldig lav i de to kommentarfeltene i mitt utvalg av Marte Krogh-debatten. Jeg kan som nevnt ikke kommentere antall slettede kommentarer i VG, men jeg registrerer kun 1 kommentarer som kranglete i kommentarfeltet. I Aftenposten er kun 3 kommentarer slettet, og jeg har kun registrert 1 kommentar som krangel. Under følger et illustrerende eksempel på en kranglete kommentar fra Marte Krogh-debatten i VG:

”- *Som en gullring i trynet på en gris, er et vakkert ansikt på ei stut dum kjerring*” (VG 2013: Atle Abelsen, 9. Januar 2013”.

Jeg vil hevde at kommentaren er kranglete fordi den kun resulterer i støy i debatten. Men det er viktig å understreke at jeg registrerte kun 2 kranglete kommentarer i de to kommentarfeltene i caset. Jeg vil påstå at jeg finner samme tendens som i caset *”Romfolket sommeren 2012”* og *”Same-debatten 2011”*, det at det er liten sammenheng mellom intensitet i debatten og grad av hatefullt innhold. Marte Krogh-debatten viser et enormt engasjement, og høy intensitet, men jeg vil ikke definere kommentarene som krangel, hat eller hets. Pressens Faglige Utvalg har i flere saker begrunnet avslag på klager med at offentlige personer må tåle kritikk⁴⁷. Flere eksempler i Marte Krogh-debatten viser høy intensitet, uten å være hatefulle. Se følgende eksempel:

”- Jeg synes ikke det er rart at noen tenner på alle pluggene - særlig når den som ber dem ”ta seg sammen” har vesentlig mer ressurser enn det som er vanlig. Det er en form for tankeløs dumskap som det må være greit å påpeke. Så kan vi håpe at M. Krogh kanskje lærer å uttrykke seg litt mer nyansert en annen gang, og så synes jeg vi skal la det være med det. Vi har vel alle en eller annen gang sakt noe uhorvelig dumt?” (Aftenposten 2013: ”klusst”, 2013).

”- Om man reflekterer kort over hvordan småbarnsmødre sin hverdag er, så vet de fleste at det meste av tiden går med til å ta omsorg for barn 24/7, jobb, hjem og øvrig familie. Jeg tror at provokasjonen i hovedsak ligger i tidsklemmen, og at Marthe Krogh sine personlige referanser ikke er et ståsted som kvinner generelt kjenner seg igjen i. Dermed blir også Krogh sin kritikk uberettighet, ufin og uten forbehold. Jeg forstår utmerket godt at mange blir kraftig provosert” (VG 2013: kari_nordmann, 2013).

Kommentarene uttrykket at de har forståelse for intensiteten i debatten, men deltagerne klarer å uttrykke følelser uten å skape hatefullt innhold. *Et hovedfunnet om innhold i Marte Krogh-debatten er at intensitet ikke har sammenheng med hatefulle ytringer.*

Grensen mellom motytringer og kranglete/hatefulle kommentarer er vesentlig i Marte Krogh-debatten. Jeg vil påstå at en motytring i nettdebatt ofte vil oppleves som kritisk, men innebærer motytringen en form for argumentasjon mener jeg det blir for lett å avise den som uvesentlig. Jeg vurderer det slik at noen kommentarer i kommentarfeltet er lettere å registrere som motytringer fordi man forstår argumentasjonen i ytringen. Andre motytringer vil bygge på argumentasjon flere trolig ikke kjenner seg igjen i, og dermed vil flere anse ytringen som støy i debatten. Jeg vil påstå at det er skadelig for normen *”Ytringer møtes beste med motytring”*, hvis man kun kvalifiserer enkelte argumentasjonsrekker som intelligente eller velformulerte nok til å være

⁴⁷ Eksempel: lokalavisa Driva fikk medhold i PFU: <http://m.journalisten.no/story/2343>

relevante bidrag i nettdebatten. Under følger illustrerende eksempler på motytringer som vil være lette å akseptere i Marte Krogh-debatten:

”- Du kan med stort hell kan lese om igjen hva du selv skriver i kommentarfeltet som tilsvar til flere av oss. Jeg ber deg om å gjøre en vurdering av hvordan du fremstår i forhold til hva du forsøker å forsvare” (Aftenposten 2013, ”kari_nordmann”, 2013).

”- Denne debatten burde ikke være en debatt. at en person som har lyktes tillater seg å anbefale andre å trene, burde være ukontroversielt - til og med i her” (Aftenposten 2013, ”Sajber”, 2013).

”- Så mange saklige kommentarer om temaet viljestyrke og trening... Det jeg synes er aller mest oppsiktsvekkende med hele denne saken er hvordan folk bruker dette kommentarfeltet til å rakke ned på og slenge dritt til et menneske.. Dette er mobbing!” (VG 2013, Yvonne Ringnes Nilsen, 10. Januar 2013).

”- Det er blitt slik at man ikke kan kritisere noen som svært dyktige i et eller annet, er rik eller er suksessrik på en annen måte. Gjør man det så kommer det en hel rekke hobbypsykologer og hevder å vite hva din motivasjon for kritikken var. Motivasjonen er da misunnelse og en trang til å håndheve av janteloven. Det er liksom automatikk i det, det er visst umulig være at mennesker med suksess fortjener kritikk for noe de gjør eller sier” (Aftenposten 2013, ”Ulf_Saklig”, 2013).

”- Uansett gidder jeg ikke la meg provosere av Krogh. Hun lever i en annen verden enn meg og er ikke en person jeg forventer skal sette seg inn i andres hverdag. Jeg syns vel heller at det er veldig synd at mannen hennes ikke prioriterer hverdagsaktiviteter med barnet deres, nettopp de tingene som gir god tilknytning til barnet. Bleieskift av små babyer er jo en ypperlig anledning til kommunikasjon og øyekontakt” (Aftenposten 2013, ”Zinatara”, 2013).

”- Har aldri sett maken til kritikk og det er bare på grunn av at Marte er velstående. Folk sier at hun ikke kan uttale seg fordi hun ikke vet noe om hvordan vanlige folk lever. Vel, da er det jommen mange som sitter i styret og i toppstillinger som da ikke burde si noen ting om hva folk som ikke er som dem gjør og har det, i henhold til alle disse sjalue menneskene. Har ikke hørt maken til tull fra en gjeng med nordmenn som følger Janteloven” (Aftenposten 2013, ”Hanne E Donovan”, 2013).

Argumentene i motytringene over er både kritiske og støttende ovenfor Marte Krogh.

Fellestrekket i kommentarene er at de har argumentasjonsrekker som er lette å følge, enten man er enig eller uenig med innholdet. Motytringene holder seg klart til tema, og jeg vil hevde at de inneholder både premiss og konklusjon som har tydelig sammenheng. Flere motytringer i debatten har ikke den samme tydeligheten. Under følger illustrerende eksempler på motytringer som vil være vanskeligere å akseptere som motytring i Marte Krogh-debatten:

”- Denne Marte Krogh kommer ikke tilfeldigvis ut med et album om ikke så lenge....? I og med det står at hun er musiker..... Det er flere måter å skape seg litt blæst om egne prosjekter på ;-) Skape blæst klarte hun i hvertfall, ganske lett faktisk!” (VG 2013, Maria Sibbern, 10. Januar 2013).

”- Alt for mange kvinner glemmer å trene annet enn kjevemusklaturen etter en fødsel. De triller til og fra kaffebarene og nekter å innse det faktum at de legger lettere på seg. Å trene seg stram og fin etter en fødsel kommer både kvinnen selv og mannen til gode” (VG 2013, Håvard Skøyern Solstad, 10. Januar 2013).

”- Herre Gud VG!!! Begynn med avis!!!” (VG 2013, Hans Anton Grønskaag, 12. Januar 2013).

”- ”jobber jo som musiker” ja, det må jo gå dritbra, aldri hørt om kvinnemennesket før. Mannen hennes må jo kjøpe henne litt TV tid på Idol eller noe så hun kan fortsette å lære opp udugelige norske mødre” (VG 2013, Tom Wilhelm Ødegård, 9. Januar 2013).

”- Jeg kaller meg ikke feminist, men definerer likevel [...] Krogh ut fra den primitive ektemann-apen hun har funnet seg. Han er en ufyselig mannsgris med holdninger som hører hjemme på historiens søppeldyng. Og dette kommer fra en som mener feminisme er mannehat” (Aftenposten 2013, ”jayjarn”, 2013).

Jeg har forståelse for at det kan være vanskelig å akseptere de nevnte kommentarene som motytringer. Kommentarene inneholder argumentasjon det er vanskelig å følge, kritiske vinklinger og fordommer. Jeg vil likevel hevde at ytringene kan defineres som motytringer fordi kommentarene viser et forsøk på å argumentere for sin mening. Hvis slike ytringer ikke skal tillates i debatten, eller kun avvises som kringlete kommentarer, sier man implisitt at å ta del i samfunnsdebatten kun er et tilbud for de enkelte. Det er viktig at motytringer i debatten blir anerkjent som nettopp motytringer for at normen om å møte ytringer med motytringer skal fungere. Ved å anerkjenne kommentarer som inneholder argumentasjon som motytringer vil man skape et debattklima der man kan bruke *appellen* ‘Ytringer møtes best med motytringer’ til å diskutere om rasjonale i kommentaren er sterkt eller svakt. Avviser man argumentene som kringel vil jeg hevde at man aviser deler av befolkningen som uintelligente, og det vil jeg ikke bidra til. *Et hovedfunnet om innhold i Marte Krogh-debatten er altså at det er viktig å anerkjenne alle argumenter som motytringer, for at normen om å møte ytringer med motytringer skal være en inkluderende appell.*

Jeg vil hevde at motytringene resulterer i å ta debatten videre, og at de har den viktigste funksjonen i debatten. I VGs kommentarfelt var 18 prosent av kommentarene repliserende, og 82

prosent motytringer. I Aftenpostens debattråd var 10 kommentarer repliserende (6 prosent), mens 149 kommentarer ble markert som motytring (91 prosent) (*resterende 3 prosent er slettet, kranglete og eskplisitt bruk av ytringsfrihet i argumentasjonen*). Repliserende kommentarer resulterer i motivasjon ved at andre støtter ens egen ytring, og gir positive tilbakemeldinger. Jeg vil påstå at motytringer også resulterer i motivasjon. Forskjellen er at motytringer skaper en motivasjon til å argumentere videre for sitt synspunkt og gå i dialog med andre. Jeg tror at deltagerne har et ønske om å bli sosialt akseptert i debatten, og dermed argumenterer for å få andre deltagere til å forstå ens eget synspunkt. I denne prosessen kan man enten bli mer sikker på eget synspunkt, eller få en annen holdning av å lytte til andre. Se følgende dialog i debatten:

1. *"- illsinte feminister er blitt samfunnets nye Presteskap... [...] I samrøre av misunnelse og enerett på sannhet får rike Marte smake kvinnesjalusi. Det er bare Yppersteprestinnene fra FeministTempelet som har lov til å gi råd til landets kvinner - og direktiver til Mennene deres - slik bare Paven...!"* (Aftenposten 2013, "EnMann99", 2013).
2. *"Feminist fordi man ønsker at også far skal ta del i babyens hverdag, trille vogn, skifte bleie, mating osv? Jeg er glad for at jeg har en mann som finner glede i dette"* (Aftenposten 2013, "Barakiel", 2013).
3. *"- nei feminister Barakiel, er de som dikterer hvordan ANDRE skal leve...At du og jeg liker alt du ramser opp er en privatsak og om andre ønsker å innrette seg som oss har ikke vi noe med. Det har heller ikke.....feministene... :)"* (Aftenposten 2013, "EnMann99", 2013).
4. *"- Så hvorfor mener du da at Marthe Krogh har noe med andre småbarnsmødres vekt? [...] Slutt å gi kvinner med noen få kg ekstra komplekser, det er først når fedmen hemmer og skaper helseproblemer at man kan ta grep"* (Aftenposten 2013, "Barakiel", 2013).
5. *"- huhumm Barakiel, har jeg gitt kvinner komplekser synes du...?"* (Aftenposten 2013, "EnMann99", 2013).
6. *"- søk på Marthe Krogh og Jan Haudeman Andersen. Der ser dere for det første at bildet over her er photoshoppet, og dere ser hvorfor ikke ei eneste kvinne misunner Marthe Krogh, med mindre penger er det eneste kriteriet deres for lykke. Mannen ser direkte fæl ut"* (Aftenposten 2013, "Barakiel", 2013).

Jeg vurderer seansen over slik at deltager 1 blir utfordret av deltager 2, og føler han må argumentere mer for sitt syn i kommentar nr. 3. Dialogen fører ikke til enighet, og jeg vurderer det dithen at kommentatorene ble mer sikker på eget standpunkt. Enjolras et al. (2013: 131-132) registrer en lik tendens i sin studie.

”Derimot har debattene oftere en meningsforsterkende enn meningsendrende funksjon. Halvparten oppgir at de ofte blir sikrere på egne meninger etter en debatt. En liten andel (8 prosent) sier at debattene ofte får dem til å endre mening” (Enjolras et al. 2013: 131).

Selv om flertallet i debatten ikke endrer mening, mener jeg at normen om motytringer har en svært relevant funksjon i nettdebatten. ”Barakiel” tar til motmæle mot motytringen til ”EnMann99”, og fører til at debattråden dras videre. Motytringene krever at deltagerne utvikler sine argumenter. *Et hovedfunn i debatten er altså at ønsket om å blir sosialt akseptert fører til økt bruk av argumenter i debatten.*

Øvrige kommentarer til debattråden om Marte Krogh i VG og Aftenposten er at det er stor grad av kvinner som kommenterer saken. Menn som kommenterer får lite aksept for sine kommentarer, fordi kvinner i debatten mener at de har den nødvendige kjennskapen og kunnskapen til problemet med å ha tid til trening i hverdagen. Det er altså der saken treffer det personlige hos deltageren, man får størst motivasjon for å delta. Kvinnene uttrykker at de har mer rett til å delta i debatten. Det virker som at denne debatten engasjerer på landsbasis, og sjargong fra forskjellige dialekter/bokmål er like mye representert. *Et siste hovedfunnet om innhold i Marte Krogh-debatten er at nettdebatter som treffer på et personlig plan, gir større motivasjon for deltagelse enn tematiske debatter.*

Oppsummering av Marte Krogh-debatten

Utvalget av kommentarfelt i VG og Aftenposten viser at caset ”Marte Krogh-debatten” i størst grad inneholder motytringer, og at det er få kommentarer i kategorien krangel eller slettet innhold i debattene. Analysen viser at normen om motytringer er tilstede i nettdebatten også i saker der enkeltpersoner utgjør tema for en sårbar nyhetssak. Motytringene i debatten er et uttrykk for at deltagerne tørr å ytre det de mener, og de forskjellige meningene resulterer i å dra debatten videre. Jeg vil hevde at utfordringen ligger i å gjøre *appellen* ‘Ytringer møtes best med motytringer’ til en inkluderende appell. Analysen av Marte Krogh-debatten viser at debattantene er opptatt av å bli sosialt akseptert i kommentarfeltet for sitt syn, og at dette bidrar til økt bruk av argumentasjon i nettdebatten. Det er vesentlig at deltagere i debatten, og befolkningen utenfor anerkjenner motytringene som nettopp motytringer, slik at resonnementene kan bli møtt åpent istedenfor å bli avfeid som støy i debatten.

5. Drøftingskapittel

Kapitlet har som formål å sammenligne resultater fra analysen av Ytringsfrihetsbarometeret (2013) med resultater fra case-utvalget, og binde empiri til teori fra kapittel 2. Jeg vil systematisere kapitlet ved at jeg først sammenligner resultater fra analysen gjennom metoden ”The constant comparative method” (Hjerm, Lindgren 2011: 88). Deretter vil jeg drøfte resultater opp mot hovedtrekk fra teori i kapittel 2. Hovedtrekk fra empiri og teori skal svare til problemstillingen ”*Hvordan fungerer appellen ‘Ytringer møtes best med motytringer’ i norske nettdebatter?*”.

5.1 Komparativ analyse av ytringsmot og ytringsvilje

Strukturen for delkapitlet vil bygges opp etter fire steg beskrevet av Hjerm, Lindgren (2011) som relevante trinn i metodeverktøyet ”Constant Comparative Method” (se 3.2.3 for detaljert beskrivelse). Analysen vil bygge på resonnementer i analysen av Ytringsfrihetsbarometeret (2013) og case-utvalget. Første steg i metoden er å skape provisoriske kategorier basert på analysematerialet. De provisoriske kategorier er ment for å kategorisere innholdet slik at den komparative analysen kan bygge på systematiserte hovedtrekk i fra analysematerialet. Deretter rendyrkes kategoriene for å finne tydelige mønstre i analysematerialet. Kategoriene vurderes så opp mot hverandre for å kartlegge forholdet mellom kategoriene. Avslutningsvis vil jeg forsøke å formulere en overordnet struktur for funnene i analysematerialet.

5.1.2 Provisoriske kategorier

Analysen av case-utvalget viste i hovedtrekk at ytringsmotet kan være stort uavhengig av antall deltagere i et kommentarfelt, men at ytringsviljen er betinget av flere faktorer. Blant annet viser analysen at antall deltagere, identifikasjon av deltagere og kunnskap til tema har betydning for ytringsviljen blant deltagerne. Analysen viser at ytringsmot inntreffer ofte, og at det er svært lite hat og hets i kommentarfeltene. Analysen viser også at sosial motivasjon har stor påvirkning på deltagerens ytringsvilje. Deltagere i sosiale kommentarfelt viser liten interesse for interaksjon med andre deltagere, og skaper en utfordring for normen om motytringer i kommentarfeltet. I sosiale kommentarfelt spiller deltagerne på hverandres kommentarer. Jeg vil påstå at motytringer i debatten motiveres av et ønske om å bli sosialt akseptert for eget synspunkt, og dermed øker bruk av argumentasjon i ytringene. Jeg mener det er hensiktsmessig å ta med følgende

provisoriske kategorier fra analysen av case-utvalget:

- Utvalget viser at ytringsviljen varierer avhengig av flere faktorer
- Utvalget viser at ytringsmotet er fremtredende og konsistent
- Utvalget viser at motytringer motiveres av sosiale faktorer, og at et kommentarfelt således kan registreres som sosialt eller usosialt.
- Utvalget viser at motytringer bør anerkjennes som motytringer uavhengig av sterk eller svak argumentasjon i kommentaren.

Analysen av ytringsfrihetsbarometeret 2013 konkluderte i hovedtrekk som viste til at befolkningen i Norge opplever høy grad av ytringsfrihet. 82 prosent mener de kan utrykke sine meninger helt fritt, og 69 prosent mener det er stor takhøyde for avvikende meninger. 3 av 4 av befolkningen mener at det er viktig at ytringsfriheten står sterkt, selv om den kan oppfattes som krenkende for enkelte grupper. 1 av 3 mener at Internett og sosiale medier gjør at de kan ytre seg friere, men 1 av 6 har opplevd at deres egen ytring har ført til at de har blitt trakassert. Resultatet viste også tydelig at de samfunnsaktive opplevde viktigheten av ytringsfrihet og ytringsfrihet på Internett som viktig. Fra ytringsfrihetsbarometeret er det hensiktsmessig at jeg tar med meg følgende tendenser videre som provisoriske kategorier:

- Befolkningen opplever å kunne ytre seg fritt.
- Befolkningen mener det er rom for avvikende meninger.
- Sosial aktivitet i samfunnet korrelerer med opplevelsen av at ytringsfriheten er viktig.

5.1.3 Raffinering og rendyrkning av kategorier

For å finne mønstre i de provisoriske kategoriene og utfylle hva de innebærer har jeg systematisert hovedfunnene i fem rendyrkede kategorier. Kategoriene er 1. *Ytringsfrihet*, 2. *Ytringsmot*, 3. *Ytringsvilje*, 4. *Trakassering og hat* og 5. *Samfunnsaktivitet og sosialitet* (tabell 5.1.3).

Tabell 5.1.3: Hovedtrekk fra analysematerialet i kapittel 4: *Ytringsfrihet, ytringsmot, ytringsvilje, trakassering og hat og samfunnsaktivitet og sosialitet.*

	Ytringsfrihetsbarometeret	Case-utvalg
Ytringsfrihet	Befolkningen opplever ytringsfrihet.	Ytringsmot er en indikasjon på ytringsfrihet i kommentarfeltet.

Ytringsmot	Befolkningen mener det er viktig å bevare ytringsfrihet selv om den kan oppleves krenkende. - Befolkningen mener det er rom for avvikende meninger.	Det er overvekt av motytringer med argumentasjon i nettdebatt. - Det er viktig å anerkjenne motytringer som motytringer.
Ytringsvilje	Omtrent 1/3 av befolkningen mener de kan ytre seg uten å bli stemplet.	Befolkningen deltar i liten grad i nettdebatt, og viser liten ytringsvilje.
Trakassering og hat	15 % mener egen ytring har ført til trakassering.	Kommentarfeltet viser få slettede og kramlete kommentarer.
Samfunns – aktivitet og sosialitet.	Høy samfunnsaktivitet korrelerer med opplevelse av at ytringsfrihet er viktig.	Motytringer motiveres av sosiale faktorer, og deltageren påvirkes av et sosial/usosial nettdebatt.

5.1.4 Kartlegging og forhold mellom kategorier

Jeg vil hevde at kategori 1 *”Ytringsfrihet”* viser en sammenheng i resultatet fra Ytringsfrihetsbarometeret 2013 og case-utvalget. Befolkningens svar om opplevelse av ytringsfrihet i samfunnet står i sammenheng med debattantenes bruk av motytringer i nettdebattene. Selv om argumentasjonen i stor grad ikke nevner ytringsfrihet spesifikt, har analysen vist at ytringsansvar og ytringsfrihet ofte er rasjonale bak kommentarene. Under følger illustrerende eksempler fra romfolk-debatten i Dagbladet 2012.

”- Hvorfor velger dere å bruke ytringsfriheten deres til å være spydige? Jeg applauderer din, Mefisto Hansen og alle andres ytringsfrihet, ellers hadde jeg jo ikke hatt noen å diskutere med. Men hvorfor bruker dere den ikke til å fremlegge synspunkter på, istedet for å være nedlatende og arrogant? En såkalt DISKUSJON” (Dagbladet 2012, ”tigermamma”, 2012).

”- Vi bruker ikke ytringsfriheten for å være spydig. Tvert imot, vi bruker ytringsfriheten for å si ifra mot dine hatske ytringer. Man bør tenke seg om før man slenger dritt om folk eller trækker på andres tro” (Dagbladet 2012, ”Intoleranse”, 2012).

Den første kommentaren henviser til at ytringsfriheten skal brukes til å fremlegge synspunkter på en saklig måte, og ikke bidra til arroganse i nettdebatten. Den andre kommentaren viser sammenheng mellom ytringsfrihet og ytringsmot. Jeg mener dette illustrerer at begrepene hører sammen. Det er nødvendig at befolkningen opplever ytringsfrihet for å kunne utøve ytringsmot. Jeg registrerer også en vesentlig forskjell. Det at befolkningen opplever stor grad av ytringsfrihet i samfunnet gjør at det blir vanskeligere å akseptere at redaksjonen kan redigere debattene. Samtidig som begrensingen av ytringsfrihet i kommentarfeltet oppleves som trygt for noen debattanter, vil det oppleves som urettferdig for debattanter som får sine kommentarer fjernet. Se følgende eksempel fra debatten om romfolk i Dagbladet:

”- Hvorfor skulle vi ”fjernes” mener du? Fordi vi mener noe annet enn deg???”
(Dagbladet 2012, ”tigermamma”, 2012).

”- Er det ikke bare å ikke svare og la kommentarene stå der ubesvart til de blir fjernet av dagbladet?” (Dagbladet 2012, ”starkiller”, 2012).

Den første kommentarer viser til at det oppleves urettferdig, mens den nederste kommentaren viser tillitt til at Dagbladet sletter en upassende kommentar. Ytringsfrihetsbarometeret (2013) viser at 28 prosent mener at media legger til rette for kontroversielle synspunkt. Dette tallet representerer ikke nettdebatten konkret, men tallet representerer befolkningens tillit til media. I teorikapitlet henviser Strømmen (2013) til at det er fornuftig at redaksjonen har denne makten. ”Ytringsfriheten gir ikke verken redaktører eller andre en plikt til å videreformidle disse ytringene” (Strømmen 2012: 76). Redaksjonen vurderer ytringer i nettdebatten opp mot norsk lovverk, men også i forhold til andre normer for redaksjonell frihet. Jeg vil hevde at selv om det er samsvar mellom ytringsfrihet og ytringsmot i nettdebatten, kan det oppleves som vanskelig for noen debattanter at ytringsfrihet i nettdebatten er betinget av hva redaksjonen tillater.

Jeg mener kategori 2 ”Ytringsmot” viser sammenheng mellom Ytringsfrihetsbarometeret 2013 og case-utvalget. I Ytringsfrihetsbarometeret (2013) svarer befolkningen at ytringsfriheten bør gjelde selv om ytringer kan oppfattes som krenkende for andre. I case-utvalget registrerer jeg stort ytringsmot i form av motytringer med argumentasjon for enge meninger. Deltagerne i nettdebatten viser at de er opptatt av at andre deltagere argumenterer for sitt syn, og jeg vurderer det dithen at deltagere med argumenter oppnår høyere status i kommentarfeltet. Under følger illustrerende kommentarer fra case-utvalget.

”- Du er en av de jeg synes det er greit å være uenig med, for du argumenterer, Og det er bra!!” (Dagbladet 2012, ”Mefisto_Hansen”, 2012).

”- Jeg leste dine innspill og kjøpte argumentene for hvorfor man bør hjelpe disse. Så takk for opplysningen” (Dagbladet 2012, ”RitaRev”, 2012).

”- Og om 90% er sant, men 10% er svakt ved argumentet, ja da er det de 10%ene man skal fokusere på, utelukkende” (Aftenposten 2013, ”MT”, 2012)

Kommentarene viser til en selvjustis blant debattdeltagerne hvor ytringsmot i form av argumentasjon anses som viktig. Resultatet står i sammenheng med studien til Baldersheim (2009), som finner at selvjustis blant deltagere har en læringseffekt på de som ønsker å bli lest av mange. Både resultatet fra Ytringsfrihetsbarometeret 2013 og case-utvalget viser at det bør

være rom for kontroversielle synspunkt, men at ytringene bør argumenteres for. Jeg vil hevde at selvjustis blant deltagere bidrar til at appellen *"Ytringer møtes best med motytring"* har et godt grunnlag for å fungere. Slik analysen om Marte Krogh-debatten viser er det likevel nødvendig å anerkjenne motytringer som nettopp motytringer, slik at appellen oppleves inkluderende for alle i debatten. Jeg vil hevde at å anerkjenne argumenter for å være argumenter, uavhengig om man er enig, vil skape læringseffekten beskrevet av Baldersheim (2009) og bedre innholdet i debatten.

I kategori 3 *"Ytringsvilje"* vil jeg hevde at Ytringsfrihetsbarometeret 2013 og case-utvalget er gir resultater som forklare lav deltagelse i nettdebatt. I Ytringsfrihetsbarometeret (2013) svarer 27 prosent at de er enige i at "Jeg kan ytre meg om hva jeg vil uten å bli stemplet og fordømt av storsamfunnet", og verken utdanningsnivå, bosted, samfunnsdeltagelse, verdiorientering eller politisk ståsted har signifikant innvirkning på resultatet. Jeg mener at frykt for å bli stemplet for sine ytringer kan utgjøre en fare for at appellen *"Ytringer møtes best med motytring"* skal fungere. Normen om motytring krever at befolkningen deltar. I case-utvalget kommenterer flere det å dømme andre for ytringer:

"Du må selvsagt gjerne fortelle om seg selv og dine valg, men du utviste et svært dårlig skjønn i det å kategorisk mene om/dømme andre kvinner på et generelt grunnlag"
(Aftenposten 2013, "kari_nordmann", 2013).

"Man har lov til å svare på Marthe Kroghs uttalelser uten å bli stemplet som feit, fattig og misunnelig" (Aftenposten 2013, "Baluba", 2013).

Likhet mellom Ytringsfrihetsbarometeret 2013 og case-utvalget når det gjelder ytringsvilje er altså forholdet mellom ytringer og frykt for å bli stemplet. Jeg vurderer det slik at de som deltar i nettdebatten ikke opplever frykt, men kommenterer at de må få argumentere uten å bli stemplet.

Kategori 4 *"Trakassering og hat"* viser til likhet mellom befolkningens svar om lav opplevelse av at egen ytring har ført til trakassering i Ytringsfrihetsbarometeret 2013, og at resultatet fra case-utvalget viser liten eller ingen grad av hets og hat i nettdebattene. Undersøkelsen viser at 15 prosent opplever at egne ytringer har ført til å bli truet eller trakassert, mens 3 prosent har opplevd at ytringer har ført direkte til vold (Ytringsfrihetsbarometeret 2013). Analysen av case-utvalget viser i motsetning at det er takhøyde for kontroversielle ytringer der de argumenterer. Jeg vil hevde at analysen av case-utvalget peker i retning av at debatten er åpen for ulike meninger. Under følger en illustrerende kommentar fra romfolk-debatten i Dagbladet:

”- Meget kloke ord igjen! Du er et godt eksempel på at det går an å ha andre meninger om dette uten å bruke hatretorikk og utskjelling. :-)” (Dagbladet, ”Mefisto_Hansen”, 2012).

”- Enig! Det er fint at han står fram på denne måten, med konstruktive forslag. Man kan være enig eller uenig med ham, men slike mennesker trenger vi flere av!!” (Dagbladet, ”Guest”, 2012).

Jeg vil hevde at nettdebattklimaet i kommentarfelt under nyhetssaker på Internett bør oppleves som et sikkert sted å ytre seg, både fordi redaksjonen er pliktig å redigere bort kommentarer med hatefullt innhold og fordi flere av deltagerne i nettdebatten viser stor åpenhet. Jeg har likevel stor forståelse for at flere kan oppleve en frykt for å gå inn i debatten, fordi nettdebatten i offentligheten har et dårlig rykte. Av case-utvalget vil jeg vurdere det slik at man får større aksept for sin ytring hvis man bli i nettdebatten og argumenterer for den, enn hvis man forlater debatten etter en kommentar. Jeg vil påstå at likhet mellom Ytringsbarometeret 2013 og case-utvalget viser at få opplever taksering på bakgrunn av sin ytring, selv i nettdebatter med sårbare tema.

I kategori 5 *”Samfunnsaktivitet og sosialitet”* vil jeg dra frem resultatet fra

Ytringsfrihetsbarometeret 2013 som viser samsvar mellom høy samfunnsaktivitet og opplevelse av at ytringsfrihet er viktig. Man kan vurdere det slik at den delen av befolkningen som opptrer i flest sosiale sammenhenger vurderer ytringsfrihet som viktigere enn andre. I case-utvalget registrerer jeg at sosialt samspill har stor påvirkning på ytringsvilje i kommentarfeltet. Jeg vurderer det dithen at likheten mellom Ytringsfrihetsbarometeret 2013 og case-utvalget er at sosiale faktorer spiller inn på ytringsfrihet og ytringsvilje. Case-utvalget viser både at ytringsvilje kan være tilstede der det er sosialt samspill i kommentarfeltet, og i usosiale kommentarfelt. Fellestrekket mellom kommentarfeltene er likevel at sosiale forhold har betydning for om deltageren blir i debatten og er interessert i et samspill med andre deltagere. Jeg vil hevde at sosiale forhold gjør deltagerne mer engasjert i debatten. Resultatet stemmer overens med resultater Prebensen (2010) og Nyre et al. (2011) finner i sin forskning.

5.1.5 Formulering av en overgripende struktur

Ved å sammenligne Ytringsfrihetsbarometeret 2013, og case-utvalget av nettdebatter har jeg registrert fem hovedtrekk som svarer til problemstillingen i masteroppgaven. Det er opplevelser av ytringsfrihet, ytringsmot, ytringsvilje, lite hatefullt innhold og sosialitet (*tabell 5.1.5*) blant deltagere i nettdebatt som setter strukturelle rammer for at normen om motytring fungerer.

Appellen ”Ytringer møtes best med motytringer” kan sies å fungere fordi det er ytringsfrihet i Norge, og fordi opplevelsen av å kunne ytre det man vil er stor. Det er viktig at ytringer som er avvikende fra majoriteten i befolkningen blir møtt åpent i dialog og debatt med andre. Selv om ytringsviljen til å delta i nettdebatt blant befolkningen generelt er lav, finner jeg likevel stor grad av ytringsmot blant de som deltar. Resultatet viser at det er lite hatefullt innhold i nettdebatten fordi deltagerne benytter motytringer i større grad enn å replisere andres meninger, og fordi bruken av argumentasjon er avgjørende for om de andre vurderer kommentaren som vesentlig. Det kan virke som at argumentasjon er avgjørende for å bli sosialt akseptert av andre deltagere, og at sosiale normer spiller inn på at appellen ”Ytringer møtes best med motytringer” kan fungere. Jeg vurderer resultater fra Ytringsfrihetsbarometeret 2013 og case-utvalget slik at forholdene ligger til rette for at normen om motytringer kan fungere i norske nettdebatter. Et gjentakende mønster er likevel at ytringsviljen blant befolkningen bør økes.

Tabell 5.1.5: Overgripende struktur i analyse materialet; *Ytringsfrihet, ytringsmot, ytringsvilje, hatefulle ytringer og sosialitet.*

Ytringsfrihet	Det er opplevelse av stor ytringsfrihet i Norge.
Ytringsmot	Ytringsmot vises gjennom bruk av argumentasjon i motargumenter.
Ytringsvilje	Befolkningen deltar i liten grad i nettdebatt, men ytringsmotet er stort blant de som deltar.
Hatefulle ytringer	Debattklima preges av lite hatefullt innhold.
Sosialitet	Argumentasjon er avgjørende for å bli sosialt akseptert av andre deltagere.

5.2 Drøfting av empiri og teori

I delkapitlet vil jeg se hovedtrekk fra analysen opp mot resonnementer fra teoridelen i masteroppgaven. Jeg vil drøfte antagelsen om deltagerønske i befolkningen, hatefullt innhold i nettdebatten, demokratisk verdi av moderering og selvjustis opp mot hovedtrekkene fra analysen. Resultatet av analysen svekker hypotesen om ”ekkokammer” i nettdebatten, og den svekker også den seiglivede myten om at nettdebattene består av hets og hat. Jeg vil stille spørsmål ved om de mange påstandene nettdebattens innhold i den offentlige debatten faktisk bidrar til å svekke deltakelsen og dermed nettdebattens betydning som arena for debatt og deliberasjon.

5.2.1 Ytringsvilje: Vil du delta?

I teorikapitlet siterer jeg Prebensen (2010) som viser til en undersøkelse av NRK/Synovate fra 2010 som viser at kun 7 prosent av befolkningen skriver en kommentar i nettaviser månedlig. I utvalget av seks nettdebatter imasteroppgaven var det 436 deltagere, som til sammen skrev 1778 kommentarer. I seks nettdebatter mener jeg det viser stor ytringsvilje og god deltagelse. Vi ser derfor at enkeltsaker kan oppleve stor deltagelse, men at deltagelsen i kommentarfelt blant befolkningen generelt er lav. Det er viktig å understreke at ytringsmot og ytringsvilje i befolkningen ofte er stort både på fysiske og virtuelle møteplasser. ”En av tre diskuterer politikk og samfunn på nettet. Facebook er den største arenaen for slik debatt” (Enjolras et al. 2013: 148). Dilemmaet er derfor ikke hvorfor befolkningen ikke vil delta, men hva som gjør at ytringsviljen i kommentarfelt er lav. Enjolras et al. (2013) finner at nettdebatten i hovedsak består av menn, og at gjennomsnittsalderen er høy. På Facebook er derimot kvinner like aktive som menn, og yngre er mer aktive enn eldre (Enjolras et al. 2013: 148). Jeg mener at det indikerer at plattformens rykte har stor betydning for deltagelse. Det vil være interessant å se debattråder på andre sosiale medier for caseutvalget i min masteroppgave. For eksempel, hvordan var tonen i debatten rundt Marte Krogh på Facebook, Twitter og Instagram i forhold til tonen i nettdebattene? Jeg tror tonen ofte vil være hardere i disse kanalene, men at deltagelsen fortsatt er stor fordi plattformen ikke er kritisert for hatefullt innhold i like stor grad som kommentarfeltene. Masteroppgaven underbygger igjen tidligere forskning som slår fast at nettdebatten ikke er så ille som sitt rykte, og jeg tror deltagermønsteret vil endres hvis dette kommuniseres tydeligere. For å endre handlinger og holdninger til nettdebatten, må befolkningens kjennskap til dens faktiske innhold økes.

5.2.2 Hatefullt innhold: Er vi bekymret for å delta?

I teorikapitlet siterer jeg meningsyttere som viser til at nettdebatten består av hat og hets. Magne Lindholm argumenter for at nettdebattene er lavstil, og består av personsjikaner (Lindholm 2006: 7-8). I tillegg siterer jeg forskning som viser at nettdebatten er bedre enn sitt rykte. Skogerbø (2008) og Winsvold (2009) viser at innleggene i nettdebatter de har analysert i stor grad ikke har negative trekk, at argumentasjonen ikke er verken irrasjonell eller lettvin og at dårlige argumenter blir ikke stående uimotsagt. I min analyse er det kun 4 prosent av alle de 1778 kommentarene som er slettet på bakgrunn av hatefullt innhold eller markert som krangel.

En faktor til lav deltagelse i nettdebatten kan være frykt for å bli utsatt og hatefullt innhold. I Aftenposten 5. november skriver kommentator Erik Tornes at flere personer ikke tar kontakt med aviser fordi de frykter for reaksjoner i kommentarfelt hvis de selv blir omtalt⁴⁸. Argumentasjonen blir ofte benyttet for å understreke at redaksjoner bør kreve identifikasjon av sine debattdeltagere. Men flere mener også at identifikasjon gjør det farlig å diskutere vanskelige tema under fullt navn. Når nettdebatten i størst grad består av argumentasjon, og 4 av 5 av befolkningen mener de kan uttrykke seg fritt, mener jeg igjen at det er nettdebattens rykte som gjør at folk ikke vil delta i debatten. Jeg tror ryktet også påvirker om du vil assosieres med debatten, for ser vi til forskningsresultatene er det liten grunn til å være redd for å inntre i kommentarfeltene.

5.2.3 Moderering: Er det rom for å være uenig?

I teorikapitlet siterer jeg forskning fra Nanna Baldersheim (2009) som argumenterer for at moderering skaper et trygt og godt debattklima hvor flere vil våge og ytre seg. Fra motsatt side argumenteres det for at moderering skaper en uordnet kronologi i debattinnleggene, noe som påvirker om deltagerne ønsker å være aktive i nettdebatten. I caseutvalget av nettdebatter i min masteroppgave mener jeg at synlig moderering ikke utgjør en stor fare for meningsinnholdet i nettdebatten. Ofte vil en kommentar som følger en slettet kommentar henwise til at ytringen man kom med ble slettet, og at man vil forsøke å omformulere seg. Jeg mener derfor at synlig moderering ikke påvirker negativt, og gir en garanti om at innholdet i debatten ikke bryter med straffelovens paragrafer om hatefullt innhold. Jeg mener likevel at det er problematisk når redaksjonen modererer debattene i skjul. Det er viktig at redaksjonen viser antall slettede kommentarer for å ufarliggjøre nettdebatten, og i åpenhet vise at kommentarer som bryter med debattreglene ikke får stå på trykk. I den største romfolk-debatten i caseutvalget (Dagbladet 2012) viser synlig moderering at 5 prosent av innholdet i debattråden var slettet. Ved åpen moderering kan befolkningen få kjennskap til at nettdebatten har liten grad av hatefullt innhold, mens usynlig moderering underbygger spekulasjoner om stor grad av hets i debattrådene.

Caseutvalget viser at det er rom for å være uenig i nettdebatten, uten at ytringen er hatefull. Modereringen bør likevel være en del av nettdebatten, fordi den gjør et skille mellom kontroversielt innhold og hatefullt innhold. Ytringer som bryter med loven hører ikke hjemme i debatten og skal slettes av redaksjonen, men det bør skje åpenlyst slik at befolkningen ser at dette

⁴⁸ Aftenposten: http://www.aftenposten.no/meninger/kommentarer/Farvel_-anonymitet-7363457.html

ikke utgjør størst andel av innholdet. Caseutvalget viser at appellen ”Ytringer møtes best med motytringer” fungerer i nettdebatt nettopp fordi deltagerne gir argumenter for ulike standpunkt.

5.2.4 Selvjustis: Er debattdeltagere digitale nabokjerringer?

I teorikapitlet siterer jeg forskning av Nanna Baldersheim (2009) som viser at selvjustis blant debattdeltagerne skaper et klima hvor det lønner seg og være saklig hvis man vil bli lest. Den argumentasjonen understreker at det vil være mer naturlig at debattdeltagerne modererer hverandre enn at redaksjonen går inn og modererer ”med makt”. Analysen av caseutvalget viser at normen om motytringer står i sammenheng med selvjustisordningen. Den store andelen motytringer med argumentasjonsrekker viser at flertallet av debattdeltagerne søker å bli akseptert for sine kommentarer. Jeg tror selvjustisordningen er fremtredende fordi deltagerne har en egen sosial motivasjon for å bli akseptert. Hvis du aksepteres vil folk debattere med deg, mens man ikke ønsker å gå i diskusjon med useriøse deltagere. Analysen viser dermed at nettdebattene har tilstedeværelse av digitale nabokjerringer. I rollen som digitale nabokjerringer krever debattdeltagerne at med-debattantene argumenterer for sine ytringer. Men de digitale nabokjerringen har ikke lik argumentasjon, og de er ikke nødvendigvis enige med hverandre. Derfor kan man si at nettdebattens funksjon som ”ekkokammer” svekkes. Det samme finner Enjolras et al. (2013) i sin forskning av nettdebatter. ”Funksjonen som «ekkokamre», der man ikke møter motforestillinger, er overdrevet [...] Mange møter motstand og lærer noe nytt av nettdebatter” (Enjolras et al. 2013: 148).

Selvjustis blant debattdeltagerne fører til egen motivasjon for å argumentere. I case-utvalget var det tydelig skille mellom sosiale debatter der argumentasjonsrekkene dro debatten videre, og usosiale kommentarfelt der man ikke fikk respons på sin kommentar. Det underbygger at det oppstår størst debatt der deltagerne spiller motytringer opp mot hverandre. De digitale nabokjerringene bør heller refereres til som vanlige debattdeltagere, fordi overvekten av deltagerne sier i fra og argumenterer for sitt syn. De digitale nabokjerringene skaper bredde i debatten. Vi trenger derfor ikke etterlyse digitale nabokjerringer i debatten, de er allerede tilstede.

5.2.5 Er nettdebatten bedre enn sitt rykte?

Forskningsresultatene fra masteroppgavens analyse motsier toneangivende debattanter på feltet. Flere kommentarer i debatten om nettdebatt er sentrert rundt påstanden om at innholdet er

hatefullt. I 2006 var det Magne Lindholm som argumenterte for at nettdebatten opererer i lavstil, og inneholder sterke innslag av personangrep. Lindholm argumentere spesielt for at saklighetsnivået i mindre, saksorienterte diskusjonsgrupper var langt høyere enn i debattene i de brede mediene (Lindholm 2006: 7-8). I 2009 var det professor Bernt Hagtvat som argumenterte for at nettdebatten var et samfunnsskadelig avfallsprodukt⁴⁹. I 2011 var Erik Newt på banen og oppfordret de store avisene til å legge ned kommentarfeltene sine fordi nettdebatten var blitt en sump⁵⁰. Kritikken har også blitt møtt med motkritikk om at kritikken av nettdebatten er unyansert og at den fremføres av dem som sjelden eller aldri selv deltar i nettdebatter⁵¹.

I arbeidet med masteroppgaven har jeg selv vært oppmerksom på kritikken. Jeg gikk inn i analysen med en forventning om at det sårbare utvalget av nyhetssaker ville påvise at nettdebatten bestod av hatefulle ytringer. Et sentral problemstilling er om de mange påstandene om nettdebattens hatefulle innhold i den offentlige debatten faktisk bidrar til å svekke samfunnets inntrykk av nettdebatten, uten at man selv har tatt del i den eller undersøkt om påstandene faktisk stemmer. Jeg tok meg selv i å bli overasket da analysen viste at av alle 1778 kommentarer i debatten om romfolk, samer og Marte Krogh var kun 4 % av innholdet slettet eller markert som kringel. Det er et problem hvis kun innholdet i disse kommentarene blir kommunisert bredt i debatten om nettdebatt. Jeg frykter at den kommunikasjonen i stor grad er med på å svekke deltakelsen og dermed nettdebattens betydning som arena for debatt og deliberasjon i Norge.

Mine forskningsresultater er ikke unike. Jeg ser stor likhet mellom mine funn og hva Marte Winsvold fant i sin doktoravhandling om nettdebatter (2013). Hun ble også overrasket over at det var mye tilsvar, selv om det var i debatter som i utgangspunktet ikke var «sårbare» etter min definisjon. Det underbygger at det er god argumentasjon i kommentarfeltet uavhengig av tema i nyhetssaken. Forskning fra Eli Skogerbø og Marte Winsvold (2011) og Karoline Andrea Ihlebæk (2008) har spesielt vært viktige kilder for å vise nettdebattens faktiske innhold. Ytringsfrihetens hovedbegrunnelser er å tørre å være uenig, og ha muligheten til å ytre kontroversielt innhold. 83 prosent av innholdet i nettdebattene gjør nettopp det. Jeg mener derfor at nettdebattene har stor

⁴⁹ Dagbladet: <http://www.dagbladet.no/2009/02/03/kultur/tekno/nettsamfunn/internett/nettdebatt/4671103/>

⁵⁰ Klassekampen: <http://klassekampen.no/59148/article/item/null/kommentarfelt-farvel>

⁵¹ Aftenposten: http://www.aftenposten.no/meninger/kommentarer/Farvel_-anonymitet-7363457.html

betydning som arena for diskusjon i samfunnet. Både medier og samfunnet er tjent med at nettdebatten får sitt fortjente rykte, og derfor bør forskningsresultater få større plass i debatten.

6. Avslutningskapittel

Masteroppgaven stiller spørsmålet ”*Hvordan fungerer appellen ‘Ytringer møtes best med motytringer’ i norske nettdebatter?*”. I innledningskapitlet viser jeg til inntrykk fra juss, presse og organisasjonsliv i Norge om at ekstreme ytringer på nett møtes best med motytringer, ikke nye paragrafer i straffeloven mot hatefulle ytringer. Masteroppgaven viser at normen om motytringer har forutsetninger for å fungere, fordi nettdebatten i stor grad består av motytringer med høy grad av argumentasjon. Fokuset bør være å skape større ytringsvilje og deltagelse i nettdebattene, slik at flere meninger danner grunnlaget for innholdet i nettdebatten. I oktober i 2013 ble en viktig dom felt i menneskerettsdomstolen i Strasbourg i Frankrike. Delfi, en nettavis i Estland, ble dømt fordi de ikke slettet kommentarer som tydde til uttrykk som «fucking shitheads» og «assholes»⁵². Når menneskerettighetsdomstolen nå støtter at hatefulle kommentarer kan straffes, kan det utgjøre fare for at normen om motytringer kan møte et mer restriktivt miljø. Når nettavisene kan bli dømt for innhold i kommentarfeltet, vil noen redaksjoner bli mer restriktive i hva de tillater av innhold. Spørsmålet er om ytterligere paragrafer i straffeloven vil innskrenke ytringsfriheten.

Flere opplever også at nettavisers overgang til krav om identifikasjon av deltagere vil innskrenke ytringsfriheten. Aftenposten var sist ute 5. november 2013 med beskjed om at deres kommentarfelt nå vil kreve identifikasjon av deltagere⁵³. Jeg mener likevel at dette ikke bør settes i sammenheng med dommen i Strasbourg. Jeg tror ikke innskrenking av ytringsfriheten gjennom nye lover er aktuelt i Norge, og jeg tror identifikasjon av deltagere i debatten er sunt. Et viktig poeng er at deltagerne er vant med å operere under fullt navn som en konsekvens av bruken av sosiale medier.

Masteroppgavens fokus på ytringsfrihet, ytringsvilje og ytringsmot har dannet et godt grunnlag for å skape et tankedokument som kan bidra til å skape nytt liv, og utvikle bredde og nye

⁵² Aftenposten: <http://www.aftenposten.no/kultur/Ny-dom-Nettavisers-kan-dommes-til-boter-for-hets-i-kommentarfeltet-7342347.html>

⁵³ Aftenposten: http://www.aftenposten.no/meninger/kommentarer/Farvel_-anonymitet-7363457.html

meningsutvekslinger i debatten om nettdebatt. Fokuset på ytringsfrihet i nettdebatt har resultert i økt kunnskap om hvor grensen for ytringsfrihet går, og hvem som avgjør hvor grensen trekkes. Det er forholdet mellom norsk lov og redaksjonelle vurdering som avgjør hvilke kommentarer som blir publisert i nettdebatten. Fokuset på ytringsvilje viser gjennom analysen at befolkningen generelt deltar i liten grad i nettdebatt, men at nettdebattens deltagere har stort ytringsmot. Fokuset på ytringsmot har vist at ytringsmotet i befolkningen generelt synes å være høyt, og at tilstedeværelsen av ytringsmot i nettdebatt er veldig høy. Resultatet av analysen viser at appellen ”*Ytringer møtes best med motytringer*” fungerer nettopp fordi det er størst bruk av argumentasjonsytringer i kommentarfeltet. Fokuset i debatten om nettdebatten bør derfor ha et perspektiv på å rekruttere flere til å delta i nettdebatten, istedenfor et feilaktig fokus på at nettdebatten kun består av hat og hets. Masteroppgaven konkluderer med at normen om motytringer fungerer i kommentarfelt under nyhetssaker i norske medier, og at de digitale nabokjerringene er tilstede i nettdebatten.

Mitt ønske er at masteroppgavens resultater vil stimulere til videre samtale i debatten om nettdebatt. For å endre handlinger og holdninger til nettdebatten, må man øke befolkningens kjennskap til medienes kommentarfeltets faktiske innhold. Nettdebatten er bedre enn sitt rykte.

Litteraturliste

Bøker

Enjolras B. (2013) *Liker - liker ikke: sosiale medier, samfunnsengasjement og offentlighet*, Oslo: Cappelen Damm akademisk.

Gentikow, Barbara (2005) *Hvordan utforsker man medieerfaringer? Kvalitativ metode*. Kristiansand: IJ-Forlaget.

Grønmo, Sigmund (2004) *Samfunnsvitenskaplige metoder*, Bergen: Fagbokforlaget.

Hjerm, Mikael og Lindgren, Simon (2011) *Introduksjon til samfunnsvitenskaplig analyse*. Oversatt av: Einar Blomgren. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Jenkins H and Thorburn D. (2003) *Democracy and new media*, Cambridge, Mass.: MIT Press.

Strømmen Ø. (2012) *Det mørke nettet*, Oslo: Cappelen Damm.

Sunstein CR. (2007) *Republic.com 2.0*, Princeton: Princeton University Press.

Doktorgrad

Winsvold M. (2013) *Lokal digital offentlighet*, Oslo: Unipub.

Internett

Civita (2012) Ytringsfrihet for rasister, Civita: <http://www.civita.no/2012/04/18/ytringsfrihet-for-rasister>. Publisert: 18.04.2012. Sist lest: 30.11.2013.

Hannemyr, Gisle (2011) *Personvern og ytringsfrihet*, NRK: <http://www.nrk.no/nett-tv/klipp/798900/>. Publisert: 22.10.2011. Sist lest: 30.11.2013.

Nyre, Lars (2008) *Mediene har alltid vore udemokratiske*, Bergens Tidende: <http://www.bt.no/meninger/kronikk/article544459.ece>. Publisert 12. april 2008. Sist lest: 30.11.2013.

Ottosen, Espen (2013) *Vi som sjikanerer*, Aftenposten: <http://www.aftenposten.no/meninger/kronikker/Vi-som-sjikanerer-7111863.html#xtor=RSS-3>. Publisert: 05.02.2013. Sist lest: 02.09.2013.

Prebsensen, Iacob Christian (2010) *Vil folk egentlig delta*, NRK: <http://nrkbeta.no/2010/02/08/vil-folk-egentlig-delta/>. Publisert: 8.2.2010. Sist lest: 1.12.2013.

Regjeringen (2012) *Statsministerens nyttårstale 2012*, Statsministerens kontor: <http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/stoltenberg-ii/smk/taler-og-artikler/2012/statsministerens-nyttarstale-2012.html?id=667848>. Publisert: 1.1.2012. Sist lest: 30.11.2013.

Regjeringen (2013) *Statsministerens nyttårstale 2013*, Statsministerens kontor:
<http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/stoltenberg-ii/smk/taler-og-artikler/2013/statsministerens-nyttarstale-2013.html?id=710868>. Publisert: 1.1.2013. Sist lest: 30.11.2013.

Skogerbø, Eli (2008). *Nettdebatter og anonymitet*, I: Arne Jensen (red.), ”...den som tek avgjerd om innhaldet i mediet”. Del D: s. 68 – 72. Norsk redaktørforening:
<http://www.nored.no/content/download/2409/12048>. Publisert: 2008. Sist lest: 30.11.2013.

Ytringsfrihetsbarometeret (2013) Ytringsfrihetsbarometeret 2013, TNS Gallup:
http://medienorge.uib.no/files/Eksterne_pub/Ytringsfrihetsbarometeret-2013.pdf. Publisert: 3.5.2013. Sist lest: 30.11.2013.

Kapittel i bok

Ihlebak, Karoline Andrea (2008) Publikumsdeltakelse og redaksjonelle dilemmaer, I Gunn Enli og Eli Skogerbø (red.), *Digitale dilemmaer*, Oslo: Gyldendal Akademisk. Kapittel 5.

Magaziner, Ira (2003) with response by Benjamin Barber. Democracy and Cyberspace: First Principles. In: Henry Jenkins and David Thorburn (ed.), *Democracy and New Media*. Cambridge, MA. Chapter 9.

Nyre, Lars and Brian O’Neill (2011) For and against participation. A hermeneutical study of media participation. In Bilandzic, Helena et.al. (ed.) *The Social Use of Media. Cultural and Social Scientific Perspectives on Audience Research*. London: Intellect/ECREA.

Schuler, Doug (2003) Reports of the Close Relationship between Democracy and the Internet May Have Been Exaggerated. In: Henry Jenkins and David Thorburn (ed.), *Democracy and New Media*. Cambridge, MA. Chapter 6.

Skogerbø, Eli (2013) Nettet som arena for politisk debatt – etter 22. juli, I: Anders Ravik Jupskås (red.), *Akademiske perspektiver på 22. juli*. Oslo: Akademisk Forlag. Kapittel 18.

Rønning, Helge (2012) Knowing and Debating the Unexpected. New and Old Public Spheres. In: Karl Knapskog & Jan Fredrik Hovden (ed.), *Hunting High and Low. Skriftfest til Jostein Gripsrud*. Scandinavian Academic Press. s 417 – 436.

Rønning, Helge (2010) Tools for Democracy or for Surveillance? Reflections on the Rule of Law on the Internet, In: Jostein Gripsrud & Hallvard Moe (ed.), *The digital public sphere : challenges for media policy*. Nordicom. Chapter 8. s 133 – 143.

Nettdebatter – utvalg for analyse

Aftenposten (2013) Kommentarfelt under nyhetssak: *Er vi misunnelige og mislykkede*, av: Mina Gabel

Lunde. Aftenposten: <http://www.aftenposten.no/meninger/Er-vi-misunnelige-og-mislykkede-7088857.html>. Publisert: 11.01.2013. Sist lest: 30.11.2013.

Dagbladet (2012) Kommentarfelt under nyhetssak: *Jagland advarer mot angrep på Romfolket*, av Kristin Baumann Marthinsen. Dagbladet: <http://www.dagbladet.no/2012/07/16/nyheter/romfolket/innenriks/politikk/tigging/22561345/>. Publisert: 16.07.2012. Sist lest: 30.11.2013.

NRK Sápmi (2011) Kommentarfelt under nyhetssak: *Sameforening melder grov samehets*, av Dan Robert Larsen. NRK Sápmi: http://www.nrk.no/kanal/nrk_sapmi/1.7862159. Publisert: 4.11.2011. Sist lest: 30.11.2013.

TV2 (2011) Kommentarfelt under nyhetssak: *Vrenger kofta i protest mot samisk-nei*, av Svein Lian. TV2: <http://www.tv2.no/nyheter/politisk/vrenger-kofta-i-protest-mot-samisknei-3630355.html>. Publisert den: 5.11.2011. Sist lest: 30.11.2013.

VG (2012) Kommentarfelt under nyhetssak: *Faremo vurderer tiggeregister*, av Dyveke Nilssen. VG: <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/artikkel.php?artid=10051638>. Publisert: 17.07.2012. Sist lest: 30.11.2013.

VG (2013) Kommentarfelt under nyhetssak: *Finansfrue Marte Krogh: Ta dere sammen og tren mer*, av: Shazia Sarwar, Synnøve Åsebø og Stella Bugge. VG: <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/artikkel.php?artid=10072330>. Publisert: 9.1.2013. Sist lest: 30.11.2013.

NOU – Norges offentlige utredninger

NOU 2011:12: ”Ytringsfrihet og ansvar i en ny mediehverdag”. Departementets servicesenter. Oslo: 2011.

Tidsskrift

Baldersheim, Nanna (2009). *Er nettdebatten så ille som sitt rykte – Et forsvar av debatten på Dagbladet.no*. Norsk medietidsskrift nr. 2, 180-185.

Ihlebak, Andrea og Løvlie, Anders Sundnes (2013). *Mer åpenhet, mer kontroll? - Håndteringen av nettdebatten etter 22*. Norsk medietidsskrift nr. 3, 223-240.

Kierulf, Anine (2013) *Med lov skal nett bygges?* Tidsskrift for strafferett nr. 1, 1-4.

Lindholm, Magne (2006). *Maskespill og nettdebatt*. Nytt norsk tidsskrift nr. 4, 357-366.

Skogerbø, Eli og Winsvold, Marte (2011). *Audiences on the move? Use and assessment of local print and online newspapers*. European Journal of communications nr. 26, 214-229.

Winsvold, Marte (2009). *Arguing into the digital void? On the position of online debates in local public spheres of four Norwegian municipalities*. Javnost – the public 16 nr. 3, 39-54.

Vedlegg 1: Kodeskjema

Jeg har kodet nettdebatter ved å lime kommentarfeltet inn i Microsoft Word 2011. I Word har jeg kodet kommentarene ved å bruke farger, hvor grønn indikerer en motytring, rød indikerer en kranglete kommentar og blå indikerer en repliserende kommentar. Etter kodingen telte jeg antall kommentarer i hver kategori og opprettet tabeller. Antall slettede kommentarer farget oransje, og er telt i Word gjennom søk-funksjonen. Kommentarer som eksplisitt nevner ytringsmot, ytringsvilje og ytringsfrihet er markert med merknad i teksten og telt i Word senere.

Kategori:	Beskrivelse:	Eksempel:
Motytring	Argumenterende, kommer frem noe nytt, sier i fra hvis debatten er saklig/usaklig, linker til nettsider hvis argumentasjon, spørsmål med argumentasjon, retoriske og kritiske spørsmål.	- "Er vi ikke ferdig med dette" - "La oss ta et steg videre" - "Jeg blir provosert/sjokkert av innholdet i kommentarene" - "Bruk ytringsfriheten til noe positivt" - "Argumenter bedre" - "I denne debatten er det sterke/gode argumenter" - "Vi er uenige, men holder en saklig debatt" - "Jeg reagerer på at"
Repliserende	Støttende, lik argumentasjon, linker uten argumentasjon, spørsmål uten argumentasjon.	- "Jeg er enig" - "Du har rett" - "De andre forstår ikke" - "Godt skrevet" - "Jeg henger meg på deg"
Kranglete	Ingen argumentasjon, støy i debatten, usaklig hets.	- "Du er teit" - "Herregud" - "Du er dum" - Kun banneord
Slettet	*Kvantifiser antall slettede kommentarer	

Eksplisitt bruk av ordene

* Marker med merknad og kvantifiser eksplisitt bruk

ytringsmot, ytringsfrihet,

ytringsvilje:

Under følger et utdrag fra koding av romfolk-debatten i Dagbladet (2012) som en illustrasjon. De to siste kommentarene står ikke i sammenheng med utvalget under, men er inkludert for å vise alle kategoriene.

marit24 • for ett år siden

La alle romfolka komme til Norge... Vi må prøve å være snille mot dem. Folk er folk...:-)) De må ha et sted til å bo, de også.

1 •Del ›

Diorella marit24 • for ett år siden

De har eget land de hører hjemme til og har statsborgerskap ifra. Jeg hører ikke at noen innkalte deres myndighet Rumensk ambassador og krevde fra han opplysningsarbeid for sine borgere. Han må ta være på dem. Send regning for toaletter og forsøpling til Rumensk ambassade.

2 •Del ›

Atle Bakken marit24 • for ett år siden

Romfolket eller sigøynere kommer fra India. De er spredt utover sentral og øst Europa. Romfolk i Romania snakker f.eks ikke Rumensk. De har eget språk.

1 •Del ›

marit24 Atle Bakken • for ett år siden

:-))

•Del ›

Denne kommentaren ble slettet.

[...]

Mutilator John Connor • for ett år siden

Jeg har aldri truffet noen som er mer moden til innleggelse på nærmeste psykiatrisk avdeling

•Del ›

[...]

Guest Intoleranse • for ett år siden

Etter å ha sett flere av innleggene dine her-og andre steder, og hvordan du kategoriserer og tiltaler andre på forumet, så har jeg vansker med å akseptere at du skal sette rammen for hva ytringsfrihet skal brukes til eller ikke.

13 •Del ›

Hansine Korslien 1.12.13 11.28

Merknad [3]: Ytringsfrihet